

Содржина

Листа на кратенки и дефиниции	4
Вовед	7
I. Контекст на програмата	7
1.1. Образложение	7
1.2. Цели на програмата	8
1.3. Содржина на програмата	8
1.3.1. Содржина на програмата и аранжман за имплементација	8
1.3.2. Ентитети со подобност за учество	9
1.3.3. Подобни инвестиции	9
II. Пристап на програмата кон управувањето со E&S ризикот	10
2.1. E&S ризици и ефекти	10
2.2. Еколошки и социјални стандарди	10
2.3. AFD пристап кон ESRM	16
2.3.1. AFD Принципи за ESRM за директно финансирани проекти	17
2.3.2. AFD принципи за ESRM за посредувани проекти	18
2.3.3. AFD принципи за ESRM за техничка помош	19
2.4. Proparco пристап кон ESRM	20
2.4.1. Proparco принципи за ESRM за директно финансирани проекти	21
2.4.2. Принципи на Proparco за ESRM за посредуван проекти	21
2.4.3. Proparco принципи за ESRM за техничка помош	22
2.5 GIZ пристап кон ESRM	23
III. Шема за управување со E&S ризик, за Програмата	25
3.1. ESRM на проектно ниво за директно финансиран проект	26
3.1.1 Идентификација	26
3.1.2. Инструкции	29
3.1.3. Преземање обврски	30
3.1.4. Супервизија	33
3.1.5. Post-евалуација	34
3.2 ESRM на ниво на проекти за посредувани проекти	34
3.2.1. Идентификација	35
3.2.2. Инструкција	36

3.2.3. Преземање обврски.....	38
3.2.4. Супервизија	42
3.2.5. Пост-евалуација	43
3.3. ESRM на ниво на потпроекти	43
3.3.1. Важечки заштитни механизми.....	44
3.3.2. Критериуми за евалуација на ризикот	44
3.3.3. Очекувани ESDD според категорија на ризик.....	44
3.3.4. Индикативна листа на E&S ризици и ефекти по сектор, со подобност за учество во Програмата	45
3.4. Специфични E&S прашања	47
3.4.1. Недоброволно преселување	47
3.4.2. Домородно население	48
3.4.3. Заштита на биодиверзитетот и контрола на загадувањето	48
3.4.4. Трудови и работни односи, и здравје и безбедност во заедницата.....	48
3.4.5. Културно наследство.....	49
IV. Обелоденување информации, ангажирање на засегнатите страни и разрешување на поплаките.....	49
4.1. Ангажирање на засегнатите страни и обелоденување информации.....	49
4.1.1. AFD пристап кон ангажирање на засегнатите страни и обелоденување на информациите.....	50
4.1.2. Proparco пристап кон ангажирањето на засегнатите страни и обелоденувањето информации	50
4.1.3. Пристап кон Програмата.....	51
4.2. E&S механизам за изнаоѓање решенија за поплаките.....	52
4.2.1. Механизам за E&S поплаки на AFD и Proparco	52
4.2.3. GIZ механизми за поплаки на ниво на ентитет - спроведувач.....	53
4.2.3. Механизми за поплаки на ниво на проект и потпроекти.....	53
V. ESRM на ниво на техничка помош	54
5.1. Содржина на Програмата за E&S техничка помош	54
5.2. Процес на регрутирање на ТА	55
5.3. ESRM на ниво на „проект за политики“	55
Анекси	57
Анекс 1 – AFD Листа за исклучување.....	58
Анекс 2 – Образец за E&S акциски план за финансиски посредници финансирани од AFD.....	60

Анекс 3 – Индикативен образец за годишен извештај за E&S мониторинг за посредувани проекти	63
Анекс 4 – Индикативни контури на Проценката на E&S влијанието (ESIA)	67
Анекс 5 – Индикативни контури на Планот за E&S управување (ESMP)	70
Анекс 6 – Рамка на политики за преселување.....	72
Анекс 7 – Проектна задача за сондирањето и TOR за Акцискиот план за преселување (Resettlement Action Plan, RAP) или План за обнова на изворите на егзистенција (Livelihoods Restoration Plan, LRP)	81
Анекс 8 – Рамка за планирање за домородното население	85
Анекс 9 – Индикативни контури на планот за домородното население (IPP)	89
Анекс 10 – Индикативни контури на ангажирањето на засегнатите страни.....	92
Анекс 11 – Образец за План за еколошки и социјални обврски (Environmental and Social Commitment Plan, ESCP)	93
Анекс 12_ Упатство за извештајот за еколошки и социјален мониторинг.....	94

Листа на кратенки и дефиниции

„Проект“ или „Проекти“	Се однесува на партнерството меѓу AFD или PROPARCO и локален јавен или приватен ентитет, што значи механизам за финансирање и/или механизам за техничка помош, што би се финансирала во рамки на Програмата.
‘Потпроекти’	Се однесува на заемите дадени од IE на локални компании, во рамки на Програмата
‘Програмата’	Се однесува на целокупната иницијатива на AFD-GCF „Програма за енергетска ефикасност во зградите и разладување (“PEEB Cool”)
AFD	<i>Agence Française de Développement</i> (Француска агенција за развој)
AFD Group	AFD Group ги обединува (i) AFD, француска јавна финансиска институција, (ii) Proparco, Развојна финансиска институција што промовира приватни инвестиции
CFA	Credit Facility Agreement – Договор за механизам за кредитирање
E&S	Environmental and Social – Еколошко и социјално
ESAP	Environmental and Social Action Plan Еколошки и социјален акциски план Се однесува на множество активности што треба да ги имплементира IE со цел да изгради капацитети и да ја подобри интерната организација да управува со E&S ризиците на начин што е конзистентен со барањата на Програмата
ESCP	Environmental and Social Commitment Plan План за еколошки и социјални обврски
ESDD	E&S Due Diligence – Темелна проверка на еколошките и социјалните аспекти
ESIA	Environmental and Social Impact Assessment Се однесува на инструмент за идентификување и проценка на потенцијалните E&S ефекти на предложениот проект, ги евалуира алтернативите и дизајнира соодветни мерки за ублажување, управување и мониторинг
ESMF	Environmental and Social Management Framework Рамка за еколошко и социјално управување Се однесува на инструмент што ги испитува ризиците и ефектите кога проектот се состои од програма и/или низа потпроекти, а ризиците и ефектите не може да се определат се’ додека не се идентификуваат подробностите на програмата или потпроектот. ESMF ги поставува принципите, правилата, насоките и процедурите за проценка на еколошките и социјални ризици и ефекти. Таа содржи мерки и планови за намалување, ублажување, односно компензирање на непожелните ризици и ефекти, одредби за проценка и буџетирање на трошоците за ваквите мерки, и информации за агенцијата или агенциите одговорни да одговорат на ризиците и ефектите од проектот, вклучително и неговиот капацитет за управување со еколошките и

	социјалните ризици и ефекти. Таа содржи соодветни информации за областа каде се очекува да се наоѓаат потпроектите, вклучително и сите евентуални потенцијални еколошки и социјални ранливости на областа; и за потенцијалните ефекти што може да се случат и мерките за ублажување чие користење може да се очекува
ESMP	Environmental and Social Management Plan План за еколошко и социјално управување Се однесува на инструмент што подробно ги разработува (а) мерките што ќе се преземат во тек на имплементацијата и функционирањето на проектот за да се елиминираат или компензираат негативните E&S ефекти, или да се намалат на прифатливи нивоа; и (b) дејствијата потребни за да се имплементираат тие мерки
ESMS	Environmental and Social Management System Систем за еколошко и социјално управување Се однесува на целокупните процедури, алатки, процеси и организациски аранжмани и капацитети поставени од организацијата, за управување со E&S прашањата и особено E&S ризици.
ESRM	Environmental and Social Risk Management – Управување со еколошки и социјални ризици
ESSR	Environmental and Social Screening Report – Извештај за еколошки и социјален скрининг
FI	Financial Intermediary/ies Финансиски посредник/посредници Се однесува на финансиските институции како што се банките, микрофинансиските институции, фондовите и сл., кои се финансирани од страна на AFD преку кредитни механизми во рамки на финансиски посредуваните проекти.
FPIC	Free, prior and informed consent - Слободна, претходна и информирана согласност
GCF	Green Climate Fund – Зелен климатски фонд
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit – Германска фондација за меѓународна соработка
GHG	Greenhouse gases – стакленички гасови
IE	Implementing entity: Ентитетот – спроведувач – спротивната страна во договор или устројство за финансиска трансакција во рамки на Програмата. Сопствениците на проектот на подобни проекти, финансиски институции и партнерски земји
IFC	International Finance Corporation – Меѓународна финансиска корпорација
ILO	International Labor Organization – Меѓународна организација на трудот
IPP	Indigenous Peoples Plan – План за домородно население
IPPF	Indigenous Peoples Planning Framework – Рамка за планирање за домородното население
LRP	Livelihoods Restoration Plan – План за обнова на изворите на егзистенција

NDC	National Determined Contributions – Национално определени придонеси
Proparco	Proparco е развојна финансиска институција делумно во сопственост на Француската развојна агенција (AFD) и приватни акционери од развиените земји и развиените нации.
PS	Performance Standard(s) – Стандард(и) на перформансите
RAP	Resettlement Action Plan – Акциски план за преселување
RPF	Resettlement Policy Framework – Рамка на политики за преселување
SEP	Stakeholder Engagement Plan – План за ангажирање на засегнатите страни
SESA	Strategic Environmental and Social Assessment – Стратешка еколошка и социјална проценка Се однесува на систематско испитување на еколошките и социјалните ризици и ефекти, како и прашањата поврзани со политика, план или програма, типично на национално ниво, но исто така и во помали области. SESA типично не се специфични за локацијата. Тие, оттука, се подготвуваат во содејство со проектните и локациски специфичните студии што ги проценуваат ризиците и ефектите на проектот
TA(P)	Technical Assistance (Program) – Техничка помош (Програма)
TORs	Terms of Reference – Проектна задача
UN	United Nations – Обединетите нации

Вовед

I. Контекст на програмата

1.1. Образложение

Изградбата и функционирањето на зградите се одговорни за 40% од сите емисии на јаглерод диоксид од енергетиката. Оттука, потребна е рапидна декарбонизација на градежниот сектор за да се постигне таргетот од 2 степени поставен со Парискиот договор (the Paris Agreement, усвоен на Париската климатска конференција (COP21) во декември 2015).

Иако напредокот кон поголема енергетска ефикасност на зградите се остварува во повеќето земји, подобрувањата не држат чекор со растечкиот сектор и со зголемената побарувачка за енергетски услуги. Животниот век на зградите се движи меѓу 30-80 години и оттука нивната потрошувачка на енергија и емисиите на CO₂ влијаат на наредните децении.

Поради порастот на населението, рапидната урбанизација и економскиот развој, се предвидува дека финалната побарувачка на енергија од зградите ќе порасне за 50% до 2050, во споредба со нивоата од 2015, според вообичаените (business as usual) сценарија. И ако се разгледува само побарувачката за ладење, се очекува таа да се зголеми тројно до 2050. Овој пораст главно ќе се одвива во земји со жешка клима и земји во развој, каде се очекува огромен пораст на климатизацијата.

Доколку се воведат сеопфатни политики за енергетска ефикасност за новите и постојните згради, како и за уредите, тогаш глобалниот градежен простор би можел да се зголеми за 60% до 2040 година, без тоа да резултира во никакво дополнително користење енергија.

Оттука, потребно е да се делува. Зградите што се градат сега и во иднина треба да ги следат највисоките стандарди за енергетска ефикасност.

За да се соочат со овој предизвик и да ја подобрат енергетската ефикасност на секторот на градежништвото, Германија и Франција ја иницираа Програмата за енергетска ефикасност на зградите (Programme for Energy Efficiency in Buildings, PEEB).

Катализирани од Глобалната алијанса за згради и градежништво (the Global Alliance for Buildings and Construction, GlobalABC), PEEB ги поддржува глобалните напори за вградување на секторот градежништво во климатската агенда и јакнење на имплементацијата на NDC во зградите.

PEEB ги поддржува земјите во трансформацијата на нивниот градежен сектор. На почетокот на 2018 започна да работи со 5 партнерски земји: Мексико, Мароко, Тунис, Сенегал и Виетнам, а други земји веќе изразија интерес да добијат поддршка од PEEB.

РЕЕВ за партнерските земји обезбедува поддршка за спроведување на политиките, обуки и споделување на знаењето, како и финансиска помош за имплементирање големи градежни проекти со висок стандард на енергетска ефикасност.

РЕЕВ доживеа голема побарувачка за поддршка и од дополнителни земји (Нигерија, Јордан, Еквадор, Индонезија и сл.) и се стреми да го прошири својот опфат. Земјите ја увидуваат важноста на подобрувањето на рамката за политиките за поголема енергетска ефикасност на зградите, истовремено поставувајќи програми за финансиски стимулации за ЕЕ згради.

Тековниот буџет на РЕЕВ за активности на ниво на политики е наменет за првите 5 земји – партнери на РЕЕВ. Сепак, РЕЕВ започна да поддржува и финансира изградба на згради со голем размер, како и проекти за реновирање и надвор од своите први 5 партнерски земји. Програмата веќе започна да дава поддршка и финансирање за 16 проекти и програми од голем размер, за изградба и реновирање, во 11 земји, што севкупно претставува инвестиција од околу 900 милиони евра.

По демонстрирањето на нејзината ефикасност, програмата ќе биде проширена за да се усогласи со постојната поширока листа (pipeline) на идентификувани проекти од голем размер, за изградба и реновирање на згради во износ од EUR 1.6 милијарди во над 20 земји (EUR 1.2 милијарди од нив во РЕЕВ Cool земји) и да го спроведува потребното ниво на политики и технички активности за да доведе до трансформација на секторот градежништво во тие целни земји. Дополнително, AFD посакува да го прошири искуството на програмата РЕЕВ и понатаму и да се надогради на оваа иницијатива по пат на диверзификација кон енергетски-ефикасни системи за ладење, и проширување на географскиот опфат за да се помогне во промена на парадигмата кон системи со низок јаглероден отпечаток и отпорни системи за ладење.

1.2. Цели на програмата

Целите на програмата се:

- Значително да го трансформира секторот градежништво со промовирање на одржливо проектирање и градба;
- Да ја намали побарувачката на енергија во зградите на економичен начин, како и да го намали минималното ниво, и колку што е можно да одбегнува емисии на стакленички гасови;
- Да ги използва досега некористените социјални, еколошки и економски придобивки;
- Да промовира чисти системи за ладење.

1.3. Содржина на програмата

1.3.1. Содржина на програмата и аранжман за имплементација

Програмата се состои од две компоненти што се надополнуваат:

1. **Механизам за финансирање** за јавни и приватни актери, со адаптирани финансиски стимулации за да се поддржат најдобрите зелени градежни инвестиции. Оваа флексибилност ќе биде дозволена преку разновидноста на

инструментите за финансирање користени во оваа компонента. Тоа може да се заеми, концесиони заеми, или инвестициски грантови. Механизмот за финансирање (financing facility) ќе ги извршува следниве активности:

- a. Идентификација на остварливите проекти за финансирање;
- b. Поставување аранжмани за финансирање на идентификуваните проекти;
- c. Мониторинг и техничка поддршка на финансираните проекти.

2. **Механизам за политики** за да помогне да се трансформира секторот градежништво на национално ниво, а се состои од:

- a. Развој на (NDC) патокази во секторот градежништво;
- b. Разработка/образложување на предлози на политиките за секторот градежништво;
- c. Спроведување на мерки за градење капацитети кај професионалците од секторот градежништво.

1.3.2. Ентитети со подобност за учество

За секоја од компонентите на Програмата се наведени ентитетите што имаат право да учествуваат:

- Механизам за финансирање: сите сопственици на проекти (i) во рамки на листата на AFD или PROPARCO, (ii) во една од земјите каде се имплементира PEEB Cool, (iii) чиј проект содржи потенцијал за енергетска ефикасност. Ентитет кој има право да учествува може да биде компанија од приватниот сектор, министерство, јавна институција, а јавна или приватна финансиска институција.
- Механизам за политики: секое јавно тело (јавна институција, министерства, регулаторни тела, и сл.) од една од земјите каде се имплементира PEEB Cool, кое е актер во националниот сектор градежништво.

1.3.3. Подобни инвестиции

- Механизам за финансирање (Financing facility): сите проекти (i) во рамки на листата (pipeline) на AFD или PROPARCO, (ii) во една од земјите каде се имплементира PEEB Cool, (iii) вклучува изградба или реновирање зграда или згради, или подобрување на енергетската ефикасност на индустријата, и (iv) што не се оценети со А во категоризацијата на еколошкиот и социјалниот ризик на AFD Group.

II. Пристап на програмата кон управувањето со E&S ризикот

2.1. E&S ризици и ефекти

Во согласност со рамката на Светската банка за E&S, E&S ризиците и ефектите земени предвид од страна на AFD во нејзината темелна проверка (due diligence) се поврзани со проектот и ги вклучуваат следниве:

- **Еколошки ризици и ефекти, вклучувајќи ги:** (i) оние идентификувани во Упатството за екологија, здравство и безбедност на Групаацијата на Светската банка (Светската банка Group Environmental, Health, и Safety Guidelines, EHSGs); (ii) оние поврзани со безбедноста во заедницата (вклучувајќи безбедност на браните и безбедно користење пестициди); (iii) оние поврзани со климатски промени и други прекугранични или глобални ризици и ефекти; (iv) секоја евентуална материјална закана по заштитата, конзервирањето, одржувањето и обновата на природните хабитати и биодиверзитетот; и (v) оние поврзани со услугите на екосистем и користењето на живите природни ресурси, како што се рибарството и шумите; и
- **Социјални ризици и ефекти, вклучително:** (i) закани по човечката безбедност преку ескалација на личен, локален конфликт, конфликт во заедницата или меѓудржавен конфликт, криминал или насилство; (ii) ризици дека ефектите од проектот непропорционално ќе паднат на поединци или групи кои, поради нивните особени околности, може да се во понеповолна положба или ранливи; (iii) секоја евентуална предрасуда или дискриминација кон поединци или групи во однос на давањето пристап кон развојните ресурси и придобивките од проектот, особено во случај на оние кои може да се во со помалку можности или ранливи; (iv) негативни економски и социјални ефекти поврзани со недоброволното земање земјиште или ограничувања на користењето на земјиштето; (v) ризици или ефекти поврзани со правото на владеење и користење на земјата и природните ресурси, вклучително (кога е релевантно) потенцијални ефекти од проектот врз обрасците на користење на локалното земјиште и аранжманите за владение, пристап кон земјиштето и достапност, безбедност на храната и вредност на земјиштето, како и сите сродни ризици поврзани со конфликт или спорови околу земјиште и природни ресурси; (vi) ефекти врз здравјето, безбедноста и добросостојбата на работниците и заедниците засегнати од проектот; и (vii) ризици по културното наследство.

2.2. Еколошки и социјални стандарди

За програмата PEEB Cool ќе важат ESMSs на AFD, Proparco и GIZ.

AFD и Proparco се стремат да промовираат одржлив и правичен развој на сите финансирани операции, обезбедувајќи дека тие операции делотворно придонесуваат кон целта на одржлив развој (борба против сиромаштијата и грижа да се задоволат човечките потреби, јакнењето на солидарноста меѓу човечките суштества и меѓу териториите, зачувување на биодиверзитетот, зачувување на хабитатите и природните ресурси, борба против климатските промени).

Се бара сето работење финансирано од AFD и Proparco да е усогласено со националната регулатива на земјата каде се спроведува операцијата, вклучувајќи ги и оние за еколошки и социјални прашања. Сепак, бидејќи регулативата во земјите каде делува AFD е понекогаш некомплетна или во подготовка, AFD користи како референција еден број правила, добри практики и директиви изготвени од меѓународни организации што поставуваа стандарди и докажани со над 70 години искуство во финансирање на развојни проекти. Ова главно се однесува на:

- Политиките за заштитни механизми на Светската банка, за финансирање на јавниот сектор;
- Принципите на ОН за одговорно инвестирање (The UN Principles for Responsible Investment, UNPRI);
- Стандардите на IFC за перформанси.

Главните меѓународни конвенции ратификувани од земјите каде делува AFD исто така се користат како референции, главно:

- Универзалната декларација за човекови права, на Обединетите нации;
- Темелните конвенции на ILO (Меѓународната организација на трудот) за трудово право;
- Конвенцијата на Обединетите нации за елиминирање на сите форми на дискриминација против жените;
- Насоки на OECD за мултинационални потфати.

Во смисла на управувањето со E&S ризикот, AFD Group нема специфични E&S стандарди. AFD ги има усвоено претежно важечките еколошки и социјални оперативни стандарди на Светската банка¹. Овие стандарди важат за проекти со еколошки и социјални ризици категоризирани како Високи или Значителни. За другите операции, проектите мора да бидат проценети и имплементирани усогласено со доминантната национална еколошка и социјална регулатива во земјата каде се одвива работењето. За проекти со големи E&S ризици, Proparco ги применува IFC's Performance Standards (стандардите на работење) и сродните Упатства и Белешки за толкување².

Референтни E&S стандарди за Програмата PEEB Cool ќе бидат националното законодавство и IFC Performance Standards и сродните насочувачки белешки.

Пристапот за управување со ризици E&S, за Програмата, ја следи Толкувачката белешка на IFC за финансиски посредници (IFC Толкувачка белешка за финансиски посредници)³ е во согласност со Принципите Екватор⁴.

Применливоста на IFC Performance Standards за програмата PEEB COOL е резимирана во Табела 1 подолу. Додека Толкувачката белешка за финансиски посредници е основата за пристапот на IE кон управувањето со E&S ризик доколку IE е финансиска институција, IFC Performance Standards are the reference for проекти и потпроекти и ќе се применува за високоризични проекти и потпроекти како што се дефинирани со постојниот прирачник.

Табела 1. Применливост на IFC Performance Standards за Програмата PEEB Cool

IFC Performance Standards	Цели	Применливост на програмата

¹ <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework>

²

https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Topics_Ext_Content/IFC_External_Corporate_Site/Sustainability-At-IFC/Policies-Standards/Performance-Standards

³ https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/publications/publications_policy_interpretationnote-fi

⁴ <https://equator-principles.com/>

<i>PS1 – Проценка и управување со еколошките и социјални ризици и ефекти</i>	○ Да се идентификуваат и евалуираат еколошките и социјални ризици и ефекти на проектот. ○ Да се усвои хиерархија на ублажување, за да се пресретнат и одбегнат, или кога одбегнувањето не е можно, да се минимизираат, а онаму каде остануваат резидуални ефекти, да се компензираат ризиците за здравствените работници, Засегнатите заедници и животната средина. ○ Да се промовираат подобро перформанси на клиентите преку делотворно користење на системите на управување (МЕНАЦИРАЊЕ). ○ Да се обезбеди дека на поплаките на Засегнатите заедници и на надворешната комуникација од други засегнати страни ќе биде одговорено и ќе бидат управувани соодветно. Да се промовираат и обезбедат начини за соодветно ангажирање со Засегнатите заедници, во текот на целиот проектен циклус, за прашања што можат потенцијално да се одразат на нив и да се обезбеди дека релевантните еколошки и социјални информации се обелоденети и распространети.	ДА Сектори соодветни за Програмата, како што се индустријата и градежништвото може да имаат E&S ефекти. PS1 се стреми да ги идентификува E&S ризиците и да дефинира соодветни мерки за ублажување, за проектите и потпроектите, со цел да ги одбегне, минимизира или компензира ваквите ризици. Таа го дефинира релевантниот делокруг на управувањето со E&S ризик за проектот, неопходните организациски капацитети и процесите на мониторинг. Особен фокус се става на ангажманот на засегнатите чинители, вклученото обелоденување информации, консултации и учеството на заедниците, домородното население и механизмите за поплаки. Се очекува IEs поддржани од Програмата да ги финансираат само проектите и потпроектите за кои имаат соодветни мерки за ублажување за да управуваат со E&S ризиците и ефектите.
<i>PS2 – Трудови и работни услови</i>	○ Да се промовираат праведен третман, недискриминација и еднакви можности за работниците. ○ Да се воспостават, одржуваат и подобрат односите меѓу работниците и менаџментот. ○ Да се промовира усогласеност со националното работно и трудово право. ○ Да се заштитат работниците,	ДА PS2 е во согласност со главните меѓународни конвенции и инструменти, вклучително и оние на ILO и на ООН. IEs поддржани од Програмата мора да обезбедат соодветни трудови и работни услови во нивните внатрешни организации, но исто така да обезбедат дека проектите и потпроектите што тие ги финансираат навистина ги

	вклучително ранливите категории работници, како што се децата, работниците – мигранти, работниците ангажирани од трети лица, и работниците во синџирот на набавки на клиентот. ○ Да се промовираат безбедни и здрави услови за работа, и здравјето на работниците. ○ Да се одбегнува користење принуден труд.	почитуваат барањата на PS2, што значи дека овие одредби се применуваат и на клиентите на IE и на нивните изведувачи. Барањата на PS2 важат и во тек на фазата на градење и во тек на фазата на имплементација на потпроектите.
<i>PS3 – Ефикасност на ресурсите, превенција и намалување на загадувањето</i>	○ Да се одбегнат или минимизираат неповолните ефекти врз човековото здравје и животната средина, преку одбегнување или минимизирање на загадувањето од проектните активности. ○ Да се промовира поодржливо користење на ресурсите, вклучувајќи ги енергијата и водата. ○ Да се намалат емисиите на стакленички гасови поврзани со проектот.	ДА Проценката на E&S ризик от што ќе се спроведе за проекти и потпроекти мора да ги идентификува можните нефативни ефекти од сите видови загадување врз заедниците и врз животната средина, вклучително во однос на користењето на природни ресурси, како што е потрошувачката на вода. PS3 важи за сите проекти што може да имаат вакви ефекти, и не е ограничено на фазата на изградба.
<i>PS4 – Здравје, сигурност и безбедност во заедницата</i>	○ Да се антиципираат и одбегнат непожелните ефекти врз здравјето и безбедноста на Засегнатата заедница во тек на животот на проектот, и од рутински и од нерутински околности. ○ Да се обезбеди дека се врши заштита на персоналот и имотот, во согласност со релевантните принципи на човекови права и на начин што ги одбегнува или минимизира ризиците по Засегнатите заедници.	ДА Во согласност со PS3, Проценката на E&S ризикот што ќе се спроведе за проекти и потпроекти ќе ги земе предвид здравјето на заедницата, аспектите на безбедноста и сигурноста и на сопствениците на проектите и на нивните изведувачи, во тек на целиот животен циклус на проектот.
<i>PS5 – Аквизиција на земјиште и недоброволно населување</i>	○ Да се одбегне, а кога одбегнувањето не е можно, да се минимизира раселувањето со истражување на алтернативни дизајни на	ДА Сите Потпроекти мора да бараат можност да одбегнат раселување, а ако тоа не е можно, мора да се придржуваат кон PS5 при компензацијата за

	проектот. ○ Да се одбегне присилно иселување. ○ Да се антиципира и одбегне, или кога одбегнувањето не е можно, да се минимизираат негативните социјални и економски ефекти од аквирирањето на земјиштето или ограничувањата на користењето на земјиштето преку (i) обезбедување надомест за загубата на имот по цена што ќе овозможи замена и (ii) осигурување дека активностите на преселување се спроведуваат со соодветно обелоденување информации, консултации, како и информирано учество на засегнатите. ○ Да се подобри, или обнови, изворот на егзистенција и животниот стандард на раселените лица. ○ Да се подобрат животните услови меѓу физички раселените лица, преку обезбедување на соодветно домување со безбедност на владението на локациите каде се преселени.	засегнатите заедници и поединци. Ова важи за физичкото раселување и економското раселување. Ефектите врз имотот и изворот на егзистенција мора да се земат предвид.
<i>PS6 – Конзервирање на биодиверзитетот и одржливо управување со живите природни ресурси</i>	○ Да се заштити и конзервира биодиверзитетот. ○ Да се одржат придобивките од услугите на екосистем. ○ Да се промовира одржливо управување со живите природни ресурси оречу усвојувањето практики што ги интегрираат потребите од конзервација и развојните приоритети.	ДА Цел на Програмата е да се поддржи непречената транзиција кон еколошки економии и, како таква, не се стреми само кон адаптација и ублажување на климатските промени, туку исто така и да се одбегнат или минимизираат ефектите врз биодиверзитетот и природните ресурси. Секогаш кога е можно, во Потпроектите ќе се вклучат активности за јакнење на конзервацијата на биодиверзитетот и заштитата на живите природни ресурси.

<i>PS7 – домородното население</i>	○ Да се обезбеди дека развојните процеси негуваат целосно почитување за чоековите права, достоинството, аспирациите, културата и егзистенцијата што почива на природни ресурси, кај домородното население. ○ Да се антиципираат и одбегнат непожелните ефекти од проектите врз заедниците на домородното население; или кога одбегнувањето не е можно, да се минимизираат и/или надоместат ваквите ефекти. ○ Да се промовираат придобивките од одржливиот развој и можностите за домородното население, на културолошки соодветен начин. ○ Да се воспостави и одржува тековен однос што почива на информирани консултации и учество (Informed Consultation и Participation, ICP) со домородното население засегнато од проектот, во тек на животниот циклус на проектот. ○ Да се обезбеди дека слободната, претходна и информирана согласност (Free, Prior, and Informed Consent, FPIC) на Засегнатите заедници од домородното население кога се присутни околностите опишани во овој Стандард за работењето (Performance Standard). ○ Да се почитуваат и зачуваат културата, знаењето и практиките на домородното население.	ДА PS7 се применува на сите проекти и потпроекти што би можеле да остават последици врз IP, при што ваквите последици се идентификувани преку првичната Проценка на E&S ризикот. Слободна, претходна и информирана согласност мора да се применува кога IP се засегнати со проект, во околности дефинирани со PS7. Секогаш кога е неопходно, мора да се развијат специфични планови
<i>PS8 – Културно наследство</i>	○ Да се заштити културното наследство од непожелните ефекти на проектните активности и да се поддржи неговото зачувување. ○ Да се промовира правично	ДА PS8 го дефинира културното наследство, вклучувајќи ги и опипливите (материјалните) објекти и локалитети, и неопипливите форми на култура.

	споделување на придобивките од користењето на културното наследство.	Почетната E&S проценка на проектите и потпроектите мора да идентификува дали културното наследство може да биде засегнато и, во таков случај, се применува PS8.

2.3. AFD пристап кон ESRM

Стремеж на AFD пристапот кон управувањето со E&S ризик е да:

- Се оценат еколошките и социјалните ризици и ефектите на секој од проектите поднесени на одлучувачките тела;
- Се предложат соодветни мерки за да се одбегнат, намалат и/или ги компензираат тие ризици и нивните ефекти;
- Се врши мониторинг на спроведувањето на тие мерки во тек на фазата на спроведување на операцијата;
- Се управува со непредвидените настани и;
- Се подобри квалитетот на проектите и еколошките и социјалните перформанси на партнерите.

AFD може да одбие да финансира проект, од еколошки или социјални причини. Во согласност со Листата на AFD за исклучување (AFD Exclusion List)⁵, постојат специфични типови активности што не се соодветни за финансирање од еколошки и социјални причини. Таквите активности се наведени подробно во AFD Листата за исклучување во Анекс 1.

Политиките за заштитни механизми на Групацијата на Светската банка (World Bank Group Safeguard Policies), објавени и во сила, важат за сите проекти со високи или значителни E&S ризици за кои е побарано финансирање од AFD. Овие еколошки и социјални стандарди ги поставуваат принципите што сопственикот на проектот и проектот ќе мора да ги почитуваат во тек на целиот животен циклус на проектот. AFD може да специфицира дополнителни барања поврзани со проектот за да му помогне на сопственикот на проектот да ги постигне тие E&S таргети. Усогласеноста со позитивното национално право е интегрален дел од барањата на AFD.

Од сопствениците на проектите и од нивните проекти исто така се бара да се придржуваат кон релевантните обврски од Упатството на Групацијата на Светската банка за Животна средина, здравје и безбедност (the Environmental, Health & Safety (EHS) Guidelines).

Проектите што се однесуваат на нови објекти или активности треба да се дизајнираат на начин што обезбедува непосредна усогласеност со еколошките и социјалните стандарди и еколошките, здравствените и безбедносните насоки утврдени од Групацијата на Светската банка.

Доколку проектот вклучува постојни објекти или активности (на пр., реновирање, реставрирање или доградба) што не ги исполнуваат тие стандарди и насоки во време на одобрувањето од страна на Одборот на AFD, сопственикот на проектот е обврзан да усвои мерки што се сметаат за задоволителни од страна на AFD, то ест, кои се технички, финансиски и економски остварливи, со цел да се постигне усогласеност на овие објекти како со еколошките и социјалните стандарди, така и еколошките, здравствените и безбедносните упатства во рамки на разумен временски рок.

⁵ <https://www.afd.fr/en/ressources/exclusion-list-afd-group-foreign-countries>

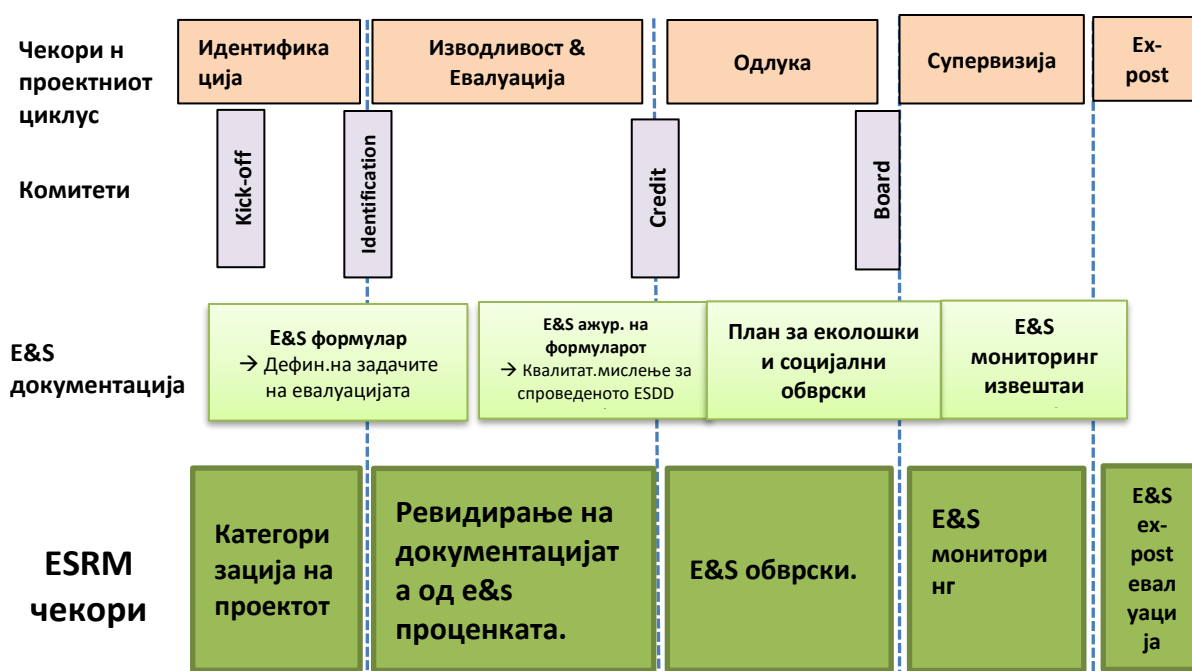
2.3.1. AFD Принципи за ESRM за директно финансирани проекти

Сопственикот на проектот е одговорен за спроведувањето на еколошката и социјалната проценка на својот проект. Сопственикот на проектот ги мобилизира потребните експертиза и E&S ресурси потребни во различни фази на спроведувањето на проектот (подготовка, изградба, функционирање, декомисионирање) и договорно се обврзува да ги задоволи еколошките и социјалните таргети на перформансите, договорени со AFD во тек на процесот на проценка. Сопственикот на проектот ја мониторира и документата примената на E&S мерките за управување во тек на имплементацијата на проектните активности. Од сопственикот на проектот се бара да ги спроведе сите неопходни корективни постапки доколку се забележи пропуст. AFD мора постојано да биде информирана за случувањата, преку периодични извештаи од мониторингот.

AFD му помага на сопственикот на проектот во дефинирањето на E&S таргетите на остварувањата (performance targets) и обезбедува нивна имплементација во тек на целиот животен циклус на проектот. За таа цел, сите барања за AFD финансирање подлежат на спроведување на еколошка и социјална детална проверка (due diligence). Ова овозможува да се процени дали е веројатно дека проектот ќе се развие и спроведе во согласност со целите на AFD за еколошките и социјалните перформанси. E&S due diligence е интегрирано од страна на AFD во ревидирањето и мониторингот на проектот as a whole. Процесот е артикулиран околу четири главни чекори:

1. Категоризација на проектот. AFD's еколошки и социјални темелни проверки (due diligence) е адаптирана на природата и размерот на проектот и е пропорционална на нивото на E&S ризици и ефекти. За таа цел, во зависност од потенцијалните E&S ризици, AFD ги класифицира проектите во следниве четири категории: Високи ризици (A), Значителни ризици (B+), Умерени ризици (B) или Ниски ризици (C).
2. Ревидирање на документацијата од еколошката и социјалната проценка. Во зависност од категоријата на проектот, AFD е вклучена во сондирањето и Евалуација на документите од еколошката и социјалната проценка и може да реализира мисија во областа засегната од активностите на проектот со цел да ги процени E&S ризиците.
3. Еколошки и социјални преземени обврски. AFD го условува своето финансирање со имплементацијата на Планот за преземање еколошки и социјални обврски (Environmental and Social Commitment Plan, ESCP) што ќе се дефинира со сопственикот на проектот, а кој ќе биде редовно мониториран во тек на имплементацијата на проектни активности.
4. E&S мониторинг. Во тек на фазата на имплементација на проектот, AFD ги разгледува наодите од мониторингот на еколошките и социјалните преземени обврски. По завршувањето на операцијата, AFD ја надгледува мисијата за ex-post евалуација, во партнерство со сопственикот на проектот.

Во рамки на Програмата, сите финансирани проекти ќе бидат подложени на овој процес од четири чекори.

Слика 1. AFD ESRM за директно финансирање

2.3.2. AFD принципи за ESRM за посредувани проекти

Во однос на проектите финансирани преку финансиски посредници (финансиски посредници, FI), како што се банките, институции за микрофинансирање, инвестициски фондови, осигурителни друштва, хипотекарни компании и сл., AFD спроведува специфичен пристап и ги поддржува партнерските финансиски посредници во спроведувањето и јакнењето на **E&S системите за управување (менаџмент)** со цел да се придржуваат кон меѓународните најдобри практики.

Цели на ваквиот пристап се да се обезбеди дека финансираните FI се способни да управуваат со E&S ризиците во нивното портфолио и дека нивните внатрешни E&S менаџменти се социјално задоволителни, то ест усогласени со локалното законодавство и, доколку е можно, ориентирани кон интерни најдобри практики за E&S, со цел да ги ограничи правните, финансиските и ризиците по репутацијата и да учествува во промоцијата на одржливиот развој.

Овој пристап, специфичен и скроен според потребите е прв од сите што почитуваат на анализа на нивото на E&S ризици во портфолиото на FI: проценката на E&S ризикот, оттука, не е ограничена на E&S ризиците што може да се предизвикаат во проект финансиран од AFD. Што се однесува до директното финансирање, темелната проверка на E&S (due diligence), таа кај AFD е интегрирана во ревидирањето и мониторингот на проектот како целина, а процесот е артикулиран околу четири главни чекори:

1. Категоризација на проектот. Врз основа на нивото на E&S ризикот во портфолиото на FI, AFD ги класифицира проектите во следниве три категории: **FI-A (портфолио со висок E&S ризик)**, **FI-B (портфолио со умерен E&S ризик)** или **FI-C (портфолио со низок E&S ризик)**. Ваквите категории не го отсликуваат капацитетот на FI да управува со E&S ризикот во нивното портфолио, што ќе биде од клучна важност за следење на ESDD. Сепак, категоријата на E&S ризик ги определува:
 - Нивото на анализа на системот на IE за E&S менаџирање што треба да се води;
 - На AFD нивото на побарувачка во однос на IE во смисла на E&S менаџмент;
 - Нивото на E&S мониторинг што ќе се имплементира во тек на проектот.

2. Ревидирање на документација за еколошката и социјалната проценка. Во зависност од категоријата на ризик на проектот (FI-A, FI-B, или FI-C), E&S експерт на AFD спроведува исцрпно ревидирање на ESMS на FI преку анализата на E&S процедурите и алатки и нивната оперативна примена, организациското устројство за ESRM, политиките за заштитни механизми и применетите E&S стандарди, националната законска рамка, и сл.
3. Еколошките и социјалните преземени обврски. За проекти со FI-A и FI-B, доколку се идентификуваат недоследности меѓу барањата на AFD и ESMS на FI, AFD го условува своето финансирање со имплементацијата на Еколошкиот и социјален акциски план (Environmental and Social Action Plan, ESAP) што ќе се дефинира со сопственикот на проектот, и којшто редовно ќе се мониторира во тек на имплементацијата на проектните активности. Овој ESAP се стреми да го јакне ESMS на FI со цел да се усогласи со барањето на AFD и меѓународните најдобри практики.
4. E&S мониторинг. Во тек на фазата на имплементација на проектот, AFD ги ревидира наодите од мониторингот на еколошките и социјалните преземени обврски. По завршување на операцијата, AFD ја надгледува мисијата на ex-post евалуација, во партнерство со сопственикот на проектот.

Оттука, AFD ги обврзува партнерските финансиски посредници, во приста сличен на оној што AFD го имплементира за финансирани проекти, да развијат, спроведуваат и јакнат Систем на еколошки и социјален менаџмент што се состои најмалку од следниве елементи:

- Листата за исклучување;
- E&S политика валидирана од врвниот менаџмент на FI;
- E&S процедура за управување со ризик, што почива на:
 - Категоризација на инвестициите според нивното ниво на E&S ризици;
 - E&S due diligence (темелна проверка) целосно интегрирана во кредитниот циклус;
 - ...и усогласеност со E&S барањата од националното законодавство, вклучително конвенциите на ILO ратификувани од земјата, и со E&S стандардите на Групацијата на Светската банка, за FI-A проекти.
- E&S менаџерот и тимовите да се обучени и целосно вклучени;
- E&S членови во договорите потпишани со клиентите;
- Годишно известување за E&S менаџирањето;
- Задоволителни работни услови во рамки на FI.

Во рамки на Програмата и работејќи со финансиски посредници, AFD стриктно ќе го применува овој ESRM пристап.

2.3.3. AFD принципи за ESRM за техничка помош

Од лицата кои даваат техничка помош многу често се бара да извршуваат паралелно или сукцесивно широк спектар мисии без да е секогаш очигледно како тие да се категоризираат. Тие, сепак, може да се групираат во шест главни функции:

- супституција / имплементација: замена за локалниот персонал како поддршка за организацијата во остварувањето на нејзините активности;
- совет: давање експертиза за специфична тема;
- градење капацитет: поддршка за поединци, организации или системи за развој и подобрување на нивните перформанси;
- улога на придружба / поддршка за промена: функции како медијација, олеснување, преговарање, заштита од притисок што дозволува придружување на институциите / организациите во нивниот процес на промена;

- финансиска контрола / проектно управување: контрола на ресурси од IE за тие да се користат ефикасно и транспарентно;
- Влијание: поддршка за дефинирањето политики во врска со стратегиите на донаторот.

Во рамки на Програмата, техничката помош под мониторинг на AFD, во однос на финансискиот механизам. Консултантот ќе ги спроведе следниве активности:

- Ќе учествува во идентификацијата на остварливи проекти за финансирање, преку реализација на технички студии, предлози за мерки за енергетска ефикасност и проценка на нивните трошоци. Активностите на консултантните опфаќаат разгледување на планови и документи од набавките, дијагностицирање на техничките капацитети на сопственикот на проектот за енергетска ефикасност и подготвување на програма за јакнење на капацитетите.
- Ќе учествува во мониторингот и техничката поддршка на финансираниот проект со давање поддршка на сопственикот на проектот во тек на фазата на имплементација на проектот.

AFD ќе ангажира консултанти за Програмата, согласно со сопствените правила за набавки, и ќе извршува мисии по барање на Единицата на програмско управување на PEEB Cool.

Техничката помош (ТА) при AFD може да се вклучи во рамки на проектните компоненти или може да претставува проект сам по себе. Во два случаи, еколошките и социјалните ефекти поврзани со ТА ќе се управуваат/менаџираат следејќи го ESRM за директно финансирани проекти и посредувани проекти (види погоре). Бидејќи ТА се состои главно од интелектуални услуги, тие се главно класифицирани како проекти со ниски ризици (C).

2.4. Proparco пристап кон ESRM

Пристапот на Proparco кон управувањето со E&S е сличен на оној усвоен од AFD. Се бара сите проекти да се усогласени со националните законодавства. Покрај ова, проектите со значителен до висок E&S ризик се бара да се усогласени со IFC E&S Performance Standards (PS) и the Environmental, Health & Safety (EHS) Guidelines (Упатството за животна средина, здравје и безбедност) на групацијата на Светската банка.

ESRM пристапот на Proparco ги вклучува следниве чекори:

- Скрининг во рана фаза на потенцијалните E&S ризици и ефекти се врши од страна на експерти на Proparco за животна средина, социјала и владеење. Ваквиот скрининг се стреми да ја верификува усогласеноста на проектот со AFD Листата за исклучување, како и да обезбеди категоризација на проектот, врз основа на степенот на потенцијалните E&S ризици и ефекти.
- Нивото на E&S темелни проверки (due diligences) спроведени во тек на процесот на проценување е пропорционален со нивото на потенцијалниот E&S ризик (т.е. категоризација на проектот).
- Ваквите темелни проверки резултираат со дефиниција на множеството мерки за E&S управување, за да се одбегнат, ублажат и/или компензираат потенцијалните последици, како и за да се подобрат севкупните E&S перформанси на проектот.
- Мерки за мониторинг, пропорционални со категоризацијата на проектот, се имплементираат следејќи ја комисијата на Одборот. Ваквиот мониторинг се

стреми да ја процени усогласеноста на проектот со IFC PS и севкупните E&S перформанси.

Слично на пристапот на AFD, Proparco ќе обезбеди непосредна усогласеност со E&S барањата на Proparco за сите нови механизми или активности, со тоа што ќе побара проценка на E&S влијанието, во согласност со E&S барањата на Proparco. Постојните механизми или активности кои не ги задоволуваат E&S барањата на Proparco во моментот на финансирањето, ќе треба да усвојат дополнителни E&S мерки за да обезбедат усогласеност на проектот во разумна временска рамка.

2.4.1. Proparco принципи за ESRM за директно финансирани проекти

Нивото на E&S темелни проверки (due diligences) и E&S за директно финансирани проекти е пропорционално со нивото на потенцијалните E&S ризици и ефекти. Proparco ги класифицира сите проекти во рамки на четири категории, поврзани со специфично ниво на E&S ризици: Високи ризици (категирија A), Значителни ризици (B+), Умерени ризици (B) или Ниски ризици (C).

Сите директно финансирани проекти класифицирани како A или B+ се предмет на опсежни темелни проверки, супервизирани од E&S експерти на Proparco. За сите тие проекти, задолжително е независни E&S консултанти, ангажирани од страна на клиентот/сопственикот на проектот во име на Proparco, да спроведат детална проценка на усогласеноста на клиентот/проектот со барањата на Proparco. Ваквата проценка опфаќа ревидирање на сета достапна E&S документација, како и теренска посета (сите проекти од категорија A проекти се предмет на теренска посета изведена од E&S експерт на Proparco и консултантите).

Ваквиот процес на темелна проверка резултира со идентификација на листа од E&S дејствија и мерки на управување кои треба да се имплементираат за да се одговори на сите идентификувани E&S ризици и да се обезбеди усогласеност на проектот со E&S барањата на Proparco. Оваа листа на дејствија е формализирана во рамки на дефиницијата на E&S акциски план (ESAP), договорен меѓу клиентот/сопственикот на проектот и Proparco и приложен како анекс кон Договорот за финансирање. Конвенционалните E&S барања на Proparco, вклучени како дел од ESAP на директно финансираните проекти се обично поврзани со развојот на E&S систем на управување специфичен за проектот, ангажирање на E&S ресурси, развој на дистинктивни акциски планови за осврт на специфични социјални или еколошки ризици, како што е биодиверзитетот или преселувањето. Имплементација на ESAP е одговорност на клиентот/сопственикот на проектот. Одредба за разработка на корективен акциски план за управување со непредвидените настани е исто така вклучена во договорот за финансирање.

За напредокот во имплементацијата на ESAP (и секој евентуален корективен акциски план) имплементација клиентот/сопственикот на проектот поднесува извештај на годишна основа, а воедно е предмет на мониторинг спроведен од страна на надворешно лице задолжено од клиентот/сопственикот на проектот во име на Proparco. Директно финансираните проекти на Proparco, категоризирани како A и B+, генерално се предмет на квартален мониторинг во тек на изградбата и годишен мониторинг во тек на функционирањето.

2.4.2. Принципи на Proparco за ESRM за посредуван проекти

Проектите финансирани преку финансиски посредници (FI) се предмет на сличен пристап на оној разработен од AFD. Нивото на темелни E&S проверки (due diligences) и

E&S барањата за посредувани проекти се пропорционални со нивото на потенцијални E&S ризици и ефекти поврзани со IFFI портфолио (и не се ограничени на E&S ризиците што може да се предизвикаат со проектите финансирани од Proparco).

Сите FIIF проекти се категоризирани земајќи го предвид нивото на E&S ризици поврзани со нивното IF портфолио. Идентификувани се три категории на ризици: FI-A (портфолио со висок E&S ризик), FI-B (портфолио со умерен E&S ризик) или FI-C (портфолио со низок E&S ризик). Сите посредувани проекти класифицирани како FI-A или FI-B се предмет на E&S due diligence наспроти IFC E&S PS 1 & 2. Ваквата темелна проверка (due diligence) е супервизирана од страна на E&S експерт на Proparco за сите FI-A проекти и во случај на значителни надоследности (гапови) кај FI-B проектите. Таа содржи детална E&S анализа на E&S релевантноста на портфолиото и деловните активности на IFFI и способноста на FI да управува со E&S ризиците поврзани со неговите активности во согласност со IFC E&S PS.

Процесот на E&S темелна проверка може да резултира со дефинирање на E&S акиски план (ESAP). Барањата на ESAP типично се фокусираат на развивањето на E&S капацитети на IFFI јакнење на неговиот E&S систем на управување, со цел ограничување на правните, финансиските ризици и ризиците по репутација, и за да промовира инклузивен и одржлив развој. ESAP е вклучен во документацијата за финансирањето и неговата имплементација е генерално поврзана со финансиските исплати од Proparco.

Извештаите за напредокот во имплементацијата на ESAP и севкупните перформанси на IFI се доставуваат до Proparco на годишна основа. Надворешен мониторинг, спроведен од страна на независен консултант задолжен од IFI во име на Proparco се спроведува доколку се смета за неопходен од страна на E&S експертот на Proparco во тек на процесот на проценување.

2.4.3. Proparco принципи за ESRM за техничка помош

Техничката помош (ТА) може да се предложи од Proparco било за директно финансирани проекти или за посредувани проекти, и таа се стреми да ги катализира ефектите преку интервенции за градење капацитети што мобилизираат интелектуални услуги. Проектите обично се фокусираат на унапредувањето на перформансите на партнерите од приватниот сектор (оперативна извонредност, квалитет на производите и услугите, владеење, човечки капитал) и/или позелени и поинклузивни (еколошка и социјална одговорност, енергетска ефикасност и климатски финансии, родова инклузивност, пристап кон основни стоки и услуги). Во рамки на PEEB Cool, тие првенствено ќе поддржуваат мисии за вршење енергетски ревизии, проценка на јаглеродниот отпечаток или студии за подобрување на еколошките и енергетските перформанси.

Бидејќи ТА проектите ќе се понудат само на потенцијалните или постојните клиенти, тие се само компонента или проект паралелен на директниот проект на Proparco или на FI финансирањето. ESRM за техничка помош главно се гради врз основа на наодите од ESRM за главната финансиска операција, што е или директно финансиран проект или

посредуван проект. И покрај тоа што ТА проектите не се предмет на специфична категоризација на E&S ризици, тие мора да следат независни инструкции, каде разгледувањето и идентификацијата на потенцијалните ризици се вршат од страна на офицер за ТА, заедно со раководителот на проектниот тим. Бидејќи ТА се состои од интелектуални услуги (техничка експертиза, градење капацитет, обука, студии, менторство, и сл.), и имаат право само да ги зајакнат перформансите и/или позитивните ефекти на проект со финансиска операција, тие главно би биле класифицирани како ниско ниво на ризик. Проектите за ТА можат дури да ја поддржат имплементацијата на мерките од ESAP или поставувањето на ESMS.

Годишното известување за спроведувањето на проектот за ТА го вршат сопственикот на проектот и одбраните консултанти за мисијата, и тоа е валидирано од страна на офицерот за ТА на Proparco и проектниот менаџер. Покрај ова, надворешниот мониторинг на програмата за ТА, извршен од страна на независен консултант, може да биде и со договор за избор на проекти како дел од постојните мерки за мониторинг, вклучително и во условите за финансирање на проектот, од Proparco, или IF.

2.5 GIZ пристап кон ESRM

Во рамки на PEEB Cool, GIZ ќе биде одговорен за активностите на техничка помош преку механизмот за политики.

Пристапот на GIZ кон управувањето со еколошкиот и социјалниот ризик (Environmental & Social Risk Management) почива врз неговите „систем на управување со заштитни механизми + родови аспекти“. Системот за управување се смета за обврзувачки минимален стандард за сите деловни области на GIZ и за странките од кои се нарачува. Ова му овозможува на GIZ да даде специфични технички совети за проектите и да ги одбегне или барем да ги ублажи можните ризици при спроведувањето, истовремено промовирајќи го потенцијалот.

Цели

Заштитните механизми + Системот за родово управување ги имаат следниве цели:

1. Да ги идентификуваат ризиците од ненамерни ефекти и надворешни ризици за сите заштитни механизми, како и потенцијалот за родова еднаквост во рана фаза, и да се осврнат на нив преку таргетираните мерки во дизајнот на проектот.
2. Да ги мониторираат идентификуваните ризици долж целиот проектен циклус. Врз оваа основа може брзо да се преземе соодветно дејство, и да се иницираат корективни мерки, каде што е неопходно.
3. Да се подобри општиот квалитет и одржливост на проектите на GIZ.
4. Да се комбинираат и стандардизираат постојните процеси и барањата и од GIZ и од него ангажираните странки, во единствен систем на менаџмент.

Покривање на системот на S&G менаџмент

Системот на S&G менаџмент ги покрива областите на:

- Животна средина (екологија): Екологијата е заштитен механизам бидејќи квалитетот, достапноста и услугите на природните ресурси сочинуваат основа за

одржливиот развој. Развојните цели како што се безбедноста на храната, пристапот до чиста вода и здравје не можат да се постигнат без недопрена животна средина.

- **Клима:** Климата е заштитен механизам бидејќи ефектите на климатските промени може да го ограничат развојниот потенцијал или дури и да го пресвртат напредокот што е веќе остварен. Потпомагањето на развојот и покрај климатските промени бара амбициозно намалување на емисиите и мерки за адаптација кон климатските промени.
- **Чувствителност на конфликт и контекст:** Чувствителноста на конфликт и контекст како заштитен механизам се стреми да ги минимизира или превенира можните ненамерни негативни ефекти врз кривките контексти или оние што се карактеризираат со конфликт и насилство. Околу две третини од партнерските земји на GIZ партнерски земји се засегнати од конфликт, кривкост, насилство или акутни кризи.
- **Човекови права:** Човековите права се заштитен механизам бидејќи развојните мерки не смеат да имаат негативни ефекти, или да ги влошуваат негативните ефекти врз остварувањето на човековите права. Човековите права им гарантираат на сите луѓе самоопределен живот во кој тие може да уживаат слобода, еднаквост и достоинство, без оглед на нивниот пол, возраст, етничка припадност, религија, попреченост, сексуална ориентација, родов идентитет или кој и да е друг социјален статус.
- **Род:** Родовата еднаквост е суштествен услов за постигање позитивни и одржливи резултати. Во однос на родот, GIZ спроведува анализа на ризикот и го проценува потенцијалот за промовирање родова еднаквост во проекти од сите ангажирани странки. Ова значи дека, со цел сеопфатно да се негува родовата еднаквост и доследната интеграција на родовата димензија, проценките ги земаат предвид не само ризиците и ненамерните негативни ефекти, туку и потенцијалот за промовирање на родовите прашања и надминување на родово-базираните дискриминација и неповолности.

Сите проекти се проценуваат во овие области за да се идентификуваат можниот надворешни ризици што може да произлезат од контекстот на проектот или од опкружувањето, како и секои ненамерни негативни ефекти што проектите би можеле да ги имаат врз луѓето или други ресурси. Ова дозволува на секој проект да му се припише категорија на ризикот.

Користење во различни фази на нарачки (commissioning)

GIZ ги користи системот на управување со заштитните механизми и родовите аспекти во секоја фаза на управувањето со нарачките/ангажманот (commission) – во почетната подготовка, изготвувањето на понудата, имплементацијата на проектот и завршувањето на проектот. Во зависност од барањата странката која ги врши нарачките, проценката опфаќа процедура од еден чекор или од повеќе чекори; проценките на потенцијалот исто така се спроведуваат, зависно од барањата. Во наодите од проценката, проектите се назначуваат во една од четирите категории на ризик на Заштитните механизми, со цел соодветно да се дефинираат одговорностите.

Системот за управување со заштитните механизми и родовите аспекти исто така се применува на нарачките на меѓународни услуги (International Services, InS), партнерствата со приватниот сектор и сите клиенти од германскиот јавен сектор, како

и самоиницирани мерки на GIZ. Вредносниот праг е 1 милион евра, или 200,000 евра за партнерства со приватниот сектор.

Менаџмент

GIZ има поставено Деск за заштитни механизми + род, кој има задача да ги проценува сите нови и последователни проекти наспроти критериумите на Системот за менаџирање на заштитни механизми + род и да дава совети за имплементацијата. Дескот има право да интервенира и да стави вето на категоризацијата на ризикот на проектите. Проектните менаџери се одговорни за примена на системот и ова го мониторираат нивните ресорни менаџери.

III. Шема за управување со E&S ризик, за Програмата

Во рамки на Програмата, поимот Проект ќе се разбира како:

- **Директно финансиран проект:** заеми, учество во сопственичката структура или грантови за финансирање и поддршка на инвестициите во енергетска ефикасност во градежниот сектор или во индустријата. IE (Implementing Entities, ентитети – спроведувачи) кореспондираат на јавни тела, организации на граѓанското општество или приватни компании.

Тоа опфаќа:

- Грантови за проекти директно финансирани од AFD;
 - Заеми за проекти директно финансирани од AFD;
 - Техничка помош за проекти директно финансирани од AFD;
 - Грантови за проекти директно финансирани од Proparco;
 - Заеми за проекти директно финансирани од Proparco;
 - Учество во сопственичката структура за проекти директно финансирани од Proparco;
 - Техничка помош за проект директно финансиран од Proparco.
- **Посредувани проекти:** партнерството меѓу AFD или Proparco и Финансиски посредник, што значи кредитна служба или приватен фонд со сопственички удели. Кредитната рамка потоа ќе биде поделена на неколку заеми, грантирани од страна на IE на локални компании. Ваквите заеми се нарекуваат 'Потпроекти'. Посредуваниот проект може, исто така, да вклучи и фонд со сопственички удели со постоен холдинг на Proparco и чија инвестиција спроведува проект кој опфаќа енергетска ефикасност на згради или индустрија. Приватниот фонд со сопственички удели тогаш ќе биде поделен на неколку удели во сопствеништвото (equity participations) од страна на IE во локални компании. Ваквите удели во сопствеништвото исто така се нарекуваат „Потпроекти“.

Тоа содржи

- Грантови за AFD посредувани проекти и потпроекти
- Заеми за AFD посредувани проекти преку финансискиот посредник
- Техничка помош за AFD посредувани проекти
- Грантови за проекти посредувани од Proparco
- Заеми за проекти посредувани од Proparco преку финансискиот посредник
- Удели во сопственоста за финансирани проекти посредувани од Proparco
- Техничка помош за проекти посредувани од Proparco

- **Проекти на „политики“**, то ест техничката помош испорачана во рамки на РЕЕВ Cool, под компонентата 2 од програмата (рамка на политики) имплементирана од GIZ.

Тоа опфаќа:

- Грантови за имплементација на техничка помош

AFD групацијата ги опфаќа AFD и Proparco. ESRM презентирano во оваа секција ќе се подразбира како ESRM на групацијата AFD.

3.1. ESRM на проектно ниво за директно финансиран проект

Табела 1 ESRM Проектен циклус за директно финансиран проект

Чекор во проектот циклус	ESRM активности	Улога и одговорности
Идентификација	Скрининг на проектот преку Листата за исклучување на AFD GROUP	Локални канцеларии на AFD GROUP
	E&S категоризација (A, B+, B, C) ESDD да се спроведува во тек на проценувањето на проектот	E&S експерт на AFD GROUP (ниво на главното седиште)
Инструкции (Остварливост и проценка)	E&S проверка адаптирана на природата и опфатот на проектот, и пропорционална на нивото на E&S ризици	E&S експерт на AFD GROUP, E&S консултант, консултант за студијата н остварливост
	Изготвување на план за E&S обврските (ESCP)	E&S експерт на AFD GROUP
Преземање обврски	Финализирање на E&S планот со обврски и интеграција во договорот за финансирање	E&S експерт на AFD GROUP и Проектниот менаџер
Супервизија	Мониторинг на спроведувањето на еколошки и социјални мерки врз основа на ESCP и Извештајот од еколошкиот и социјален мониторинг	E&S експерт на AFD GROUP и Проектниот менаџер, и E&S консултант
Евалуација	E&S ex-post евалуација (секогаш кога е релевантно)	AFD GROUP или надворешни консултанти

3.1.1 Идентификација

Листа за исклучување

Кога се идентификува проект со IE, првиот скрининг што треба да се направи на ниво на локалната канцеларија на AFD GROUP, е оној според Листата за исклучување⁶.

⁶ Види Анекс 1

Доколку некои проектни активности спаѓаат во Листата за исклучување на AFD GROUP, проектот ќе биде исклучен.

Првична категоризација

Во тек на фазата на идентификација на Проект, AFD GROUP извршува прелиминарна еколошки и социјална анализа на Проектот врз основа на информациите прибрани од договорниот орган и консултации со администрацијата и засегнатите локални заедници.

Овој прв чекор води до дефинирање на главните еколошки и социјални предизвици што се последица од имплементацијата на проектот и до правење првична идентификација на потенцијалните ризици.

Класификацијата во четири категории на потенцијални еколошки и социјални ризици се прави врз основа на достапните информации: високи ризици (категорија A), значителни (категорија B +), умерени (категорија B) и ниски (категорија C).

Оваа класификација ги определува природата и обемот на продолжување на еколошката и социјалната проценка што треба да се изврши. По анализата и предлогот од агенцијата, таа се валидира од страна на Одделот за еколошка и социјална поддршка на AFD GROUP.

Еколошките и социјална класификација на еден проект може да се смени за време на текот на проектот, во зависност од самиот проект, но и од достапните информации.

Табела 2 Директен проект – Категоризација на E&S ризик

Високи ризици - А	Значителни ризици - В+	Умерени ризици - В	Ниски ризици - С
Еден проект е класифициран во категоријата А [Високи ризици] кога тој може да предизвика значителни негативни еколошки или социјални ефекти. Тие може да се протегаат и надвор од областа на влијание на инфраструктурата или инсталацијата или да се протегаат надвор од периодот на изградба и работење. Кога се категоризира проектот, ефектите не можат лесно да се идентификуваат	Еден проект е класифициран во категоријата В + [Значителни ризици] кога тој може да предизвика значителни негативни еколошки или социјални ефекти. Тие може да се протегаат и надвор од областа на влијание на инфраструктурата или инсталацијата или да се протегаат надвор од периодот на изградба и работење. За разлика од проектите од категоријата А, негативните ефекти, сепак, може да се идентификуваат и	Еден проект е класифициран во категоријата В [Умерени ризици] кога може да предизвика негативни еколошки или социјалните ефекти што се потенцијално реверзибилни, или ограничени на специфична локација чија чувствителност е пониска, или ограничена на периодот на изградба. Негативните ефекти на проектот може лесно да се идентификуваат и ублажат со соодветни мерки. Овие мерки лесно се дефинираат со спроведувањето ограничена еколошка и	Еден проект е класифициран во категоријата С [Ниски ризици] кога е веројатно дека можните негативни еколошки или социјалните ефекти се минимални, или дури и непостоечки, а периодот на работење не бара заштита, компензација или специфични последователни активности. Проектите од категорија С, во принцип не бараат дополнителни еколошки или социјални проценки откако Проектот е веќе категоризиран.

или проценат, па оттука се бара формален, партиципативен и независен процес за проценка на овие ефекти.	ублажат со соодветни и познати мерки, или да се применат од договорниот орган на други слични проекти. Барањето за независна еколошка и социјална проценка може да варира, зависно од проектот и се определува од AFD GROUP, од случај до случај.	социјална проценка во тек на вредносната проценка на Проектот.	

Врз основа на достапните информации за време на Комитетот за идентификација, E&S експертот на AFD GROUP ги дефинира задачите на задолжителната детална проверка на E&S (due diligence) што ќе се извршат во тек на фазата на проценка на Проектот. Овие задачи, како и категоријата на E&S ризик, се истакнати во Формуларот за E&S, интерен документ што се користи за последователно следење на ESDD на Проектот.

Табела 3 Индикативна листа на E&S ризици и ефекти по сектор што има подобност за учество во Програмата

Сектор	Примери на проекти	Еколошки ризици/ефекти	Социјални ризици/ефекти
<i>Социјално домување и подобрување на домувањето</i>	- Гринфилд конструкција на објекти за домување - Реновирање на постојно домување (на пр., енергетска ефикасност во проектите за домување)	- Промени кај прелевањето на површинските води - Ефекти врз квалитетот на водата - Испуштање загадувачи - Генерирање опасни и неопасни отпадни материјали	- Сите ризици поврзани со трудовите и работниците услови - Пораст на звучното загадување - Ефекти врз постојната инфраструктура и мрежи
<i>Здравство</i>	- Изградба или проширување на здравствен центар или болница - Реновирање или проширување на здравствен центар	- Потрошувачката на ресурси (енергија и вода) - Придонес кон климатските промени (емисии на стакленички гасови)	- Зголемена изложеност на здравствени и безбедносни ризици - Ризици поврзани со проектите и локалната управа, ангажманот на засегнатите страни, локалните заедници,
<i>Образование</i>	- Изградба на училишта, университети, училници во рурални области, научни комплекси, и сл. - Реновирање на центар за обука	- Ефекти врз биодиверзитетот и природните области - Ефекти врз културното наследство	- Болести од животната средина (на пр., изложеност на олово, азбест) - Притисок врз владението со

	- Проширување на универзитет		земјиштето и зголемување на трошоците за земјиште или за рента), социјална прифатеност
<i>Јавни згради</i>	- Мерки за енергетска ефикасност на јавните згради, во административен центар		- Недоброволни раселувања
<i>Индустрија</i>	- Подобрување на потрошувачката на енергија или вода во индустриски процеси (агробизнис, цементна постројка, и сл.)		- Промени кај социјалните навики и социјалната организација
<i>Транспорт</i>	- Гринфилд или браунфилд проект за енергетска ефикасност на железнички и автобуски станици		
<i>Друг сектор од високоградба</i>	- Енергетска ефикасност на пазар, трговски центар, канцеларии, зелени згради, систем за иновација на екосистем,		

3.1.2. Инструкции

AFD GROUP спроведува еколошка и социјална темелна проверка (due diligence) на сите проекти предложени за финансирање. Таа овозможува да се процени дали е веројатно дека проектот ќе се развие и имплементира во согласност со еколошките и социјалните цели за перформансите, на AFD GROUP. E&S проверката е адаптирана на природата и опфатот на проектот, а пропорционална на нивото на E&S ризиците.

Табела 4 Очекувано ESDD по категорија на ризик

	Високи ризици - А	Значителни ризици- В+	Умерени ризици - В	Ниски ризици - С
Нормативна рамка	Национална и меѓународна регулатива важечка во земјата (вклучувајќи ги и конвенциите на ILO) и политиките за заштитни механизми и Еколошките, здравствените и безбедносните упатства на Светската банка		Национална и меѓународна регулатива важечка во земјата (вклучувајќи ги и конвенциите на ILO)	Национална и меѓународна регулатива важечка во земјата

		(+ специфични барања на AFD GROUP, доколку е применливо)	
E&S Due Dilligence	- ESIA, ESMP или ESMF - RAP или Рамка на политики за преселување - ESCP	- ESSR и ESMP - ESCP	- Ништо

3.1.3. Преземање обврски

Фазата на преземање обврски се занимава со вметнување на клаузулите за E&S во Договорот за финансирање што ќе се потпише меѓу AFD GROUP и IE.

За проектите со ризици оценети како високи, значителни или умерени, AFD GROUP бара сопственикот на проектот да ги формализира презементите еколошки и социјални обврски на проектот, во документ наречен План за еколошки и социјални обврски (the Environmental & Social Commitment Plan, ESCP)⁷.

ESCP е дизајниран така концизно да ги консолидира, во единствен документ и во табеларна форма, материјалните мерки и дејствија што се неопходни за проектот да биде во согласност со еколошките и социјалните стандарди на перформанси (работење) што ги применува AFD GROUP со специфична временска динамика и на начин што е задоволителен за AFD GROUP. ESCP исто така ги опишува изворите на финансирање за спроведувањето на мерки или активности.

ESCP е разработен како нацрт од страна на консултантот одговорен за подготовка на ESIA. Тој е финализиран од страна на AFD GROUP и сопственикот на проектот за да ја отслика темелната задолжителна проверка (due diligence) спроведена од AFD и резултатите од консултациите со засегнатите страни.

ESCP се финализира пред AFD GROUP да реши да го додели финансирањето и за него се дискутира во тек на состанокот на Кредитната комисија. ESCP е дел од правната документација за проектите со висок, значителен или умерен ризик, и се приложува кон Договорот за финансирање. Како поддршка на одредбите на ESCP, договорот за финансирање детално ги разработува условите за E&S што претходат на исплатата, доколку има такви, и тие треба да се задоволат пред AFD GROUP да изврши каква и да е исплата.

Табела 5 E&S клаузула во рамки на договорот за финансирање

E&S клаузула	Опис	Опционално (Да/Не)
Еколошка и социјална одговорност	Спроведување на еколошки и социјални мерки <i>Со цел да се промовира одржливиот развој, странките се согласуваат дека е неопходно да се промовира усогласеноста со меѓунаордно признаените еколошки и трудови стандарди, вклучително темелните</i>	Не Важи за сите Проекти.

⁷ Види Анекс 11

	конвенции на Меѓународната организација на трудот (<i>International Labour Organization, "ILO"</i>) и меѓународните трудови закони и прописи важечки во јурисдикцијата каде е основан заемопримателот. За ваква цел и во однос на неговите деловни активности, заемопримателот ќе се погрижи [и ќе се погрижи и секој од неговите супсидијарни тела] да се придржува кон меѓународните стандарди за заштита на животната средина и трудовото право, во согласност со важечките закони и прописи на земјата во која се спроведува Проектот. Заемопримателот ќе се погрижи [и ќе се погрижи и за секое од своите супсидијарни тела] исто така да побара [финансиските институции на другата страна на побараат] клиентите на корисникот да се придржуваат кон ваквите стандарди при водењето на нивниот бизнис.	
Имплементација на ESMP или ESMF	Опција 1: Да се придржуваат кон еколошките и трудовите стандарди изложени погоре, IE треба да осигура имплементација на ESMP или EMSF на проектот. IE треба да се погрижи неговите изведувачи да ги исполнуваат барањата и да ги имплементираат мерките за ублажување како што е планирано со ESMP и ESMF.	Да Врз основа на E&S евалуацијата спроведена од E&S експертот на AFD GROUP.
Управување со E&S поплаки	(a) Заемопримателот (i) потврдува дека примил примерок од Процедурите за управување со E&S поплаки и ги прифатил нивните услови, особено во поглед на дејствијата што може да ги преземе Заеодавателот во случај трето лице да поднесе поплака, и (ii) потврдува дека Процедурите управување со ES поплаки, како меѓу заемопримателот и заеодавателот, имаат ист договорно обврзувачки ефект како овој Договор. (b) Заемопримателот изрично го овластува заеодавателот да ги обелодени на експертите (како што е дефинирано во Процедурите за управување со E&S поплаки) и на странките инволвирани во ревизијата на усогласеност и/или процедурата за решавање спорови, проектните	Да Оваа клаузула е мошне препорачлива, но не е задолжителна. Во секој случај, клаузулата од E&S механизмот за поплаки на AFD GROUP е и натаму применлива.

	документи што се однесуваат на еколошките и социјалните прашања неопходни за процесирање на еколошките и социјалните поплаки (како што е дефинирано со Процедурите за управување со E&S поплаки), вклучително, без ограничувања, на оние наведени во Анекс 11).	
Распоред 1А – Дефиниции		Да Овој Распоред вклучува дефиниции поврзани со E&S управувањето со ризик, доколку е неопходно; на пример, доколку е задолжителен ESAP, тоа е дефинирано тука.
Распоред 2 – Опис на Проектот	Ги опишува проектните содржини како што се целите, главните компоненти, критериумите за подобност за учество, итн.	Да Доколку е неопходно, активностите поврзани со E&S може да се вклучат во овој распоред, како што се активности за E&S техничка помош, листа на E&S документација што треба да се обезбеди, итн.
Распоред 3 – Листа за исклучување	Види Анекс 1 –Листата за исклучување на AFD GROUP	Не Важи за сите Проекти.
Распоред 4 – Претходни услови	Ги опишува условите што треба да се задоволат пред почетокот на различни фази на Проектот (потпишување, прва исплата - drawdown)	Да Согласно со Проектот, претходните E&S услови може да се вклучат во овој распоред
Распоред 10 – ESCP	Види Анекс 11 - Образец за еколошки и социјални преземени обврски	Да Задолжително за проект класифициран како А, В+ и В, но не за С.
Распоред 11 –	[да се пополни зависно од Проектот]	Да

	- E&S Извештај од сондирањето (Scoping Report)	
Неисцрпна листа на E&S документи кои заемопримателот дозволил да биде обелоденета во врска со процедурите за управување со E&S поплаки	- Environmental and Social Impact Assessment, (ESIA) - Проценка на еколошкото и социјалното влијание - Environmental and Social Management Plan (ESMP) – План за еколошко и социјално управување - Environmental and Social Management Framework (ESMF) – Рамка за еколошко и социјално управување - Resettlement Action Plan (RAP) – Акциски план за преселување - Resettlement Policy Framework (RPF) – Рамка за политики за преселување - Environmental and Social Engagement Plan (ESEP) – План за еколошки и социјален ангажман - <i>Limited environmental and social assessment</i> - <i>Ограничена еколошка и социјална проценка</i> - Limited environmental and social action plan - Ограничен еколошки и социјален акциски план - Chapter from the environmental and social feasibility study – Поглавје од еколошка и социјалната студија на остварливост - Chapters from environmental and social monitoring reports – Поглавја од извештаите за еколошкиот и социјален мониторинг - ESEP reports from имплементација monitoring - ESEP извештаи од мониторингот на имплементацијата	Се применува како што е напишано подоре доколку се однесува на клаузулата за управување со E&S поплаки.

3.1.4. Супервизија

Во тек на спроведувањето на проектот, сопственикот на проектот ја известува AFD GROUP за спроведувањето на еколошките и социјалните мерки планирани во согласност со проектните документи, за статусот на мерките за ублажување и за постигнатите резултати. ESCP се користи како матрица за мониторинг.

За да го прави ова, сопственикот на проектот може да повика експерт / група независни експерти кои ќе бидат одговорни за верификација дали сопственикот на проектот ги почитува своите обврски, дали навистина врши мониторинг на имплементацијата на еколошките и социјалните мерки на проектот, и дали ги адаптира планираните мерки доколку тие се покажат неефикасни.

AFD GROUP ги разгледува наодите од извештајот од мониторингот за преземените мерки на сопственикот на проектот. За проекти со висок или значителен ризик, сопственикот на проектот обезбедува за AFD GROUP редовно известување за имплементацијата на своите преземени обврски, врз основа на последователните мерки, како што се дефинирани во ESCP⁸. За проектите со ризици класифицирани како умерени, супервизијата на еколошките и социјалните компоненти на проектот се спроведува како дел од супервизорните мисии на проектот.

Во согласност со стандардите за еколошките и социјални перформанси што ги применува AFD GROUP во врска со преземените обврски за засегнатите страни и обелоденувањето информации, сопственикот на проектот документира и одговара на барањето за информации што доаѓа од секоја засегната страна, за еколошките и социјалните аспекти на проектот.

3.1.5. Post-евалуација

Ex-post евалуациите се спроведуваат од страна на AFD GROUP и вклучуваат локални партнери. За проекти со високи ризици, се врши специфична ex-post евалуација. Целите на овие евалуации се да се измери делотворноста на мерките препорачани во ESCP, да се евалуира одржливоста на предложените мерки и да се капитализира на повратните информации. За проектите со значителен или умерен ризик, евалуацијата на E&S аспектите е интегрирана во севкупната ex- post евалуација на проектот, и таа се фокусира на тоа како се контролирале еколошките и социјалните ризици.

3.2 ESRM на ниво на проекти за посредувани проекти

Табела 6 ESRM на ниво на проект за посредуван проект

Чекор од проектниот циклус	ESRM дејство	Улога и одговорности
Идентификација	Скрининг на проектот и на IE преку Листата за исклучување на AFD GROUP	Локални канцеларии на AFD GROUP
	E&S категоризација (FI-A, FI-B или FI-C) ESDD да се спроведе во тек на проценката на проектот	E&S експерт на AFD GROUP (ниво на главното седиште)
Инструкции (Остварливост и проценка)	Анализа на IE ESMS преку E&S прашалникот, разгледување на E&S документацијата, и можни сесии за размена со IE На интеграцијата на E&S аспектите да се осврне во студијата за остварливост (физибилити студија) – доколку е релевантно	E&S експерт на AFD GROUP, со поддршка на Проектниот менаџер и локалните канцеларии
	Анализа на специфични секторски или аспекти на E&S специфични за земјата	Консултант за студијата на остварливост (физибилити студијата)

⁸ Види Анекс 12-Guidelines for the Environmental and Social monitoring report

	(доколку е релевантно)	
	Анализа на недоследностите (гап анализа) наспроти барањата на AFD GROUP-GCF и дефиницијата на ESAP, според случајот Изготвување на E&S клаузули	E&S експерт на AFD GROUP
<i>Преземање обврски</i>	Финализација на E&S клаузулите и интеграција на договорот за кредитна рамка	E&S експерт на AFD GROUP и Проектниот менаџер
<i>Супервизија</i>	Доколку е неопходно: мониторинг на техничката помош инволвирана во ESRM преку дефинирање на програмата за ТА, состаноци, итн.	E&S експерт на AFD GROUP и Проектниот менаџер
	Ревидирање на ESMS оперативната имплементација преку теренски посети на потпроектите, ревидирање на годишниот извештај за E&S, доколку е неопходно ревидирање на одбирок од потпроекти, и сл.	E&S експерт на AFD GROUP, Проектниот менаџер и можеби надворешни консултанти
<i>Евалуација</i>	E&S ex-post евалуација (секогаш кога е релевантно)	AFD GROUP или надворешни консултанти

3.2.1. Идентификација

Листа за исклучување

Кога се иницира партнерство со IE, првиот скрининг, што се прави на ниво на локална канцеларија на AFD GROUP, е еден од **Листата за исклучување**⁹. Доколку IE финансира активности што потпаѓаат под Листата за исклучување на AFD GROUP, IE нема да се селектира како партнер што ќе се приклучи на Програмата.

Првична категоризација

Доколку IE не финансира активности што потпаѓаат под Листата за исклучување на AFD GROUP, тогаш може да има право да учествува во Програмата. **E&S Прашалникот** потоа се испраќа на IE.

Доколку информациите се достапни пред Комисијата за идентификација на AFD GROUP, E&S експерт на AFD GROUP го анализира портфолиото според ниво на E&S ризик (види Табела 4 подолу) и ја определува категоријата на E&S ризик на Проектот, врз основа на портфолиото на IE:

- « FI-A »: портфолио со високи E&S ризици;
- « FI-B »: портфолио со умерени E&S ризици;
- « FI-C »: портфолио со ниски E&S ризици.

Опфатот земен предвид за E&S рангирањето на проектот е целосното портфолио на IE, без оглед на природата на финансирањето грантирано преку Програмата.

⁹ Види Анекс 1

Табела 7 FI E&S категоризација на ризик

Портфолио со висок ризик (FI-A)	Портфолио со умерен ризик (FI-B)	Портфолио со низок ризик (FI-C)
Финансиски институции со над 20% од вкупното портфолио посветено на проекти од категорија А (и В+). Во случај на двојно посредување, IE што има најмалку еден FI-A клиент.	Финансиски институции со деловни активности или проекти што имаат ограничени негативни E&S ефекти и со многу ограничен удел на проекти што содржат важни до високи E&S ризици (помалку од 20% од вкупното портфолио посветено на проекти од категориите А и В+). Во случај на двојно посредување, FI што имаат најмалку еден FI-B и ни еден клиент со FI-A.	Финансиски институции со активности или проекти што содржат мали E&S ризици (финансиски институции специјализирани за малопродажба и микропретпријатија (>80% од вкупното портфолио)).
Во тек на фазата на идентификација, доколку класификацијата како FI-A или FI-B е несигурна, проектот автоматски се категоризира како FI-A. Категоризацијата ќе биде потврдена последователно, по анализата на прашалникот за E&S евалуација.		

Врз основа на достапните информации во моментот кога работи Комитетот за идентификација, E&S експерт на AFD GROUP ги дефинира задачите на темелната задолжителна проверка на E&S (due diligence) што ќе се извршат во тек на фазата на проценка на Проектот. Овие задачи, како и категоријата на E&S ризик се истакнати во формуларот за E&S, интерен документ што се користи за последователно следење на ESDD на Проектот.

3.2.2. Инструкција

Опфат

Со поддршка на локалната канцеларија на AFD GROUP, E&S експертот на AFD GROUP во седиштето потоа пристапува на првична евалуација на E&S, земајќи ги предвид следниве аспекти:

- E&S ризици поврзани со портфолиото на IE: сектори, обем на финансирање, алатки за финансирање, и сл.;
- Капацитет на IE да управува со E&S ризици поврзани со операциите што ги финансира, а особено:
 - Пристап кон E&S и имплементација на сродните процедури на IE;
 - E&S документација за проекти финансирани од IE, на пр., E&S проценка на ефектите, листа на консултантски фирми обично задолжени од IE, E&S мониторинг извештаи, и сл.;
 - Човечки и финансиски ресурси посветени од страна на IE на управување со E&S.
- Земјата/земјите во кои IE е активно (специфична регулатива и услови за примена);
- E&S стандарди на кои се повикува IE;

- Сектор и тип на потпроекти што ќе се финансираат од Проектот.

AFD GROUP ги поддржува IE во нивниот еколошки и социјален менаџмент, што се стреми не само да одбегне, намали или да ги компензира E&S ефектите на финансираните проекти, но исто така и за подобрување на севкупните практики на IE, внатрешно и надворешно.

Резултатите од проценката и од важечките барања го определуваат основањето или јакнењето, од страна на IE, на систем за E&S менаџмент (ESMS). Овој ESMS се развива или се надградува преку имплементацијата на Еколошкиот и социјалниот акциски план (Environmental and Social Action Plan, ESAP).

Табела 8 E&S темелна задолжителна проверка по ниво на ризици

Портфолио со висок ризик (FI-A)	Портфолио со умерен ризик (FI-B)	Портфолио со низок ризик (FI-C)
Разгледување на прашалникот од E&S евалуацијата пополнет од страна на IE: о Валидирање на категоризацијата, о Анализа на усогласеноста со законодавството, национални и меѓународни стандарди во сферата на животната средина, здравје и безедност и закон за работни односи.		
Длабинска анализа на постојните и/или очекуваните ризици поврзани со портфолиото на IE и на капацитетот на IE да управува со E&S ризици. Анализа на недоследностите (гап анализа) меѓу пристапот на IE кон ESRM и барањата на AFD GROUP, како и идентификација на потребите од подобрување во однос на управувањето со E&S ризик со цел да се разработи E&S акциски план, доколку е неопходно.		

Согласно со нивото на E&S ризик од портфолиото на IE, ESMS мора да ги покрие барањата подробно разработени во Табела 9.

Табела 9 Очекувани барања според нивото на E&S ризици

Портфолио со висок ризик (FI-A)	Портфолио со умерен ризик (FI-B)	Портфолио со низок ризик (FI-C)
Постоењето на Листата за исклучување, вклучувајќи ги најмалку точките 2 до 14 од Листата за исклучување на AFD GROUP и применливо на целокупното портфолио на IE. Усогласеноста на IE со релеватни национални и меѓународни стандарди, како и со сите локални закони и регулатива за животната средина, законот за вработување, здравството и безбедноста при работа.		
Постоење на E&S политика што ги задоволува барањата на AFD GROUP и дека таа е валидирана преку менаџирањето со IE. Постоење на обучен и компетентен E&S менаџер и		

делотворна вклученост на ова лице во процесот на проценка на кредитот. Вклучување на E&S клаузули во договорите за финансирање меѓу IE и неговите клиенти. Користење на IFC E&S стандарди во инвестициските трансакции финансирани од Програмата и во IE проекти што вклучуваат високи E&S ризици.		
Постоење и имплементација на процедура за управување со оперативниот E&S ризик валидирана од AFD GROUP и заснована на категоризацијата на портфолиото според ниво на E&S ризик (согласно со 3.1.1).	Постоење и имплементација на процедура за управување со оперативниот E&S ризик валидирана од AFD GROUP и заснована на категоризацијата на портфолиото според ниво на E&S ризик што се применува најмалку на инвестициските операции финансирани од Програмата и на високоризичните проекти на IE.	

3.2.3. Преземање обврски

Фазата на преземање обврски се занимава со E&S клаузулите што треба да се вметнат во Договорот за кредитниот механизам што ќе се потпише меѓу AFD GROUP и IE. Табелата 7 подробно ги разработува елементите што се очекува да се вклучат во Договорот за кредитниот механизам (Credit Facility Agreement).

Секогаш кога е можно, за E&S обврските се дискутира со IE пред да се донесе одлуката на Одборот на AFD GROUP, и се вклучуваат во формуларот за условите (Term Sheet) со цел да се олесни процесот на преговори.

Доколку IE треба да го зајакне својот ESRM пристап, тогаш се дефинира акциски план за E&S (E&S Action Plan, ESAP) врз основа на образецот во Анекс 2 – образец за E&S акциски план за финансиски посредници финансирани од AFD GROUP. IE се обврзува да го имплементира ESAP во тек на имплементацијата на Проектот со цел да се надгради неговиот ESMS во согласност со барањата на AFD GROUP во смисла на ESRM. Доколку е неопходно, во ESAP се вклучуваат специфични меѓници (на пр., „ангажирање на E&S консултант пред првата исплата“). ESAP може, исто така, да се спроведе со поддршка на програмата за техничка помош, па оттука активностите поврзани со E&S мора да се вклучат во проектната задача (terms of reference) на TA (види 3.3).

Доколку се смета за неопходно, E&S експертот на AFD GROUP може да учествува во мисијата за преговарање со цел да обезбеди соодветно вклучување на E&S клаузули во Договорот за кредитниот механизам (Credit Facility Agreement).

Табела 10 Листа на преземени E&S обврски во Договорот за кредитниот механизам

E&S клаузула	Опис	Опционална (Да/Не)
Еколошка и социјална одговорност	Имплементација на еколошките и социјалните мерки Со цел да се промовира одржливиот развој, странките се согласуваат дека е неопходно да се промовира усогласеноста со меѓународно признаените еколошки и трудови стандарди, вклучително темелните конвенции на Меѓународната организација на трудот (International Labour Organization, ILO) и меѓународните еколошки закони и регулативи важечки во јурисдикцијата каде е основан заемопримателот. За ваква цел и со почитување на неговите деловни активности, заемопримателот ќе се погрижи [и и ќе се погрижи и за секое од своите супсидијарни тела] да ги почитува меѓународните стандарди за заштита на животната средина и трудовото право, во согласност со важечките закони и регулатива на земјата во која се спроведува Проектот. Заемопримателот ќе [и и ќе се погрижи и за секое од своите супсидијарни тела] побара, исто така, [финансиските институции на другата страна да побараат клиентите на корисникот да се придржуваат кон ваквите стандарди при водењето на своето деловно работење.	Не Важи за сите Проекти.
Имплементација на ESMS и ESAP доколку е неопходно	Опција 1: За да се придржуваат кон еколошките и трудовите стандарди поставени погоре, заемопримателот ќе [и и ќе се погрижи и за секое од своите супсидијарни тела] го имплементира својот систем за социјално и еколошко управување: • осигурувајќи дека неговите проекти не се вклучени во Листата за исклучување за активности на заемопримателот; • имплементирање на неговиот процес за управување со еколошки и социјален ризик за секој од проектите на заемопримателот; • ќе испорача до заемодавателот, на секоја годишнина од потпишувањето на овој Договор, годишен извештај во врска со неговиот систем за управување	Да Врз основа на E&S евалуацијата спроведена од E&S експерт на AFD GROUP, ќе се одбере една или повеќе опции, врз основа на оперативниот капацитет на IE да управува со E&S ризици во своето портфолио.

	со еколошка и социјална одговорност и ризик, задоволително за AFD. Опција 2: <i>Заемопримателот ќе (доколку е применливо):</i> <i>Во рок од [две (2) години] од датумот на потпишување, ќе разработи и воведи систем за управување со економски и социјален ризик, во согласност со принципите содржани во ESAP].</i> <i>или</i> <i>во рок од [осумнаесет (18) месеци] од Датумот на потпишување, да го подобри својот систем за управување со економски и социјален ризик, во согласност со принципите содржани во ESAP].</i> <i>На секоја годишнина од Датумот на потпишување на овој Договор, заемопримателот ќе достави до заемодавателот годишен извештај во врска со статусот на неговиот систем за управување со економски и социјален ризик и временска динамика на осмислените чекори.</i>	
Управување со E&S поплаки	(a) Заемопримателот (i) потврдува дека добил примерок од Процедурите за управување со E&S поплаки и се запознал со неговите услови, особено во однос на дејствијата што може да ги преземе заемодавателот во случај трето лице да поднесе поплака, и (ii) потврдува дека Процедурите за управување со E&S поплаки имаат, како меѓу заемопримателот и заемодавателот, ист договорно обврзувачки ефект како овој Договор. (b) Заемопримателот изрично го овластува заемодавателот да ги обелодени на експертите (како што е дефинирано во Процедурите за управување со E&S поплаки) и на странките вклучени во ревизијата на усогласеност и/или процедурата за разрешување спорови, проектните документи што се однесуваат на еколошките и социјалните прашања неопходни за процесирање на еколошките и социјалните поплаки (како што е дефинирано во Процедурите за управување со E&S поплаки), вклучително, без ограничувања, оние наведени во Анекс 11).	Да Оваа клаузула е мошне препорачлива, но не е задолжителна. Во секој случај, механизмот за E&S поплаки на AFD GROUP останува во важност.
Распоред 1A – Дефиниции		Да Овој Распоред вклучува дефиниции поврзани со управувањето со E&S

		ризик доколку е неопходно, на пример доколку се бара ESAP, тоа е дефинирано тука.
Распоред 2 – Опис на проектот	Ја опишува содржината на проектот, како што се цели, главни компоненти, критериуми за подобност за учество во програмата, итн.	Да Доколку е неопходно, активностите поврзани со E&S може да се вклучат во овој распоред, како на пример техничка помош за E&S, листа на E&S документација што треба да се обезбеди, итн.
Распоред 3 – Листа на исклучоци	Види Анекс 1 – Листата за исклучување на AFD GROUP Анекс 1 – Листата за исклучување на AFD GROUP	Не Важи за сите Проекти.
Распоред 4 – Претходни услови	Ги опишува претходните услови што треба да се задоволат во различни фази на Проектот (потпис, прва исплата)	Да Согласно со Проектот, претходните E&S услови може да се вклучат во овој распоред
Распоред 10 – ESAP	Види Анекс 2 – Образец за E&S акциски план за финансиски посредници финансирани од AFD GROUP	Да Се применува според 2 опции опишани погоре.
Распоред 11 –	[да се пополни зависно од Проектот] - E&S Извештај од сондирањето	Да
Неисцрпна листа на E&S документи што заемопримателот дозволи да бидат обелоденети во врска со процедурите за управување со E&S поплаки	- Проценка на еколошкото и социјалното влијание (Environmental and Social Impact Assessment, ESIA) - План за еколошко и социјално управување (Environmental & Social Management Plan, ESMP) - Рамка за еколошко и социјално управување (Environmental & Social Management Framework, ESMF) - Акциски план за преселување (Resettlement Action Plan, RAP) - Рамка за политики на преселување - Resettlement Policy Framework (RPF) - План за еколошко и социјално ангажирање - Environmental and Social Engagement Plan (ESEP) - <i>Ограничена еколошка и социјална проценка</i> - Ограничен еколошки и социјален акциски план - Поглавје од студијата за еколошка и	Важи како што е опишано погоре, доколку се однесува на клаузулата за управување со E&S поплаки.

	социјална остварливост - Поглавја од извештаите за еколошки и социјален мониторинг - ESEP извештаи од мониторингот на имплементацијата	

3.2.4. Супервизија

Низ целата фаза на имплементација на Проектот, а особено во тек на периодите на drawdown, E&S аспектите ќе бидат под редовен мониторинг, според Табела 11 подолу. Локалната канцеларија на AFD GROUP и Проектниот менаџер на AFD GROUP ќе биде одговорен за прибирање на E&S документацијата од IE, а особено E&S извештаите. Ваквата документација ќе биде разгледувана од E&S експертот на AFD GROUP. Доколку е неопходно, ќе се спроведат повици за последователно следење и мисии за мониторинг, вклучувајќи E&S експерти, или специфично назначување на надворешни консултанти на E&S теми.

Табела 11 План за E&S мониторинг според категорија на ризик

Портфолио со висок ризик (FI-A)	Портфолио со умерен ризик (FI-B)	Портфолио со низок ризик (FI-C)
- Верификација на усогласеноста со договорните обврски на IE во однос на E&S прашањата. - Изготвување на E&S годишен мониторинг извештај од страна на IE, што ги задоволува барањата на AFD GROUP, вклучувајќи инциденти што се случиле во тек на годината и корективните мерки што биле воведени. - Разгледување на E&S годишен мониторинг извештај. - Евалуација на спроведувањето на E&S акцискиот план, доколку е применливо. - Доколку е неопходно, да се имплементираат дефиниции на превентивни и корективни мерки. - Доколку е неопходно, E&S прашања во тек на мисиите за супервизија.		

E&S извештај се очекува секојагодина, и тој мора да ги содржи следниве елементи:

- Расчленето портфолио на IE по категорија на E&S ризик;
- Датум и содржина на можните ажурирања на E&S политиките и процедурите;
- Опис на E&S организацијата и одговорностите;
- План и/или извештај за подигање на свеста/обука;
- Листа на проекти со високи E&S ризици;
- Листа на спроведени E&S студии;
- Листа на проекти одбиени од E&S причини;
- Листа на E&S ревизии и спроведени теренски посети;
- Листа на значајни E&S инциденти;
- Опис на превентивните и корективните E&S мерки, планирани и/или спроведени.

Во случај ESAP да е договорен меѓу AFD GROUP и IE, извештаи за напредокот што подробно известуваат за имплементацијата на ESAP мора да се испраќаат најмалку на годишна основа до AFD GROUP од страна на IE. Се очекува Техничката помош да има значителна улога во оваа смисла.

3.2.5. Пост-евалуација

Спроведувањето на екс-пост евалуација на проектите финансирани од AFD Групацијата не е систематско. Секогаш кога е релевантно, проценката на E&S аспектите и како тие се земаат предвид и управуваат ќе биде вклучена во ex-post евалуацијата. Вакви евалуации се спроведуваат од страна на надворешни експерти под супервизија на локалните канцеларии на AFD GROUP, тимот за евалуација на AFD GROUP и, доколку е неопходно, E&S експерти на AFD GROUP.

3.3. ESRM на ниво на потпроекти

Во согласност со пристапот на AFD GROUP на ESRM за финансиски посредници, IE ќе бидат одговорни за управувањето со E&S ризик за потпроектите, според ESMS валидиран од AFD GROUP.

Ова подрзбира целосна интеграција на ESRM во кредитниот циклус на IE.

Следнава табела ги разработува главните чекори на процесот на управувањето со E&S ризик за потпроекти што ќе се финансираат во рамки на Програмата. IE е одговорно за следење на овој процес.

Табела 12 Процес на задолжителна темелна проверка на E&S (due diligence)

Фази на проектниот циклус	ESRM дејствија	Улоги и одговорности
<i>Идентификација</i>	Скрининг на потпроектот наспроти листата за исклучување на AFD GROUP-GCF / IE	IE инвестициски офицер
	Назначување на категорија на E&S ризик (A/B/C)	IE E&S експерт (or инвестициски офицер)
<i>Инструкции (Остварливост и проценка на вредноста)</i>	A: Идентификација на најсоодветното ESDD што ќе се спроведе (ESIA, SESA...), подготовка на TOR за E&S студии и ангажирање надворешен консултант B: Интеграција на E&S аспектите во студии на остварливост или ангажирање на ESIA консултант; Верификација на придржувањето кон националната регулатива (дозволи, итн.) C: Верификација на придржувањето кон националната регулатива (дозволи, и сл.)	IE E&S експерт + Инвестицискиот тим

	А и В: Спроведување на неопходните студии (ESIA, и сл.)	Надворешни консултанти
	Ревидирање и конечно одобрување на спроведените студии	IE E&S експерт
<i>Преземени обврски</i>	Подготовка на клаузули за E&S за да се интегрираат во CFA	IE E&S експерт и Инвестицискиот тим
<i>Супервизија</i>	Посети на локациите, разгледување на извештаите од ESMP мониторингот	IE E&S експерт

3.3.1. Важечки заштитни механизми

Како што е опишано подолу, важечки E&S заштитни механизми за потпроектите се (i) националното законодавство за сите проекти, и (ii) IFC Performance Standards (стандардите за работење на IFC) за високоризичните проекти.

3.3.2. Критериуми за евалуација на ризикот

Со цел да се назначи категоријата на ризик, секој Потпроект мора да биде евалуиран од страна на IE преку следниве критериуми:

- Опфат и големина на негативните ефекти;
- Чувствителноста на односната област;
- Временската динамика;
- Владеењето и капацитетот на сопственикот на проектот да управува со проектот;
- Кумулативните ефекти врз различни географски области;
- Последици од поголем инцидент.

3.3.3. Очекувани ESDD според категорија на ризик

За секој потпроект, од IE се бара да се повикува на табелата подолу:

Табела 13 E&S due diligence

<i>E&S ризик ниво / категорија</i>	<i>Висок ризик</i>	<i>Среден ризик</i>	<i>Низок ризик</i>
<i>E&S регулаторна рамка</i>	Национална и меѓународна регулатива важечка во односната земја (вклучувајќи ги и конвенциите на ILO) и IFC Performance Standards	Национална и меѓународна регулатива важечка во односната земја (вклучувајќи ги и конвенциите на ILO)	Национална и меѓународна регулатива важечка во односната земја (вклучувајќи ги и конвенциите на ILO)

Задолжителна ESDD	E&S Impact Assessment (ESIA) – Проценка на еколошките и социјалните ефекти Спроведена истовремено со техничките студии и од страна на независни експерти. => потребна E&S документација (да се валидира од E&S експерт на IE): - ESIA и ESMP [ИЛИ Рамка за E&S управување - ESMF – вградување на идните ESIA/ESMP]; - [Во случај на недоброволно раселување на населението] Акциски план за преселување (Resettlement Action Plan – RAP) [ИЛИ Resettlement Policy Framework - RPF - framing the future RAP]; - [+можеби] други специфични E&S студии (на пр., IPP, IPPF).	Пропорционална E&S студија (можеби интегрирана во студијата за изводливост) => потребна E&S документација (да се валидира од страна на E&S експерт на IE): - Пропорционална E&S студија и ESMP ИЛИ E&S поглавје во студијата за остварливост (+ сите евентуални други специфични E&S документи).	Почетен скрининг на E&S ризици.

Одговорност на IE е сета E&S документација поврзана со потпроекти финансирани во рамки на Програмата да биде достапна на AFD GROUP.

3.3.4. Индикативна листа на E&S ризици и ефекти по сектор, со подобност за учество во Програмата

Табела 14 Индикативна листа на E&S ризици и ефекти според сектор што има подобност за учество во Програмата (IF)

Сектор	Примери на проекти	Еколошки ризици/ефекти	Социјални ризици/ефекти

<i>Социјално домување и реновирање на домовите</i>	- Гринфилд изградба на објекти за домување - Реновирање на постојно домување (на пр., енергетска ефикасност во станбени проекти)	- Промени во прелевањето на површинските води - Ефекти врз квалитетот на водата - Испуштање загадувачи	- Сите ризици поврзани со трудовите и работните услови - Пораст на звучното загадување - Ефекти врз постојните инфраструктури и мрежи
<i>Здравство</i>	- Изградба или проширување на здравствен центар или болница - Реновирање или проширување на здравствен центар	- Генерирање опасни и неопасни отпадни материјали - Ефекти врз потрошувачката на ресурси (енергија и вода)	- Зајакната изложеност на здравствени и безбедносни ризици
<i>Образование</i>	- Изградба на училишта, универзитети, училници во руралните области, научни комплекси и сл. - Реновирање на центар за обука - Проширување на универзитет	- Придонес кон климатските промени (емисии на стакленички гасови) - Ефекти врз биодиверзитетот и природните области - Ефекти врз културното наследство	- Ризици поврзани со проектите и локалната власт, ангажирањето на засегнатите страни, локалните заедници - Болест на животната средина (на пр., изложеност на олово, азбест) - Притисок врз владението со земјиштето и зголемување на трошоците или рентата од земјиштето), социјално прифаќање
<i>Јавна зграда</i>	Мерки за енергетска ефикасност во јавни згради, во административен центар		
<i>Индустрија</i>	- Подобрување на потрошувачката на енергија или вода во индустриски процеси (агробизнис, постројки за цемент, и сл.)		- Недоброволни раселувања - Промени кај социјалните навики и социјалната организација
<i>Превоз</i>	- Гринфилд или браунфилд проект за енергетска ефикасност на железничка станица, автобуска станица		
<i>Друг сектор на високоградба</i>	- Енергетска ефикасност на пазар, трговски центар, канцеларии, и сл.		

Финансиски сектор	- Фонд со сопственички удели што има инвестирано во хотели, а на некои од нив им треба реновирање - Локална банка што сака да понуди заеми за енергетски ефикасни инвестиции во домувањето		

3.4. Специфични E&S прашања

Подолу разработените E&S прашања ќе се проценат во согласност со IFC Performance Standards (стандарди на работењето) и со примена на истата хиерархија на ублажување, то ест одбегнување, а кога одбегнувањето е невозможно, ублажување на непожелните ефекти врз луѓето и животната средина преку минимизирање и/или компензирање на негативните E&S ризици.

Како што е опишано погоре во пристапот ESRM, секогаш кога Проект или Потпроект е класифициран како проект со висок ризик, мора да се применат IFC Performance Standards (стандардите на IFC за работење) и Белешките за толкување. IE се одговорни ова да се примени на Потпроектите, а AFD GROUP осигурува, преку соодветна темелна проверка на E&S (due diligence) на Проектите, дека IE ги применуваат ваквите барања и го имаат капацитетот да го сторат тоа.

3.4.1. Недоброволно преселување

Недоброволното преселување се однесува и на физичкото преселување (релокација или губење на живеалиштето) и на економското преселување (губење на имотот или пристап кон имотот што води до губење на изворите на приходи или другите средства за живеачка) како резултат на аквирирањето земја порзано со проектот, односно ограничувањето на користењето на земјиштето.

Во рамки на Програмата, сите Проекти и Потпроекти треба да се осмислат со цел да се одбегне недоброволно преселување земајќи ги превид сите алтернативи во фаза на дизајнирањето на проектот. Кога одбегнувањето не е можно, треба да се следат следниве цели, во согласност со IFC PS5:

- Да се минимизира раселувањето и непожелните социјални и економски последици од аквирирањето на земјиштето или ограничувањето на користењето на земјиштето, преку (i) обезбедување компензација за загубата на имот по ена што ќе овозможи замена, и (ii) осигурување дека активностите на преселување се спроведуваат со соодветно обелоденување на информации, консултации и информирано учество на засегнатите;

- Да се одбегнат присилни иселувања;

- Да се подобри, или обнови, егзистенцијата и животниот стандард на раселените лица;

- Да се подобрат животните услови кај физички раселените лица преку обезбедување соодветно домување, со безбедност на владеењето, на локациите каде се преселени.

Со таа цел, процесот на идентификација на E&S ризикот мора да идентификува дали се применуваат PS5, односно дали инвестицијата се совпаѓа со еден од типовите на земјишни трансакции наведени во Член 5 од PS5. Врз основа на оваа почетна

проценка, може да се задолжителни Resettlement Action Plan (RAP) или a Livelihood Restoration Plan (LRP) и тие мора да се спроведат следејќи ги условите на PS5. Индикативна проектна задача (Terms of Reference) за Resettlement Action Plan и a Livelihood Restoration Plan, и a Resettlement Policy Framework се достапни во Анекс.

3.4.2. Домородно население

AFD GROUP признава дека домородното население, како социјални групи со идентитети што се издвојуваат од претежните групи во националните општества, се често меѓу најмаргинализираните и најранливите сегменти. Истовремено, Проектите и Потпроектите може да претставуваат можност домородното население да учествува и да има полза од активностите поврзани со проектот.

Во согласност со Политиката на GCF за домородно население, Програмата ќе ја разгледа можноста да се погрижи домородното население да не претрпи штета или непожелни ефекти од дизајнот и имплементацијата на активности поврзани со Програмата, и (ii) да имаат полза од активностите на Програмата на културно соодветен начин.

Со цел да придонесат кон овие цели, од IE се бара да го поддржат целосното и делотворно учество на домородното население во Потпроектите што ги финансираат, во согласност со Декларацијата на Обединетите нации за правата на домородното население и IFC Performance Standard 7, вклучително особено правото на слободна, претходна и информирана согласност.

Ефектите од Проектите и Потпроектите врз домородното население мора да се идентификуваат во тек на процесот на идентификација на E&S ризик и, онаму каде се очекуваат значајни ефекти, треба да се дизајнира План за домородното население (Indigenous Peoples Plan, IPP) следејќи ги барањата на IFC PS 7.

IPPF и индикативните контури на IPP се дадени во Анекс.

3.4.3. Заштита на биодиверзитетот и контрола на загадувањето

Во согласност со целите на Програмата, сите Проекти и Потпроекти мора да се дизајнираат и спроведуваат на начин што ќе осигура заштита и конзервација на биодиверзитетот и културниот хабитат, одржувајќи ги придобивките на услугите на екосистем и промовирајќи го одржливото користење и управување со живите природни ресурси.

Процесот на идентификација на E&S ризик мора да ги идентификува потенцијалните негативни ефекти од активностите на Програмата врз биодиверзитетот и природните ресурси, а, онаму каде што е можно, мора да се усвојат соодветни мерки за да се одбегнат ваквите негативни ефекти. Кога одбегнувањето не е можно, мора да се спроведе управување со ризикот, согласно барањата на IFC PS6.

Покрај ова, треба да се дизајнираат и имплементираат активности со цел да се промовира одржливо користење на ресурсите, вклучително особено енергијата и водата, и да се намалат емисиите на стакленички гасови. За таа цел, се очекува Проектите и Потпроектите да се развиваат и имплементираат усогласено со IFC PS3 за ефикасност на ресурсите и превенција на загадувањето.

3.4.4. Трудови и работни односи, и здравје и безбедност во заедницата

Усогласеноста со сета национална и меѓународна трудова регулатива важечка во земјата, вклучително темелните конвенции на Меѓународната организација на трудот

(ILO), како и основни барања во смисла на управување со човечки ресурси и корпоративна социјална одговорност и работните и трудовите услови се проценуваат од AFD GROUP во тек на проценката E&S.

Покрај ова, од IE се бара да осигураат соодветни трудови и работни услови и здравје и безбедност на заедницата кај Потпроектите, PS2, PS4, и EHS Guidelines of the IFC.

Ваквите барања се применуваат како на клиентите на IE, така и на изведувачите на проектот.

3.4.5. Културно наследство

Културното наследство, вклучитувајќи ги опипливите и неопипливите културни ресурси, мора да биде заштитено од нежелните ефекти на активностите поврзани со Програмата и неговата заштита мора да се поддржи, во согласност со IFC PS8 за културно наследство и PS7 за домородното население (особено во однос на критичното културно наследство).

IE мораат да осигураат дека, во случај некој Потпроект да може да има последици по културното наследство како што е дефинирано со PS8, ќе се осигураат соодветна заштита и правично споделување на придобивките од користењето на културното наследство, во тек на целиот дизајн и извршување на проектот. Процесот на идентификација на E&S ризик определува дали проектот има ефекти врз културното наследство и дали мора да се применат барањата од PS8.

IV. Обелоденување информации, ангажирање на засегнатите страни и разрешување на поплаките

4.1. Ангажирање на засегнатите страни и обелоденување информации

Ангажирањето на заедницата и на засегнатите страни е клучна компонентна на E&S Рамката на Програмата. Засегнатите страни се дефинирани како групи или поединци кои проектот се одразува директно, односно индиректно, кои имаат или би можеле да имаат интерес во него, или кои може да влијаат на него на позитивен или негативен начин. Како такви, засегнатите страни може да се локалните заедници, поединци, нивни застапници, владини тела, организации на граѓанското општество итн. Пристапот на ангажирање на засегнатите страни за Програмата почива на IFC PS1 и Прирачникот на IFC за ангажирање на засегнатите страни¹⁰.

10

https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/publications/publications_handbook_stakeholderengagement_wci_1319577185063

4.1.1. AFD пристап кон ангажирање на засегнатите страни и обелоденување на информациите

Во согласност со својата политика за корпоративна социјална одговорност (Corporate Social Responsibility, CSR Policy)¹¹, AFD работи транспарентно и отчетно, барајќи релевантни информации, вклучително и информации поврзани со E&S прашањата, да станат достапни за засегнатите и потенцијално засегнатите заедници на ниво на проекти, како и на надворешни засегнати страни на AFD генерално. За таа цел, AFD годишно објавува CSR извештај во согласност со рамката на Глобалната иницијатива за известување (Global Reporting Initiative, GRI4), ISO26000, Global Compact и француското законодавство поврзано со барањата за еколошка и социјална (E&S) транспарентност на организации. Покрај ова, информациите за проекти финансирани од AFD се објавуваат на интернет порталот на AFD "OpenData" („отворени податоци“)¹², на вебсајтот на "International Aid Transparency Initiative" (Меѓународна иницијатива за транспарентност на помошта)¹³, и на платформата за отворени податоци на француските јавни податоци¹⁴. Со цел да се обезбедат ефикасност, делотворност и одржливост на проектите, AFD склучува и развива партнерства, односно консултации со граѓанското општество во сите фази на животниот циклус на проектот, вклучително дизајнот на проектот, имплементацијата и евалуацијата. Гледиштата и грижите на локалните власти, засегнатите заедници и локалните организации на граѓанското општество за потенцијалните ефекти од финансираните активности, особено во случај на значајни E&S прашања, е од клучна важност. За таа цел, AFD осигурува, преку договорните обврски и техничка помош, дека сопственикот на проектот ги консултира и ангажира сите засегнати страни на проектот, а особено локалните заедници. Интересите и грижите на засегнатите страни се земаат предвид и при евалуацијата на проектот.

4.1.2. Proparco пристап кон ангажирањето на засегнатите страни и обелоденувањето информации

Proparco финансира постојни или нови проекти во согласност со пристапот ESRM, подробно разработен во поглавјето 2.4 погоре. Сите проекти со значителни до високи E&S ризици треба да се усогласени со IFC стандардите на работење, барајќи од сите проекти да се ангажираат со засегнатите страни транспарентно и инклузивно. Како дел од IFC PS1, проектот ќе мора да ги идентификува сите засегнати страни и да развие стратегија за ангажирање на засегнатите страни, по мерка на спецификите на проектите во тек на неговиот живот. Ваквиот пристап се стреми да создаде простор за дијалог што на сите засегнати страни ќе им даде добро разбирање на проектот и неговите можни ефекти, и ќе ги процени интересите на засегнатите страни и односите асоцијации со проектот.

¹¹ <https://www.afd.fr/fr/notre-responsabilite-societale>

¹² <https://opendata.afd.fr/page/accueil/>

¹³ <https://iatiregistry.org/publisher/afd>

¹⁴ <http://www.data.gouv.fr/fr/>

Усогласеноста со IFC PS1 се проценува во тек на процесот на Proparco на проценка на вредноста, и се следи во тек на животниот век на Proparco проектот, под условите подробно изложени во поглавјето 2.4.

4.1.3. Пристап кон Програмата

Консултациите со засегнатите страни се спроведуваат во локалната агенција и во размер различен од проект до проект. Тие ќе бидат опишани во документот за земјата, изготвен од агенциите.

Во рамки на Програмата и во согласност со GCF пристапот кон ангажирањето на засегнатите страни, AFD бара од IE да обезбедат делотворно ангажирање на заедниците, ранливите групи население, групите и поединците, домородното население, локалните заедници и другите маргинализирани групи лица, како и поединците што се засегнати или потенцијално засегнати од активностите на Програмата. Информациите поврзани со E&S прашања, за активностите финансирани во рамки на Програмата, се достапни во согласност со Политиката на GCF за обелоденување информации и тие ќе бидат обелоденети на вебсајтот на AFD. Ова ја опфаќа тековната E&S рамка, која е достапна на јазиците на партнерските земји.

На ниво на Проект и Потпроект, засегнатите страни кои би требало да се ангажираат мора да се идентификуваат во тек на процесот на проценка на вредноста на проектот, согласно со нивното ниво на интерес и влијание во проектот. Се очекува ваквото идентификување да се анализира преку студии на остварливост (физибилити студии), односно ESIA. Покрај ова, во случај да е потребна ESIA, мора да се спроведе анализа на засегнатите страни, и мора јасно да се идентификуваат аспектите и/или објектите што би можеле да генерираат непожелни E&S ефекти кон локалните заедници и поединци и други засегнати страни. Онаму каде е неопходно, мора да се разработи и имплементира План за ангажирање на засегнатите страни (Stakeholder Engagement Plan, SEP), со размери прилагодени на ризиците и ефектите на проектот, и скроен според потребите на засегнатите заедници,. Индикативни контури на SEP се достапни во Анекс.

Што се однесува до активностите финансирани преку IE, IE мора да обезбедат усогласеност на нивните инвестиции со IFC Performance Standards и да обезбедат за засегнатите заедници и други засегнати страни, онаму каде е тоа применливо, пристап кон релевантни информации за: (i) целта, природата и размерот на проектот, (ii) траењето на предложените проектни активности, (iii) сите евентуални ризици и потенцијалните ефекти врз ваквите заедници и релевантните мерки за ублажување, (iv) предвидениот процес за ангажирање на засегнатите страни, и (v) механизам за поплаки. IE се одговорни да обезбедат информирани консултации и учество за Потпроектите што ќе бидат финансирани во рамки на Програмата, онаму каде е соодветно. Во посебен случај на Проекти со непожелни ефекти врз домородно население, ќе биде потребно да се обезбеди слободна, претходна и информирана согласност, според IFC Performance Standards (стандардите на работење), а особено PS7.

4.2. E&S механизам за изнаоѓање решенија за поплаките

E&S механизам за поплаки е механизам за вонсудско решавање што овозможува секое лице или група лица засегнати од E&S ефектите на некој проект да поднесе поплака. Намена на ваквите механизми, во согласност со Политиката на GCF (7.3) е да обезбеди простор за поплаки и правни лекови за нив, и да го олесни разрешувањето на поплаките за E&S ефектите на активностите.

Пристапот на Програмата кон E&S поплаките и разрешувањето се потпира на процедурите за E&S поплаки на AFD и GCF, пристапот на IE кон E&S поплаки и потенцијалните механизми за поплаки – кога постојат -, и механизмите за поплаки поставени во рамки на Потпроектите. Како резултат, на сите нивоа на Програмата е овозможено посегание по Независниот механизам за правни лекови на GCF (Independent Redress Mechanism)¹⁵ и по Механизмот за E&S поплаки на AFD¹⁶.

4.2.1. Механизам за E&S поплаки на AFD и Proparco

Механизмот на AFD за E&S поплаки ја зајакнува транспарентноста на AFD во врска со нејзините активности и сочинува дел од длабинскиот дијалог со нејзините партнери од граѓанското општество, пратениците, нефинансиските агенции за рејтинг, и Националната консултативна комисија за човекови права (Commission nationale consultative des droits de l'homme, CNCDH). Механизмот се стреми да осигура дека постои независно постапување по поплаките испратени до AFD, од страна на едно или неколку приватни или правни лица, во однос на еколошките или социјалните ефекти на проект спроведен во странски земји, каде финансирањето е доделено од AFD, исклучувајќи проекти иницирани од НВОи.

Механизмот има две методи за постапување по поплаки:

- Функција за решавање спорови, којашто се стреми да го обнови дијалогот меѓу авторот на поплаката или неговиот претставник и IE со цел да се најде решение за проблемот или проблемите што довеле до поплаката;
- Функцијата на ревизија на усогласеноста, што се стреми да определи дали AFD се усогласила со својата Процедура за управување со еколошките и социјалните ризици, во однос на проект финансиран од AFD, што бил предмет на потпишан договор.

Деловникот на механизмот е обелоденет на вебсајтот на AFD¹⁷ и тој ги пропишува условите за регистрација и за остварување на правото, како и методата според која Механизмот постапува по Поплаката, т.е, ревизија на усогласеност, разрешување на спор или комбинација од двете. Тој, исто така, специфицира други поенти во однос на тоа како функционира механизмот, како што се времето на постапување, пристапот до информации, или обуката и подигањето на свеста за персоналот на AFD. Функциите на разрешување на спорот и ревизија на усогласеноста не предвидуваат надомест од AFD.

¹⁵ <http://www.greenclimate.fund/independent-redress-mechanism>

¹⁶ AFD: <https://www.afd.fr/fr/dispositif-de-gestion-des-reclamations-environnementales-et-sociales>
Proparco: <https://www.proparco.fr/fr/icm>

¹⁷ <https://www.afd.fr/fr/dispositif-de-gestion-des-reclamations-environnementales-et-sociales>

Едно или неколку физички или правни лица засегнати од проект финансиран од AFD, а чија Поплака се однесува на E&S аспекти на проектот, може да поднесат E&S поплака до Секретаријатот на механизмот. Доколку панелот од независни експерти смета дека поплаката е подобна за разгледување, таа тогаш се евалуира за разрешување на спор, или за ревизија на усогласеноста.

Сличен пристап е усвоен од страна на Proparco во јануари 2019 година, кога Proparco постави независен механизам за поплаки. Ваквиот механизам е заедничка иницијатива со DEG - Deutsche Investitions und Entwicklungsgesellschaft и FMO - Netherlands Development Finance Company.

Независниот механизам за поплаки се состои од независен експертски панел, којшто вклучува три лица со еколошка, социјална, правна и финансиска експертиза. Овој панел, независен од Proparco, ќе оцени дали поплаката има право на разгледување и ќе ја определи соодветната метода за постапување по поплаката, согласно со процесот на AFD опишан погоре.

Сите информации поврзани со механизмот на Proparco за поплаки се објавени на вебсајтот на Proparco.

4.2.3. GIZ механизми за поплаки на ниво на ентитет - спроведувач

Како непрофитна федерална компанија, GIZ има специјална обврска ефикасно и одговорно да ракува со (јавните) средства што ѝ се доверени, да обезбеди целосно и соодветно сметководство и транспарентно да ја претставува својата работа пред јавноста.

За да биде достојна на овој стандард, да ги идентификува пропустите во системот, како и злоупотребите од страна на поединци, па така да одбегне штета и внатре и надвор од компанијата, GIZ има воведено механизам за поплаки.

Овој механизам овозможува примање извештаи (пријави) за проверливи или сомнителни прекршувања, преку „порталот за укажувачи“. Порталот за укажувачи служи како канал за комуникација за извештаите што се однесуваат на сериозни прекршувања на кодексот на однесување на GIZ, интерните правила на компанијата или важечките закони. Сите извештаи се евалуираат внимателно и по нив се постапува во доверба. GIZ обезбедува дека ќе нема негативни последици по ниеден укажувач кој поднел оправдан извештај.

4.2.3. Механизми за поплаки на ниво на проект и потпроекти

На ниво на Проект и Потпроект, механизмите за поплаки мора да бидат дизајнирана така да ги примат и олеснат разрешувањата на загриженоста или конфликтот, доколку постојат, во однос на E&S ризиците и ефектите на проектот. Потребата или релевантноста на дизајнирањето вакви механизми ќе се оценува во тек на фазата на проценка на вредноста на проектот и E&S евалуацијата. Механизмите за поплаки мора да се скроени на ниво на проектните E&S ризици и ефекти, со цел да се разрешат загриженостите или конфликтите преку разбирлив и транспарентен консултативен процес, конзистентен со проектот, односно со локалниот контекст. Механизмот треба да биде бесплатен, и не треба да го попречува пристапот кон судски или административни правни лекови. Сопствениците на проектот мора да комуницираат за постоењето на вакви механизми и соодветно да ги информираат засегнатите страни на

проектот. Механизмите за поплаки на ниво на Проект и Потпроект се развиени со цел најпрвин да дозволат пријателско разрешување на спор или поплака. Доколку тоа не е можно, тогаш поплаката мора да се разреши преку формален правен процес.

На ниво на Проект и Потпроект, механизмите за поплаки може да опфатат цел спектар аспекти на проектот, вклучително општи аспекти како планирање, градба и функционирање, процес на темелна проверка на E&S (due diligence) и нивните ефекти, како и специфичните прашања како процесите на преселување и надоместот поврзан со нив.

Како што е дефинирано со IFC Performance Standards што мора да се применуваат најмалку на високоризичните Проекти и Потпроекти финансирани во рамки на Програмата, мора да се постават специфични E&S механизми за поплаки на ниво на Потпроект, кога е неопходно, на следниов начин:

- За целиот опфат на проектот, со гореопишаниот пристап, да се олесни раната индикација, и промптното разрешување за оние кои веруваат дека биле оштетени од проект или активностите поврзани со него (PS1);
- За проектите каде се применува PS2, механизам за поплаки за работниците да ги изразат грижите во врска со работното опкружување, што важи за директните работници, работниците по договор, односно работниците во синџирот на набавки;
- За проектите каде се применува PS4, механизам за поплаки за засегнатите заедници да ги изразат загриженостите околу безбедносните аранжмани и постапувањето на безбедносниот персонал;
- За проектите каде се применува PS5, мора да се воспостави механизам за поплаки што е можно порано, во фазата на развој на проектот, со цел да се овозможи разрешување на споровите поврзани со надомест и/или релокација, на непристрасен начин.

V. ESRM на ниво на техничка помош

5.1. Содржина на Програмата за E&S техничка помош

Меѓу другите активности, и онаму каде е неопходно, техничката помош ќе биде одговорна за:

а) Поддршка на ESDD во директно финансиран проект

Согласно со барањата и процесите опишани во тековниот прирачник, евалуацијата на E&S ризикот ќе се спроведе за Потпроектите, и ќе се дефинираат и спроведат соодветни мерки за ублажување. Од таа причина, техничката помош може да се ориентира кон E&S due diligence на проектите: да се обезбеди имплементација на ESMP или ESMF на проектот, да се почитуват условите како што се наведени во ESCP, да се координираат еколошки и социјални активности, обезбедат активности за мониторинг и известување, итн.

б) Поддршка за развојот или јакнењето на ESMS на IE за посредуван проект

Во согласност со ESAP дискутиран и усвоен меѓу AFD и IE, техничката помош (TA) ќе помогне на IE да изгради капацитет за управувањето со E&S ризикот, преку развој и

јакнење на својот систем за E&S управување. За таа цел, може, на пример, да се спроведат следните активности од страна на ТА:

- Дефинирање детални акциски планови за поставување и имплементација на ESMS,
- Водење сесии за подигање на свеста за да се ангажираат вработените на IE и врвниот менаџмент на ESRM,
- Дизајн и/или ажурирање на процедурите и алатките, и секторски насоки доколку се релевантни,
- Обук на персоналот на IE за управувањето со E&S ризик и нови процедури и алатки,
- Поддршка за E&S известување.

5.2. Процес на регрутирање на ТА

Без оглед дали се од консултантска фирма или од конзорциум на консултантски фирми, тимовите за техничка помош мора да се регрутираат следејќи ги процедурите и условите на AFD за набавки¹⁸¹⁹.

Поддршката за ESRM обично е компонента на Програмите за ТА, и е вклучена во проектната задача (terms of reference) за набавките. Овие ToR вклучуваат активности како оние споменати погоре и се скроени според потребите, а особено според постојниот капацитет на IE да управува со E&S ризиците од своето портфолио.

E&S експертите се обично инженери за животна средина и/или општествени науки, со силна експертиза во управувањето со E&S ризици и одлично познавање на меѓународните E&S стандарди и најдобри практики, при што се претпочитаат IFC заштитните механизми. Тие не треба да имаат силна финансиска експертиза, туку поскоро адаптабилност, да можат да го разберат IE кредитниот циклус и како тој може да биде конзистентен со ESDD процесите, како и силен капацитет и волја за тимска работа.

5.3. ESRM на ниво на „проект за политики“

Поради нивото на механизам (facility) што го користи PEEB Cool, проектните активности во рамки на компонентата на механизам за политиките (policy facility component) ќе бидат дефинирани само за секоја од земјите одделно, откако програмата ќе започне. Со цел да се постигне усогласеност со заштитните механизми и родовите процедури на GIZ, овие “проекти за политики” на ниво на земја потоа ќе бидат дополнително подложени на S+G листата за проверка, пред имплементацијата.

Вредносниот праг на проект што ќе се подложи на S+G листа за проверка е 1 милион евра, што значи дека вкупниот обем на техничка помош имплементирана од GIZ во односната земја го надминува тој износ.

Во овој случај, S+G листата за проверка ќе се користи за скрининг на сите евентуални потенцијални негативни или ненамерни последици и да се спроведе длабинска проценка, доколку е неопходно.

¹⁸ <https://www.afd.fr/sites/afd/files/2017-09/directives-passation-marches-etats-etrangers-english-version.pdf>

¹⁹ <https://www.afd.fr/en/responding-bid-invitation>

Табелата подолу ги илустрира чекорите што ќе се следат за проект подложен на дополнителен S+G скрининг на ниво на GIZ проект.

Фази на проектен циклус	ESRM actions	Roles & Responsibilities
<i>Идентификација</i>	Скрининг на проекти наспроти S+G листата за проверка на GIZ	Службеникот за политики во рамки на тимот за имплементација на политиките
	Верификација на разумноста на S+G листата за проверка	S+G Desk personnel at GIZ HQ
	Доколку е неопходно, длабинска проценка за некои заштитни механизми	Службеник за политики во рамки на тимот за имплементација на политиките / Специјализиран консултант
	Верификација на разумноста на S+G листата за проверка	Персонал на S+G дескот во седиштето на GIZ
	Одобрување на категоријата на ризик	Персонал на S+G дескот во седиштето на GIZ
<i>Имплементација</i>	Само во случај на проекти од висок ризик	

Бидејќи имплементираните проекти се однесуваат главно на интелектуални услуги (поддршка за партнерски земји за изготвување на националната патоказна карта за имплементација на NDC во секторот градежништво, совети за развој на јавни политики во секторот на градежништво, мерки за градење капацитет), се очекува дека овие проекти ќе добијат категорија на ризик С (низок ризик).

Скринингот, сепак, ќе служи да се оцени отсуството на значајни ризици, да се зголеми свеста на колегите во однос на еколошки и социјални заштитни механизми и да се идентификуваат можностите навистина да се зајакнат заштитните механизми за кои станува збор преку проектни активности.

Анекси

Анекс 1 – AFD Листа за исклучување

Анекс 2 – Образец за E&S акциски план, за финансиски посредници финансирани од AFD

Анекс 3 – Индикативен образец за годишниот извештај за E&S мониторинг за LFPs

Анекс 4 – Индикативни контури на E&S Impact Assessment (ESIA)

Анекс 5 – Индикативни контури на E&S Management Plan (ESMP)

Анекс 6 – Рамка за политика на преселување - Resettlement Policy Framework (RPF)

Анекс 7 – Проектна задача за сондирање и TOR за Акциски план за преселување - Resettlement Action Plan (RAP) или План за обнова на изворот на егзистенција - Livelihoods Restoration Plan (LRP)

Анекс 8 – Рамка за планирање на домородното население (Indigenous People Planning Framework, IPPF)

Анекс 9 – Индикативни контури на планот за домородното население (IPP)

Анекс 10 – Индикативни контури за планот за ангажирање на засегнатите страни

Анекс 11- Образец за план за преземени еколошки и социјални обврски (Environmental and Social Commitment Plan, ESCP, template)

Анекс 12_ Упатство за извештајот за еколошки и социјален мониторинг

Анекс 1 – AFD Листа за исклучување

1. Производство или трговија со некој производ или активности што се смета за незаконски согласно француското право и правото на земја домаќин, или регулатива или меѓународни конвенции и договори.
2. Производство или активности што вклучуваат принуден труд²⁰ или детски труд²¹.
3. Трговија со дивниот жив свет или продукти од дивниот жив свет регулирани во рамки на CITES²².
4. Риболов со слободни мрежи во морско опкружување, со користење на мрежи подолги од 2.5 km.
5. Секоја евентуална активност што опфаќа или бара уништување²³ на критичен хабитат²⁴ и секој евентуален шумски проект во чии рамки не се спроведува план за одржлив развој и управување.
6. Производство или користење или трговија со опасни материјали, како што се азбестни влакна и производи што содржат PCBs²⁵.
7. Производство, користење или трговија на фармцевтски производи, пестициди/хербициди, хемикалии, супстанции што го осиромашуваат озонот,²⁶ и други супстанции што се предмет на меѓународно исклучување од употреба или забрани.
8. Прекугранична трговија со отпад и отпадни производи, освен доколку не се придржува кон Базелската конвенција и регулативата поврзана со неа.
9. Производство или трговија²⁷ со:
 - оружје и/или муниција;
 - тутун;
 - жесток алкохол за хумана употреба.

²⁰ Принуден труд ја означува секоја работа или услуга што не се извршува доброволно, што е изнудена од поединецот под закана од сила или казна, како што е дефинирано со конвенциите на ILO

²¹ Лицата може да се вработени само ако се на возраст од најмалку 14 години, како што е дефинирано со Конвенцијата на ILO за темелните човекови права (Конвенција за минималната возраст, C138, чл. 2), освен доколку локалното законодавство пропишува задолжително школување или минимална возраст за вработување. Во такви случаи ќе се применува повисоката возраст

²² CITES: Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – Конвенција за меѓународна трговија со заштитени видови дива флора и фауна. (Washington, 1993).

²³ Уништување значи (1) елиминирање или сериозно намалување на интегритетот на хабитат, предизвикано од голема, долгорочна промена во користењето на земјиштето или водата; or (2) модификација на хабитат на таков начин што се губи способноста на хабитатот да ја одржува својата улога (видете ја фуснотата подолу).

²⁴ Критичен хабитат е подмножество и од природниот и од модифицираниот хабитат што заслужува посебно внимание. Критичниот хабитат опфаќа области со висока вредност на биодиверзитетот, што ги исполнува критериумите на класификацијата на Светската унија за конзервација - World Conservation Union (IUCN) класификација, вклучувајќи хабитат потребен за преживување на критично загрозен или загрозени видови, како што е дефинирано со Црвената листа на видови под закана на IUCN, или како што е дефинирано со националното законодавство; области што имаат специјално значење за ендемските или видовите со ограничени живеалишта; локалитети што се критични за преживувањето на миграторните видови; области што поддржуваат глобално значајни концентрации или број на единки од конгрегаторните видови; области со уникатни асемблажи на видови или кои се асоцирани со клучни еволутивни процеси или обезбедуваат клучни услуги на екосистеми; и области што имаат биодиверзитет со значајна социјална, економска или културна важност за локалните заедници. Прашумите или шумите со висока конзервациска вредност се сметаат како критични хабитати.

²⁵ PCBs: Polychlorinated biphenyls, полихлорирани бифенили – група високотоксични хемикалии. Веројатно е дека PCB ќе се сретнат во маслени електрични трансформатори, кондензатори и преклопници од периодот 1950-1985.

²⁶ Супстанции што го осиромашуваат озонот - Ozone Depleting Substances (ODSs): Хемиски соединенија што реагираат со стратосферскиот озон и го осиромашуваат, што резултира со нашироко убликуваните „озонски дупки“. Протоколот од Монреал ги наведува ODSs и нивната целна редукција, како и датумите на повлекување од употреба.

²⁷ Активностите исклучени кога претставуваат повеќе од 10 % од билансот на состојба или обемот на финансирање, а за финансиските институции повеќе од 10% од обемот на портфолиото на финансирање

10. Коцкање, казина и сите еквивалентни претпријатија²⁸.
11. Секој бизнис поврзан со порнографија или проституција.
12. Секоја активност што опфаќа значително менување, оштетување или отстранување на некое критично културно наследство²⁹.
13. Производство и дистрибуција на расистички, антидемократски или намерно дискриминаторски материјали кон некој дел од населението.
14. Експлоатација на рудници на дијаманти и комерцијализација на дијаманти, кога земјата – домаќин не се придржувала кон Процесот од Кимберли.
15. Секој сектор или услуга што е предмет на ембарго на Обединетите нации, Европската Унија или Франција, без никаков праг.

²⁸ Секое директно финансирање на овие проекти или активности што ги вклучуваат (на пример, хотел заедно со казино). Урбанистичките планови што би можеле подоцна да инкорпорираат вакви проекти не се земаат предвид.

²⁹ Се смета за „критично културно наследство“ – секој дел од културното наследство признаено од меѓународната или националната заедница поради неговото историско, социјално или културно значење“.

Анекс 2 – Образец за E&S акциски план за финансиски посредници финансирани од AFD

NB: Тековниот документ е индикативен образец што ќе се адаптира согласно со постојните процедури, алатка и/или капацитети на FI.

Дејство	Испорачан резултат	Одговорност	Тајминг
1. Имплементација на системот за еколошко и социјално управување - Environment и Social Management System, ESMS)			
Писмено одобрување од Претседавачот / Одборот за разработка на ESMS	Писмо од претседавачот	Претседавач и/или Одбор	3 месеци по потпишувањето
- Именување на E&S контролер задолжен за дефинирање и имплементирање на ESMS како што е предвидено со акцискиот план	Одобрување од Одборот/Претседавачот	Претседавачот и/или Одборот	3 месеци по потпишувањето
Основање комитет за мониторинг, задолжен за поставување на ESMS	Име на членовите и одобрување од хиерархијата	Претседавачот и/или Одборот	3 месеци по потпишувањето
Ангажирање консултант со експертиза	Примерок од договорот и CV на експертот /експертите	E&S Контролер + комитет за мониторинг	При првото плаќање
CSR (RSE) / ISR (RSI) брифинг за запознавање на таргетирани поединци со активностите	Сертификат од обука	E&S контролер	Најдоцна 2 месеци по првото плаќање
2. Имплементација на E&S политики и одобрување			
E&S формализација на политиките	Нацрт на E&S политиките	E&S Контролер + комитет за мониторинг + експерт консултант	2 месеци по првото плаќање
[Разработка/Изготвување] на Листата за исклучување	Листата за исклучување	E&S Контролер + комитет за мониторинг + експерт консултант	5 месеци по првото плаќање
Одобрување на E&S политиките од	E&S политиките се одобрени	Претседавач / Одбор, плаќање	6 месеци по првото плаќање

страна на Одборот			

3. Дефинирање и имплементација на E&S процедура и алатки во согласност со националните стандарди			
Разработка на E&S процедура и алатки (алатка за класификација на E&S проекти, алатка за вреднување на E&S ризиците, E&S секторски водичи (доколку се потребни), E&S модел клаузули за да се вметнат во договорот за механизмот, ...	Обезбедување алатки	E&S Контролер + комитет за мониторинг + експерт консултант	12 месеци по првото плаќање
Ажурирање на политиката на заем и процедурите, вклучувајќи ги E&S аспектите	Ажурирање на процедурите	E&S контролер + комитет за мониторинг + експерт консултант	15 месеци по првото плаќање
Одобрување на E&S процедури од страна на Одборот на банката	Процедурата и алатките се одобрени	Претседавач / Одбор	18 месеци по првото плаќање
4. Интерна обука			
Дефинирање и извршување на програма за E&S обука за вработените вклучени во почнувањето на ESMS	Програма за обука	E&S контролер + релевантните тимови	15 месеци по првото плаќање
5. Имплементација на E&S процедури и назначување на валидација од консултантот			
Примена на E&S политики и процедури на финансирани проекти.	E&S контролер + релевантни тимови	18 месеци по првото плаќање	
Назначување консултант да ја ревидира документацијата за ESMS имплементација	E&S контролер + комитет за мониторинг + експерт консултант	22 месеци по првото плаќање	
Дефиниција на дополнителни дејствија, според случајот (модифицирање	Извештај за назначување на консултантот	E&S контролер + комитет за мониторинг + експерт консултант	22 месеци по првото плаќање

на алатките/процедур ите, обука ...)			
6. мониторинг			
Поднесување на годишниот извештај за E&S мониторинг до AFD	Годишен извештај	E&S контролер	Годишнина од датумот на потпишување

Анекс 3 – Индикативен образец за годишен извештај за E&S мониторинг за посредувани проекти

Овој образец е индикативен. AFD бара IE со посредувани проекти да поднесат Годишен извештај од E&S мониторинг што ги покрива најмалку поентите наведени во точка 3.2.4.

Информации од извештајот Извештај за годината (месец/година – месец/година)

Име на институцијата:

Извештај пополнет од (име) :

Телефонски број за контакт:

Контакт e-mail:

Поштенска адреса:

Преглед на портфолиото

Дали вашата институција финансираше проекти во областите специфицирани во AFD Листата за исклучување?

• Да • Не

Доколку да, ве молиме посочете ја областа:

.....
.....

Ве молиме дајте кусо резиме на вашето портфолио

Тип на клиенти	Недоисплатени заеми	Број на заеми	Процент на недоисплатеното	Просечен износ на заемот	Надвор од билансот на состојба (off balance sheet)
Поединци					
МСП и самовработени					
Претпријатија (ве молиме дајте детали за типот на претпријатијата)					
Банки					
Инвестициски фондови					
Локални власти					
Друго (Држава,...)					
Друго до денес					

Еколошко и социјално управување

Ве молиме, специфицирајте ги имињата и позициите на поединците формално одговорни за управувањето со еколошките и/или социјалните прашања. *Номинираниот поединец на оперативно ниво може да биде надворешен консултант.*

Име / Позиција	Тел / факс	e-mail
Повисок менаџер (член на одборот)		
Менаџер за екологија		
Социјален менаџер		
Други лица вклучени во E&S прашања		

Дали овие лица посетувале курс за обука за еколошко и социјално управување (менаџмент)?

• Да • Не • Не е сигурно

Доколку да, име на организаторот на курсот (на пример, IFC, приватен консултант):

.....

Датум на обуката:

Дали други лица од вашата организација посетувале курс за обука за еколошко и социјално управување?

• Да • Не • Не е сигурно

Доколку да, име на организаторот (на пример, IFC, приватен консултант):

.....

Датум на обуката:

Еколошки и социјални политики, проенување и процедури за супервизија

Еколошки и социјални политики

Дали вашата институција има формални еколошки и социјални политики?

• Да • Не

Доколку има, ве молиме приложете примерок од тие политики.

Дали вашата институција има формални процедури за:

• Еколошка и социјална проценка?

• Да • Не (Доколку да, ве молиме, кон овој извештај приложете примерок од овие процедури за проценка.)

• Еколошка и социјална супервизија?

• Да • Не (Доколку да, ве молиме, кон овој извештај приложете примерок од тие процедури за супервизија.)

Кои се критериумите за еколошко и социјално управување?

☐ Политики и упатства на Светска банка / IFC	☐ Важечко национално еколошко, здравствено, безбедносно и трудово право и прописи
☐ Конвенции на ILO и UN	☐ друго: ве молиме, специфицирајте

Дали доброволно ги обврзувате вашите клиенти да се придржуваат кон важечките национални еколошки, здравствени, безбедносни и трудови закони и прописи?

• Да • Не

Дали доброволно ги обврзувате вашите клиенти со проекти категоризирани како висок ризик да се придржуваат кон важечките национални еколошки, здравствени, безбедносни и трудови закони и прописи, а дополнително и важечките политики и упатства на Светската банка /IFC?

• Да • Не

Процедури за еколошка и социјална проценка

Користете ја табелата подолу да специфицирате како се проценуваат еколошките и социјалните прашања.

☐ Документирајте ја процедурата за еколошки и социјални процедури	☐ Користење консултанти/специјалистичка помош
☐ Користење листа за проверка или прашалник	☐ Категоризација на проектните ризици и соодветните процедури
☐ Неформална проценка (на пример, усно прашување на клиент)	☐ Не проценуваме еколошки и социјални прашања
☐ Теренска посета	☐ Друго:

Дали сте нарачале – или сте побарале од вашиот клиент да нарача:

☐ Еколошка и/или социјална проценка на влијанието	☐ Еколошки и/или социјални ревизии

Доколку да, ве молиме специфицирајте го бројот и видот на проектите:

.....

Дали сте преговарале и договориле еколошки и/или социјални акциски планови, со вашите клиенти?

• Да • Не

Доколку да, ве молиме специфицирајте го бројот и видот на проектите

Дали сте одбиле некои потенцијални инвестиции поради еколошки и/или социјални причини во периодот на известување?

• Да • Не

Доколку да, ве молиме специфицирајте го бројот и видот на проектите

Еколошка и социјална супервизија

Колку често вршите посети за супервизија до вашите клиенти?

Месечно/Двомесечно/Квартално/Двегодишно/Годишно/Друго ()

Дали дискутирате за еколошки и социјални прашања во тек на состаноците за супервизија?

• Секогаш • Понекогаш • Никогаш

Доколку еколошкиот и социјален акциски план (ESAP) бил договорен со клиентот, дали процесот на супервизија вклучува проценка на напредокот во светлина на планот?

• Да • Не • Не е сигурно

Дали вашите клиенти редовно поднесуваат извештаи за нивните еколошки и социјални перформанси?

• Да • Не • Не е сигурно

Доколку да, ве молиме, специфицирајте ги бројот и видот на проектите, формата на извештај

Дали некој проект бил асоциран со следниве прашања?

☐ Неусогласеноста со националните еколошки, здравствени, безбедносни или трудови закони и прописи	☐ Смртни случаи или сериозни повреди
☐ Неусогласеноста со политиките и упатствата на Светската банка /IFC (проекти со високи ризици)	☐ Штрајкови (со или без насилство) или други работни спорови
☐ Неусогласеноста со пактови или други правни договори	☐ Правни постапки

☐ Неусогласеноста со договорениот еколошки и/или социјален акциски план	☐ Глоби, пенали или зголемени трошоци за дозволи
☐ Поплаки од регулаторни агенции, интересни групи или локалните заедници	☐ Негативно внимание од медиумите или невладините организации
☐ Имплементација од страна на клиенти, на нови технологии, процеси или процедури што ќе ги подобрат еколошките, здравствено-безбедносните, или трудовите перформанси (на пример, намалување на емисии, социјални политики	☐ Позитивни извештаи од медиумите или невладините организации за проекти на клиентите

Доколку одговоривте да на прашањата погоре, ве молиме, специфицирајте го бројот и видот на проектите:

E&S проценка на финансиран проект

Кус опис на инвестицијата (природа на проектот, трошоци на потпроектот, физичка големина (површина на локацијата, производство по година, итн), постоење на некој пренос на имот или тековни операции, планови за проширување на операциите или нови градби, потенцијален проценет ефект врз производството).

Прелиминарни еколошки и социјални информации (листа на еколошки и социјални документи веќе достапни во време на скринингот).

- Главни еколошки и социјални прашања на Проектот:

- Категорија на еколошки и социјален ризик:

- Извадок од релевантната секција на административното одобрување на Проектот:

- Доколку е потребно, главните заклучоци на Проценката на еколошкото влијание и предложените мерки за ублажување (посочете мерки што ќе се преземат за да се одговори на еколошките прашања покренати од клиентот корисник /инвестиции, како тие може да се вградат во дизајнот на инвестицијата и на сите потенцијални лимити на задолжување - covenants):

- Резултати на учеството на заедницата

- Мислење на банката за Проектот: резултат на еколошка и социјална проценка на банката, еколошки и социјални барања, еколошки и социјални клаузули ...

- Наредни чекори (други студии):

Анекс 4 – Индикативни контури на Проценката на E&S влијанието (ESIA)

1. Извршно резиме

- Концизно дискутира за значајните наоди и препорачаните дејствија.

2. Правна и институционална рамка

- Ги анализира правната и институционалната рамка за проектот, во чии рамки се спроведува еколошката и социјалната проценка, во согласност со IFC Performance Standard 1.
- Ги споредува постојните еколошка и социјална рамка и PS на заемопримателот и ги идентификува недоследностите (гаповите) меѓу нив.
- Идентификува и проценува еколошки и социјални барања за секое кофинансирање.

3. Опис на проектот

- Концизно го опишува предложениот проект и неговиот географски, социјален и темпорален контекст, вклучително сите инвестиции надвор од локацијата, а кои може да се потребни (на пример, наменски гасоводи, пристапни патишта, напојување со енергија, водоснабдување, домување и сировини и објекти за складирање на продуктите), како и примарни добавувачи на проектот.
- Преку разгледување на деталите на проектот, посочува на потребата секој евентуален план да ги задоволува барањата на Performance Standards 1 до 8.
- Вклучува мапа со доволна деталност, покажувајќи ја локацијата на проектот и областа што може да се засегната преку директни, индиректни или кумулативни ефекти на проектот.

4. Првични (baseline) податоци

- Ги поставува подробно првичните (baseline) податоци што се релевантни за одлуките за локацијата на проектот, дизајнот, работењето или мерките за ублажување. Ова треба да вклучува дискусија за точноста, веродостојноста и изворите на податоците, како и информации за датумите околу идентификацијата, планирањето и имплементацијата на проектот.
- Идентификува и проценува обемот и квалитетот на достапните податоци, клучните празнини во податоците и неизвесностите поврзани со предвидувањата;
- Врз основа на тековните информации, го проценува опфатот на областа што треба да се проучи и опишува релевантни физички, биолошки и социоекономски услови, вклучително сите евентуални промени што се антиципираат пред да почне проектот.
- Ги зема предвид тековните и предложените развојни активности во рамки на областа на проектот, но не се директно поврзани со проектот.

5. Еколошки и социјални ризици и ефекти

- Ги зема предвид сите релевантни еколошки и социјални ризици и ефекти на проектот.

6. Мерки за ублажување

- Идентификува мерки за ублажување и значителни резидуални негативни ефекти што не може да се ублажат и, во онаа мерка во која е можно, ја проценува прифатливоста на овие резидуални негативни ефекти.
- Идентификува диференцирани мерки за непожелните ефекти да не паднат непропорционално на оние со помалку можности или ранливите.
- Ќе ја процени остварливоста на еколошките и социјалните ефекти; капиталните и повторливите (тековните) трошоци на предложените мерки за ублажување, и нивната соодветност во локалните услови; институционалните барања и барањата за обука и мониторинг за предложените мерки за ублажување.
- Специфични прашања што не бараат дополнително внимание, обезбедувајќи основа за ваквото утврдување.

7. Анализа на алтернативите

- Систематски ги споредува остварливите алтернативи на предложената проектна локација, технологијата, дизајнот и работењето – вклучувајќи ја и ситуацијата „без проект“ - во смисла на нивните потенцијални еколошки и социјални ефекти;
- Ја проценува остварливоста на алтернативите за ублажување на еколошките и социјални ефекти; капиталните и тековните трошоци на алтернативните мерки за ублажување, и нивната соодветност согласно локалните услови; институционални барања, барања од обука и мониторинг за алтернативните мерки за ублажување.
- За секоја од алтернативите, се квантифицираат еколошките и социјални ефекти во онаа мерка во која е можно, и се итврдува економската вредност, таму каде тоа е остварливо.

8. Дизајн мерки

- Ја поставува основата за одбирање на конкретен предложен проектен дизајн и ги специфицира важечките EHSГ или доколку е утврдено дека ESHG се неприменливи, ги оправдува (образложува) препорачаните нивоа на емисии и пристапите кон превенцијата и намалување на загадувањето што се конзистентни со GIIP.

9. Клучни мерки и дејствија за Планот за еколошко и социјално управување (ESMP)

- Ги резимира клучните мерки и дејствија и временската рамка потреба за проектот да ги исполни барањата на PS. Ова ќе се користи при разработката на Планот за еколошко и социјално управување (ESMP).

10. Апендикси

- (i) Листа на поединци или организации што ја изготвиле еколошката и социјалната проценка или придонеле кон неа.
- (ii) Референции — наведување на писмените материјали, и објавени и необјавени, што биле користени.
- (iii) Документација за состаноците, консултациите и истражувањата со засегнатите страни, вклучително оние со засегнатите лица и други заинтересирани страни. Документацијата (досието) ги специфицира начините за ваквото ангажирање на засегнатите страни што се користеле за да се добијат гледиштата на засегнатите лица и другите заинтересирани страни.
- (iv) Табели што ги презентираат релевантните податоци што се референцираат или резимираат во главниот текст.
- (v) Листа на поврзани извештаи или планови.

Анекс 5 – Индикативни контури на Планот за E&S управување (ESMP)

1. Опис на мерките за ублажување

ESMP:

- а) Ги исцртува негативните ефекти на проектот како што се опишани во Проценката на еколошките и социјални ефекти (влијание) - ESIA, и за фазата на изведување на работите, и за фазата на функционирање и ги посочува (i) целната група засегната со ваквите ефекти, (ii) релативната важност на ефектите, (iii) веројатноста тие да се случат и (iv) нивно траење (кус, среден и долг рок).
- б) Ја опишува, со сите неопходни технички детали, секоја од мерките за ублажување, посочувајќи го типот на ефекти или загадување што го решава, односниот период, организмот или луѓето одговорни за нејзината имплементација и условите во кои е таа неопходна (постојано или во неочекувани случаи, на пример,,), со, доколку е неопходно, подробни технички информации (планови, материјални услови, попис на населението), и потенцијални норми што треба да се почитуваат.
- в) Да се процени опфатот и трошоците на мерките како и институционалните потреби и потребите од обука за да се имплементираат овие мерки. Доколку е неопходно, да се идентификуваат механизми за компензација за луѓето засегнати од ефектите што не може да се ублажат.

2. Имплементација на еколошки и социјален мониторинг

Цел на еколошкиот и социјален мониторинг е (i) да се верификува дека еколошките и социјалните обврски преземени од сопственикот на проектот се исполнети, (ii) да се дадат информации за главните еколошки и социјални проблематични прашања на проектот, а над се' за неговите ефекти и (iii) да се анализира ефикасноста на применетите мерки за ублажување.

Овие информации овозможуваат да се процени успехот на мерките за ублажување во рамки на супервизијата на проектот и да се преземат, доколку е неопходно, корективни мерки.

ESMP ги дефинира целите на мониторингот и прецизни методи за мониторинг, во однос на ефектите проценети во извештајот ESIA и мерките за ублажување опишани во ESMP.

Овој дел опфаќа:

- а) прецизен опис, со технички детали, на типовите на последователни дејства, показатели, мерки за супервизија, вклучително, кога е применливо, параметри за мерење, методи за потребите, места каде се земаат одбиците, зачестеност на примената на мерките, траењето, лимитот на детекција (кога е применливо) и дефиниција на праговите што укажуваат на потребата од корективни мерки,
- б) опис на методите за да се имплементира мониторингот: процедури за супервизија, изготвувањето на извештаите од мониторинг (редовен мониторинг, формулари за инциденти), потребната организација.

Цел е (i) брзо да се детектираат условите што бараат специфични мерки за ублажување и (ii) да се дадат информации за остварениот напредок и за исходите во рамките на овие мерки.

3. Затворање на локацијата / стопирање на проектот

Кога проектот има ограничен животен век или кога локацијата се затвора, ESMP ги предвидува мерките потребни за затворање на локацијата, на крајот на проектниот живот.

Тој ги опишува:

- техничките и оперативните улсови за ваквото стопирање/затворање,
- можните услови за рехабилитација на локацијата (на пример, окна, рудници), чистење на загадувањето, демонтирање на опремата, зградите ...
- Условите потребни за професионална реинтеграција на вработените.

4. Организациска процедура

ESMP дава детален опис на институционалните одредби што се неопходни за спроведување на мерките за ублажување и мерките за мониторинг, било во тек на работите или по заокружувањето на проектот. Тој дава прецизни информации за тоа кој (организација или луѓе) ќе биде одговорен за имплементацијата на овие мерки во врска со, на пример, работењето, супервизијата, проверката на примената, последователните дејствија по имплементацијата, корективните мерки, финансирањето, изготвувањето извештаи и обуката на персоналот.

Кога е соодветно, ESMP ги покрива следниве теми: а) техничка помош; б) набавки и с) организациски методи имплементирани од клиентот.

Предлози за јакнење на организацијата и капацитетите што може да се дадат во ESMP.

Имплементацијата на надворешната експертиза може да се промовира, за да се гарантира соодветна контрола врз имплементацијата на ESMP.

5. Календар за проценка на перформансите и трошоците

За секоја од трите теми (намалување на загадувањето, мониторинг на животната средина и организациски процедури), ESMP предвидува:

- а) календар за изведување на мерките за ублажување, посочување на нивниот временски распоред и нивна координација со плановите за извршување на проектот;
- б) проценка на трошоците на инвестицијата и на функционирањето,
- с) потекло на неопходните средства за имплементација на ESMP.

Анекс 6 – Рамка на политики за преселување

1. Вовед

Оваа Рамка на политики за преселување (Resettlement Policy Framework, RPF) дава насоки за скринингот, проценката, институционалните аранжмани на преселување и процесот во врска со аквирирањето на земјиштето и недоброволното преселување до кој треба да се придржуваат IE, партнерските ентитети на IE, оние кои развиваат потпроекти и корисниците, вклучувајќи консултанти, персонал на проект и потпроект, и сродни страни.

GCF и AFD, како акредитиран ентитет, обезбедуваат широко признавање дека аквирирањето на земјиштето и ограничувањата на користењето на земјиштето, поради проекти и потпроекти, може да имаат непожелните ефекти кај корисниците на земјиштето и заедниците.

Времените заштитни механизми на GCF, особено IFC Performance Standard 5 ги поставува стандардите за осврнување и ублажување на ризиците што произлегуваат од недоброволното преселување, вклучително и секој евентуален случај на недоброволно одземање на земјиштето. „Недоброволно преселување“, во смисла на овој документ се однесува на физичко раселување (релокација или губење на живеалиштето) и економско раселување, вклучително губење на имотот или ограничување на пристапот кон имот, што води до губење на приход, како директна или индиректна засегнатост од проектните активности. Недоброволно преселување се случува кога лицата или заедниците немаат право да одбијат или да приговорат на аквирирањето (присвојувањето) на земјиштето, или ограничувањата на користењето на земјиштето што резултира со физичко или економско раселување. Ова настанува во случаи на (i) законита експропријација, или времени или трајни ограничувањата на користењето на земјиштето, и (ii) преговарани спогодби, во кои купувачот може да посегне по експропријација или да наметне законски ограничувања на користењето на земјиштето доколку пропаднат преговорите со преговарачот.

Бидејќи повеќето корисници и IE се организации од приватниот сектор, се очекува земјиштето да се стекне (аквирира) преку пазарна трансакција со процес доброволен продавач – доброволен купувач. Ваквата аквизиција ќе бара соодветно ниво на претходна темелна проверка (due diligence) од страна на AFD и IE за да се потврди процесот доброволен продавач – доброволен купувач.

Недоброволната аквизиција на земјиште може да е веројатна, зашто некои потпроекти може да бараат аквизиција на земјиште, вклучително земјиште во јавен домен, или земјиште користено од заедници преку аранжмани за право на користење. Иако Програмата ќе се стреми да одбегне недоброволно преселување, може да има случаи кога за некои потпроекти е потребно конкретно земјиште. Доколку се идентификува дека за некои потпроекти е потребно конкретно земјиште, или дека опциите за земјиште се лимитирани поради ограничувања, а преговараното спогодување не е успешно, ќе се применат условите за недоброволна аквизиција на земјиште согласно со Рамката за политики на преселување (Resettlement Policy Framework, RPF) Недоброволно преселување исто така ќе се одбегнува, како приоритет, но може да има случаи, како во заштитени области и шуми, каде е ограничен пристапот на луѓето или е засегната нивната егзистенција. Во овие случаи, исто така ќе се применуваат условите од RPF. RPF специфицира изготвување на Акциски план за преселување

(Resettlement Action Plan, RAP) for недоброволната аквизиција на земјиште или преселување. Недоброволно преселување опфаќа и аквизиција на земјиштето што се псорведува според принципот на еминентен домен, што може да опфаќа физичко и економско раселување. Во сите други случаи на некои непожелни економски, социјални или еколошки последици од проектните активности, освен аквизицијата на земјиште, ваквите последици ќе се одбегнуваат, минимизираат, ублажуваат или компензираат преку процес на социјална проценка, како дел од проценката на еколошките и социјални ефекти. Изготвувачите на потпроектот и IE ќе се повикуваат на принципите и барањата од оваа рамка, како и оние од стандардот за аквизиција на земјиште и недоброволно преселување на AFD и GCF.

Пристапот доброволен продавач и доброволен купувач, или меѓусебниот договор може да се примени на земјиште во приватна сопственост, според системот на земјата. Над овој праг, и/или кога статусот на земјиштето не е приватна сопственост, аквизицијата на земјиште се имплементира согласно со принципот на еминентен домен. Овој пристап би можел да вклучи физичко и економско раселување. Истите стандардни процедури што се дискутираат во RPF ќе се интегрираат во проектните задачи (TOR), насоките и другите продукти на GREM по фазата на истражување, а ќе се имплементираат во некои постпроектни фази. Свкупните цели на заштитните механизми за недоброволно преселување се следниве:

(а) недоброволно преселување треба да се одбегнува секогаш кога е остварливо, или да се минимизира, со истражување на сите применливи алтернативни дизајни на проектот;

(b) онаму каде не е остварливо да се одбегне преселувањето, активностите на преселување треба да се дизајнираат и извршат како дел од програмата за одржлив развој, на пр., да се обезбедат доволно ресурси за да се овозможи лицата раселени од проектот да имаат свој удел во придобивките од проектот. Лицата раселени од проектот треба да бидат суштествено консултирани и да им се даде можност да учествуваат во планирањето и имплементацијата на програмата за преселување; и

(c) раселените лица треба да добијат помош во нивните напори да ги подобрат својата егзистенција и животните стандарди, или во најмала рака да ги вратат, во реална смисла, на нивото пред раселувањето или на нивото што било претежно пред да почне проектот (повисокото од овие нивоа).

Пред имплементацијата на аквизицијата на земјиштето и активностите на преселување, IE, партнерите посредници, и оние кои развиваат потпроекти ќе ги осигураат следниве пристапи и методологија на социјална проценка:

(а) Да се одбегне недоброволно преселување а, доколку не може да се одбегне, да се минимизираат неговите потенцијални ефекти;

(b) Да се проценат потенцијалните социјални и економски ефекти на недоброволната аквизиција на земјиште и преселување на RAP и нивните извори на егзистенција;

(c) Да се идентификуваат засегнатите лица и нивните права;

(d) Да се постави јасен процес на консултација и учество на лицата засегнати од проектот (RAP, Project Affected People) во подготовката и планирањето на недоброволната аквизиција на земјиште и преселувањето, доколку до него дојде, како и информирање на лицата засегнати од проектот;

(e) Да се надомести загубениот имот по полната цена на преселувањето;

- (f) Да им се надомести на неформалните/нелегалните корисници на земјиштето за загубениот имот и да се даде помош при преселувањето, доколку е потребна;
- (g) Да се надомести и добие законски пристап до експроприраното земјиште пред да се почне со изградбата;
- (h) Да се дадат информации и да се подготви специјална програма за помош за ранливите групи, вклучувајќи ги и лицата кои немаат никакви недвижности; и
- (i) Да се обезбедат и подготват планови за одговор на поплаките и мониторинг во согласност со RPF.

2. Законите и политиките на земјата во врска со аквизицијата на земјиште

AFD и IE ќе ги проценат законите и политиките на земјата поврзани со аквизиција на земјиште. Споредба и проценка на недоследностите (gaps assessment) меѓу законите и политиките на земјата и политиките и стандардите за заштитните механизми на GCF и AFD релевантни за аквизиција на земјиште и недоброволно преселување ќе ги идентификуваат сите недоследности (гапови) во политиките и условите и мерки за пополнување на тие празнини ќе се имплементираат во потпроектите. Споредбата исто така ги идентификува најстрогите мерки и пристапи што може да се усвојат од страна на потпроектите.

Споредбата меѓу законите и политиките на земјата и стандардите на заштитните механизми поврзани со аквизиција на земјиште ќе ги земат предвид условите што треба да се исполнат при аквизиција и преселување, правото на надомест, вреднувањето, третманот на раселените лица без формално право на владение на земјиштето или имотот, условите за консултација на засегнатите страни и одговор на поплаките, меѓу другото.

Бидејќи потенцијалните IE и носители на проекти се главно од приватниот сектор, процесот на аквизиција на земјиштето ќе ја почитува релевантната национална регулатива, како и принципите и условите на GCF interim ESS стандарди (IFC Performance Standard 5) како што се опишани во ова ESF за да се ублажат непожелните социјални и економски ефекти (влијанија) што се должат на аквизицијата на земјиште, а трансакцијата треба да се спроведува преку преговори со добра волја, доколку процесот на аквизиција на земјиште или изнајмување оди преку доброволна аквизиција.

3. Потребни информации за недоброволна аквизиција

Како дел од развојот на потпроектот, носителите на потпроекти и IE ќе дадат информации за условите на земјиштето, вклучувајќи ја постојната сопственост над земјиштето и користењето на земјиштето. AFD и IE ќе ги разгледаат информациите и ќе определат опции и одговори доколку има некакви околности што би го попречиле почитувањето на ESS стандардите. Проценката или темелната проверка (due diligence) од страна на AFD и IE ќе ги вклучи следниве информации и документација:

(a) проценка на времените и постојаните ефекти на аквизицијата на земјиште или експропријацијата, и засегнатите категории на лица/домаќинства, бројот на засегнати земјишта/плацеви, процентот на земјишта/плацеви засегнати со некаков статус на владение, користењето на земјиштето пред и по аквизицијата, претходно користење на земјиштето и број на сопственици;

(b) документација за социоекономската ситуација на засегнатите домаќинства, за да се разберат непожелните ефекти врз егзистенцијата на раселените лица и да се обезбедат ресторативни мерки за да се надомести за нивната загуба на приход;

(с) стандарди за вреднување и компензација што се применуваат за времена и постојана загуба на земјиште, загуба на насад, загуба на продуктивни дрвја, загуба на живеалиште и бизнис по барањата за целосна цена на замената;

(d) одредба за заменско земјиште и опис на областите каде ќе се врши преселувањето, доколку е релевантно, и

(е) одредба за ангажирање на засегнатите страни, одговор на поплаките и мониторинг.

Матрица за идентификување на важечкиот инструмент за аквизиција на земјиштето и преселувањето е следнава: Да се покрене доброволна	Инструмент
аквизиција на земјиште преку доброволен купувач - доброволен продавач, или аранжман за пазарна трансакција.	Не е потребен инструмент Листа на сопственици на земјиштето, големина на земјиштето, записници од консултациите, договорите за продажба и фактурите се документирани.
Имотите се засегнати од потпроект, но не се поврзани со аквизиција на земјиште или преселување.	Определено во еколошката и социјалната проценка и вградена во ESMP на потпроектот
Кога недоброволната аквизиција на земјиште за потпроект засега помалку од 200 лица, помалку од 10% од продуктивниот имот на домаќинствата е засегнат, и/или не опфаќа физичко преселување.	Скратен акциски план за преселување (abbreviated Resettlement Action Plan, ARAP) и/или План за обнова на егзистенцијата (Livelihood Restoration Plan, LRP)
Кога недоброволната аквизиција на земјиште за потпроект засега повеќе од 200 лица, засега повеќе од 10% од продуктивниот имот на домаќинствата е засегнат, и/или опфаќа физичко преселување.	Сеопфатен RAP и/или План за обнова на егзистенцијата (Livelihood Restoration Plan)

Кај потпроектите за кои е потребно недоброволно преселување на трети лица од јавно земјиште, носителите на потпроектот разработуваат RAP и/или LRP, и ги поднесуваат на IE и AFD на одобрување, пред имплементација на аквизицијата на земјиште и преселувањето. RAP ќе содржат детален опис на планирањето и имплементацијата на преселувањето. Опфатот и нивото на деталност на RAP ќе варираат со големината и комплексноста на аквизицијата на земјиштето и прашањата на компензација. Анекс 6 на овој документ предвидува индикативни контури на RAP или LRP. RAP ќе се обелоденат и имплементираат од носителите на потпроектот (subproject developers).

4. Преговарано спогодување за земјиштето / Доброволна трансакција

Преговараната аквизиција на земјиште, или доброволната трансакција ќе биде претпочитан метод за стекнување на земјиште. Локациите на потпроектите, и инфраструктурата за поддршка ќе бидат засновани на истите преговори како и за одбирањето на локација, според подготвеноста на сопствениците на земјиштето да го продадат или изнајмат. IE и партнерските институции ќе ги применуваат принципите на преговарана аквизиција на земјиште / доброволна трансакција што ќе опфати:

- (a) Суштествени консултации со лицата засегнати од проектот, вклучително и оние без законско право на сопственост на земјиштето и имотот;
- (b) Понуда на фер цена за земјиштето и другиот имот, по заменска цена. Одбитокот на данокот на приход за земјишната трансакција ќе биде отворено комунициран и договорен со лицата засегнати од проектот;
- (c) Транспарентност во преговорите, без притисок и принуда, со лицата засегнати од проектот за да се намалат ризиците од асиметричност на информациите и преговарачката моќ на страните. Независна надворешна страна ќе се ангажира да ги документира и валидира процесите на преговарање и спогодување. Верификацијата (на пример, нотаризирани изјави, или изјави пред сведоци) за доброволната природа на земјишните донации мора да се добие од секое од лицата кое продава или изнајмува земјиште.

За аквизиција на земјиште со користење на пристапот доброволен продавач и доброволен купувач, носителите на потпроектот ќе ја документираат подготовката и имплементацијата на аквизицијата на земјиштето, што ќе опфати најмалку: листа на засегнати сопственици на земјиштето и големина на стекнатото земјиште, процедурата за определување на вредноста на имотот, записниците од консултациите и преговорите и износот/нивото на компензација понудено на засегнатите сопственици на земјиштето.

5. Критериуми за подобност за учество на засегнатите лица и рокови

Во смисла на оваа рамка, правото на учество на лице засегнато од проектот е опишано подолу.

- (a) секое лице или домаќинство со непожелни последици од аквизицијата на имот или промената во режимот на користење на земјиште поради истражувачките активности;
- (b) сите ранливи и засегнати лица, вклучувајќи ги жените, сиромашните, артизаните, племенските заедници, сквотерите,
- (c) оние со права на плодуживање (usufruct), сиромашните групи чија егзистенција зависи од земјиштето што проектот ќе го акquirира; и
- (d) секое друго лице кое може да го докаже и востанови своето право како засегнато лице, на надомест од носителот на потпроектот, во договор со IE и AFD.

Рок за да се утврди правото да се учествува во компензацијата и/или помошта при преселување е последниот ден од пописот/инвентаризацијата на имотот. Засегнатите лица / заедници ќе бидат информирани за последниот датум од рокот преку одговорните агенции, старешините и лидерите на заедниците.

6. Вредност на правото (entitlement)

Заштитните механизми ESS на GCF бараат надоместот да се исплати по заменска вредност, дополнително на помошта за транзиција. Земјиштето се заменува со земјиште со еднаква вредност и комуналии. Имотот од кој се остварувала егзистенција се заменува со имот со еднаква вредност. Споделувањето на придобивките е обезбедено преку дополнителни механизми за поддршка, онаму каде што е можно.

Лицата засегнати од проектот ќе имаат право на вредносна компензација, рехабилитација и поддршка во преселувањето, како што е опишано во матрицата со вредноста на правото (entitlement matrix) подолу:

Тип на загуба	Категорија на лица засегнати од проектот	Право (вредност) на надомест
Загуба на постојано земјоделско земјиште	Сопственик: Лице / група со законски титулар/регистрација на сопственоста на земјиштето (вклучително и обичајни и традиционални права согласно законите и политиките на земјата)	Целосни трошоци на замена и износ за преселување.
	Станар	Готовински надомест за надземниот имот и износ за преселување. Важат договорите сопственик/станар
	Дивовселени/неформални или неофицијални корисници на земјиштето	Готовински надомест за надземниот имот и износ за преселување
Трајно губење на резиденцијално земјиште	Сопственик: Лице / група со законски титулар/регистрација на сопственоста на земјиштето (вклучувајќи обичајни и традиционални права согласно со законите и политиките на земјата)	Целосни трошоци на замена и износ за преселување
	Станар	Износ за преселување
	Дивовселени / неформални или неофицијални корисници на земјиштето	Износ за преселување
Трајно губење на комерцијално земјиште	Сопственик: Лице / група со законски титулар /регистрација на сопственоста на земјиштето (вклучувајќи обичајни и традиционални права согласно со законите и политиките на земјата)	Целосни трошоци на замената и износ за преселување и надомест за временото губење приходи
	Станар Дивовселени / неформални или неофицијални корисници на земјиштето	Износ за преселување, надомест за временото губење приходи
Времена загуба на земјиштето	Сопственик: Лице / група со законски титулар/регистрација на	Готовински надомест за станарина или рехабилитација на плацот,

	сопственоста на земјиштето (вклучувајќи обичајни и традиционални права согласно со законите и политиките на земјата)	еквивалентна на 1/10 од пазарната вредност на земјиштето
	Станар Дивовселени / неформални или неофицијални корисници на земјиштето	Готовински надомест, еднократен износ еквивалентен на 1/10 од пазарната вредност на земјиштето споделена пропорционално меѓу корисниците на земјиштето.
Губење на резиденцијална зграда	Сопственик: Лице / група со законски титулар/регистрација на сопственост	Готовински надомест за резиденцијална зграда по заменска вредност врз основа на пазарната цена, без засметување на трошоците за амортизација/транзакција и спасените материјали, плус износ за преселување. Парцијалните ефекти ќе повлечат надомест на засегнатиот дел од зградата, плус поправки за таа да се врати најмалку во стандард пред проектот.
	Станари / сквотери во резиденцијални згради кои се идентификувани во пописот.	Релокација и следување за сериозни последици, како подолу.
Комерцијални и нерезиденцијални згради/ губење на имот	Сопственик на комерцијални или нерезиденцијални згради/имот со регистрација или кој е идентификуван со пописот	Готовинско следување за нерезиденцијална зграда и друг фиксен имот по заменска вредност, врз основа на пазарната цена без засметување на трошоците за амортизација/транзакција и спасените материјали, плус следување за преселување. Парцијалните ефекти ќе повлечат надомест на засегнатиот дел од зградата, плус поправки.

	Станари/сквотери во комерцијални или нерезиденцијални згради/имоти кои се идентификувани со пописот	Следување за релокација и за сериозни последици.
Загуби на насади	Сопственик на насадите	Известување однапред да ги ожнее последните насади. Готовинско следување во износ еднаков на пазарната вредност на загубените насади, плус трошокот за замена на семето врз основа на проценка на Одделот за земјоделие.
Загуба на дрвја	Сопственик на дрвото	Известување однапред да се обераат продуктите на дрвото. Спасените материјали бесплатно. Готовинско следување во износ еднаков на пазарната вредност на загубените дрвја, плус трошокот на замена на семето врз основа на проценката на Одделот за земјоделие, земајќи ги предвид типот, возраста и продуктивната вредност.
Загуби на приход	Сите лица засегнати од проектот, сиот приход (вработување, бизнис)	За постојани последици, готовински надомест. За времени последици, готовински надомест на нето приходот или платата за бројот на месеци во кои е прекинат бизнисот или вработувањето. Проценката да се заснова на сведоштва на хартија или усен исказ и потврда. Ќе биде обезбедена најмалку минималната влада пропишана со владина уредба.
Загуба на структури во заедницата или јавна инфраструктура (вклучувајќи верски објекти и објекти за јавни услуги)	Јавноста, преку лидерите на релевантната власт	Реконструкција на загубената структура во консултации со заедницата. Тие ќе бидат целосно заменети или рехабилитирани за да се задоволи нивното

		функционирање пред проектот, земајќи ги предвид сите евентуални препознаени нови потреби што може да го зголемат користењето или нивото на услуга.
Следување (исплата) за сериозни последици. Помош за рехабилитација за RAP со над 10 проценти од имателите на земјиштето што се засегнати или ќе се преселуваат	Сите сериозно засегнати RAP, вклучувајќи ги неформално населените и преселените станари	За сериозни последици по земјиштето, дополнително следување еднакво на пазарната вредност на земјиштето за една година. За оние кои се преселувани, следување за рехабилитација.

Следување за релокација (трошоци за транспорт и транзиција)	Сите лица засегнати од проектот	Обезбедување средства да се покријат транспортните трошоци и расходите за живеачка, до моментот определен со закон, или договорен.
Следување за особено ранливите луѓе	„Особено ранливите“ ги опфаќа домаќинствата чија глава е самохран родител, жена или вдовица; вклучуваат бремена жена или жена со новороденче; и имаат во семејството член кој има попреченост, долготрајна болест или кој е тешко подвижен.	Следување во износ еквивалентен на 6 месеци од просечната годишна плата и приоритет за вработување на член на семејството или домаќинството, на работни места поврзани со проектот.
	Непредвидени последици	Ќе биде документирано и ублажено, или компензирано со RAP, врз основа на принципите во овој RPF.

7. Верификација

Програмата ќе ги мониторира и верификува сите аквизиции на земјиште, за да ја испитува усогласеноста со ESF и RPF и сообразноста со стандардите за заштитни механизми на AFD и GCF, преку сопствени процеси, или преку независна агенција. Овој процес ќе изврши ревизија на документацијата и ќе разговара со сопствениците на земјиштето и засегнатите корисници на земјиштето/ресурсите за да ги верификува и процесот и исходите. Сите несовпаѓања или неусогласености ќе бидат предочени на AFD и ќе бидат документираны како поплака во GRM, за разрешување преку тој процес.

Анекс 7 – Проектна задача за сондирањето и TOR за Акцискиот план за преселување (Resettlement Action Plan, RAP) или План за обнова на изворите на егзистенција (Livelihoods Restoration Plan, LRP)

Овој Анекс ја дава сугерираната проектна задача (terms of reference, TOR) за консултантите, за да се користи кога се бараат предлози за 1) Scoping, сондирање; и 2) RAP/LRP.

Индикативна табела со содржина за TOR за сондирањето

1. Предисторија и вовед

2. Цели на сондирањето:

- а) да се определи дали се потребни Акцискиот план за преселување (Resettlement Action Plan, RAP) или Планот за обнова на егзистенцијата (Livelihood Restoration Plan, LRP);
- б) да се проектира физичкото и економското раселување;
- в) да се проценат проектни алтернативи за да се минимизираат последиците;
- г) да се дефинира стратегијата за аквизиција на земјиште и преселување, вклучително поделба на улогите и одговорностите меѓу клиентот, надворешните консултантите и владата; и
- е) подготви Проектна задача (Terms of Reference) за RAP/LRP.

3. Делокруг на работата:

- а) Задача 1: да се разгледаат земјишните потреби на проектот и да се проценат алтернативи за проектот;
- б) Задача 2: профилирање на засегнатите луѓе и разгледување на достапноста на заменско земјиште / ресурси;
- в) Задача 3: идентификување и проценка на локациите за преселување;
- г) Задача 4: проценка на алтернативи за дизајнот;
- е) Задача 5: дефинирање на законодавната рамка;
- ф) Задача 6: разработка на процедура за поплаки во заедницата; и
- г) Задача 7: постигнување усогласеност со Владата околу аквизицијата на земјиште и пристапите и стратегиите за преселување.

4. Распоред и буџет

5. Резултати што треба да се испорачаат.

ToR за RAP/LRP

1 Предисторија и вовед

Ова поглавје ќе презентира севкупно резиме на предложениот проект во смисла на носителот на проектот, компоненти на проектот и со нив поврзаните ефекти врз земјиштето, врз основа на наодите на Извештајот од сондирањето (Scoping Report).

2 Цели на RAP/LRP

Клиентот да ги потврди позитивните стандарди што ќе се усвојат со активноста на аквизиција на земјиштето и преселување, ова е типично национална регулатива, и условите за работодавачите.

Цели на RAP/LRP се, меѓу другото:

- Да се одбегне, а кога одбегнувањето не е можно, да се минимизира раселувањето преку истражување на алтернативни дизајни на проектот.
- Да се одбегне присилно иселување.
- Да се антиципира и одбегне, или кога одбегнувањето не е можно, да се минимизираат непожелните социјални и економски последици од аквизицијата на земјиште или ограничувањата на користењето на земјиштето преку (i) обезбедување надомест за загубата на имот, по заменски цени; и (ii) осигурување дека активностите на преселување се спроведуваат со соодветно обелоденување информации, консултации и информирано учество на засегнатите.
- Да се подобри, или да се обнови, егзистенцијата и животниот стандард на раселените лица.

3 Генерални барања од изведувачот

3.1 Вештини и состав

Изведувачот на RAP ќе обезбеди за тимот потребните вештини да ги изврши задачите за да се оствари акцискиот план за преселување што ги исполнува барањата наведени подолу. Тимот ќе вклучи експерти со докажана експертиза во следниве области: преселување, социо-економика, планер на користењето на земјиштето, јавни консултации.

3.2 Временска рамка

Ова поглавје ќе ги опише барањата за временската рамка за изготвување на RAP/LRP.

4 Делокруг и задачи

4.1 Управување со проектот

Консултантот да назначи Проектен менаџер со обемно искуство во подготовка на RAP/LRP што ги исполнуваат барањата на земјата-домаќин и важечките меѓународни стандарди. Проектниот менаџер ќе биде одговорен за секојдневно спроведување на работата на RAP/LRP, вклучувајќи редовно известување на Клиентот и навремена испорака на финалните продукти.

4.2 Опис на регулаторната рамка

- Идентификација на законските услови за национална, регионална аквизиција на земјиште и преселување, процедурите за издавање дозволи и правата на надомести.
- Идентификација на меѓународните услови за финансирање;
- Идентификација и премостување на недоследностите (гаповите) меѓу претходните две, и искажување на проектите за аквизиција на земјиштето и за преселување.

4.3 Ефекти на проектот

- Да се идентификуваат типовите на проектно користење на земјиштето (вклучувајќи и ограничување на пристапот кон земјиштето), директно и индиректно, постојано и времено.
- Да се подготват „табели на влијанието“ (“impact tables”) што подробно ја наведуваат секоја категорија на засегнато земјиште, имот и лица.
- Да се документира процесот на минимизирање на проектираното преселување и исходите.

4.4 Идентификација на засегнатите лица и заедница

Да се идентификуваат лицата и заедницата засегнати од проектот, преку теренски анкети:

- Попис за да се набројат сите засегнати лица и тие да се регистрираат според локацијата;
- Попис на загубениот и засегнат имот во домаќинствата, претпријатијата и на ниво на заедница;
- Социо-економски анкети и студии на сите засегнати лица (вклучувајќи сезонски, мигрантски заедници и заедници - домаќини);
- Анализа на анкети и студии за да се утврдат параметрите за компензација, да се дизајнираат соодветни иницијативи за обнова на приходот и за одржлив развој, и да се идентификуваат првичните (baseline) показатели за мониторинг; и
- Консултации со засегнатото население во врска со ублажувањето на ефектите и развојните можности.

4.5 Ангажирање на засегнатите страни и јавно обелоденување

Да се мапираат клучните засегнати страни и да се развијат специфични стратегии на ангажирање низ елиот процес RAP/LRP. Забелешка: да се вклучат заедниците-домаќини доколку физичкото раселување бара локација за преселување.

Клиентот во оваа секција ќе ги наведе барањата за обелоденување.

4.6 Критериуми за подобност за учество и за надоместот

Консултантот ќе :

- постави критериуми за определување на подобноста за преселување на засегнатите домаќинства. Критериумите за таа подобност (eligibility) мора да се поволни за жените и другите ранливи групи, вклучително и оние кои немаат законски титулар на имотот. Критериумите за подобност ќе им бидат обелоденети на засегнатите заедници и на другите засегнати страни од Проектот како дел од Задача 5 погоре. Повратните информации од процесот на обелоденување ќе се користат при давањето компензација или обновата на изворот на егзистенција.
- Ќе изготви матрица за стекнатите права (entitlements), што ги наведува сите веројатни ефекти и што ги идентификува:
 - Сите категории на засегнати лица;
 - Сите типови на загуба поврзани со секоја од категориите; и
 - Сите типови на компензација и помош на кои секоја од категориите има право.
- Подготви стандарди за компензација и обнова на изворот на егзистенција. Подготви формула за поставување на заменската вредност за загубениот имот, вклучувајќи го и земјиштето. Да ги утврди опциите за културолошки прифатливи замени за загубените услуги, културните локалитети, јавниот имот или пристапот до ресурси за егзистенција, приход или културни активности.
- Подготви опции за релокација и обнова на приходот кои се надградуваат врз постојните социјални, економски и културни параметри, и на раселените лица и на заедниците – домаќини. Ќе предвиди трошоци за релокација, загубен приход и поддршка за приход во тек на транзицијата. Кога е соодветно, ќе изготви планови за релокација, вклучувајќи селекција и подготовка на одредиштата за релокација. Ќе предвиди одредби за сопственост на земјиштето, владение и трансфер, како и пристап до ресурси.

- Кога мора да се обноват приходите, ќе обезбеди проценка на потребите, генерирање вработувања и исплати на кредит. Кога засегнатите лица треба да го снемат занимањето, ќе обезбеди обука и механизми за стручна поддршка. Ќе го ревидира веројатното влијание врз животната средина од процесот на преселување, и ќе вгради планови за ублажување на сите евентуални непожелни еколошки ефекти.
- Ќе предвиди специјални одредби за ранливите групи.

4.7 Механизам за поплаки

Ќе разработи механизам за поплаки и спорови, како дел RAP/LRP. Процесот јасно ќе опише како засегнатите лица ќе бараат решенија за поплаките во однос на кој и да е аспект на RAP/LRP. Процесот треба да посвети посебно внимание на жените и припадниците на ранливите групи за да обезбеди дека тие имаат еднаков пристап кон процедурите за разрешување на поплаките.

4.8 Аранжман за имплементација

Ќе подготви временска рамка и временски распоред на имплементација, за аквизицијата на земјиште и преселувањето, во содејство со договорениот распоред за имплементација за проектните компоненти, покажувајќи како ќе бидат информирани засегнатите лица.

4.9 Мониторинг и евалуација

Ќе подготви план за мониторинг и евалуација, идентификувајќи ги одговорностите, временската рамка и некои клучни показатели. Во нив ќе спаѓа и тековен мониторинг од страна на клучни агенции, надополнет со независна евалуација. Да се специфицира временската рамка за мониторинг и известување.

4.10 Буџет

Ќе подготви индикативен буџет. Ќе идентификува индикативни трошоци за аквизиција на земјиштето и за преселувањето. Ќе подготви буџетски алокации и тајминг. Ќе специфицира извори на финансирање и процес на одобрување. Ќе подготви годишна буџетска проценка за преселување, според главните категории на расходи

5 Резултати што треба да се испорачаат

Ќе ги претстави барањата и временската рамка за сите резултати што треба да се испорачаат.

Анекс 8 – Рамка за планирање за домородното население

1. Цели и принципи

Оваа рамка за планирање за домородното население (домородно население planning framework, IPPF) ќе се применува кога домородни народи (домородно население, IPs) се присутни во зона на влијание на потпроект, како што е идентификувано во тек на процесот на социјален и еколошки скрининг, или последователно во тек на ESIA. Носителите на потпроектот и IE се одговорни за спроведување на неопходните дејствија за да се исполнат барањата исцртани со оваа рамка.

Не постои универзално прифатена дефиниција на домородното население. Домородното население во различните земји може да се нарекува различно, на пример како домородни етнички малцинства, аборицини, ридски племиња, малцински народности, закажани племиња (scheduled tribes), први нации или племенски групи. GCF политиката за домородното население дава дефиниција и применливост на одредбите поврзани со домородните народи што ќе се поддржуваат од GCF. Оваа IPPF прави референција на GCF Политиката за домородното население што ги признава различните дефиниции и ги зема предвид вообичаено прифатените и применувани критериуми за идентификување на домородното население, со почитување на самоидентификацијата како домородни или племенски како фундаментален критериум за определување на неговата примена.

2. Генерално барање на IPPF

Носителите на потпроектот и IE ќе ги идентификуваат, преку социјалниот и економски скрининг и ESIA, заедниците на домородно население што може да се присутни во зоната на влијание на потпроектот, како и природата и степенот на очекуваните социјални ефекти, ефектите врз физичките културни ресурси, еколошките ефекти како и потенцијалните придобивки за домородното население. Оние кои го развиваат потпроектот треба да ги воведат сите неопходни мерки за да ги одбегнат непожелните ефекти по домородно население. Кога не е остварливо одбегнувањето, потпроектите ќе ги минимизираат, ублажат или компензираат овие ефекти на културно соодветен начин. Предложените дејствија ќе се развијат со информирано учество на засегнатото домородно население и вклучени во временски определениот план за домородно население (Indigenous Peoples Plan, IPP), или планот за развој на пошироката заедница, во зависност од природата и размерот на ефектите. Кога се смета дека потпроектот има високи ефекти, поради другиот потенцијален ризик како конфликт околу природните ресурси, потпроектот треба да вклучи мерки да добие слободна, претходна и информирана согласност и договорен процес за одржување на ваквата согласност за потпроектот, пред потпроектот да отпочне.

Потпроектите треба да воспостават континуиран однос со засегнатото домородно население и заедници што е можно порано, во фазата на планирање на потпроектот, и долж целиот живот на потпроектот. Преку техничката помош (TA) на Програмата, може да бидат ангажирани специјалисти што ќе помагаат на носителите на потпроектот и на IE, да дизајнираат и имплементираат соодветен пристап на консултации. Во потпроектите со домородни заедници во зоната на проектот area, процесот на консултации ќе обезбеди нивна слободна, претходна и информирана согласност (free,

prior, и informed consent, FPIC) и ќе го потпомогне информираното учество на заедниците во прашањата што се одразуваат на нив, како што се предложените мерки за ублажување на последиците, споделувањето на развојните придобивки и можности, и прашањата на имплементација. Процесот на ангажирање на заедницата ќе треба да е културно соодветен и да кореспондира со потенцијалните ризици и ефекти врз домородното население. Процесот, особено, ќе ги содржи следниве чекори:

(a) Вклучување на претставници или претставнички тела на домородното население, како што се совети, старешини, и сл.;

(b) осигурување дека консултациите ќе бидат инклузивни и за жените и за мажите, и за различните возрастни групи, на културно соодветен начин;

(c) обезбедување доволно време за процесот на колективно одлучување;

(d) олеснување на изразувањето на гледишта, грижи и предлози, на јазик по нивен избор, без надворешна манипулација, мешање или принуда, и без заплашување;

(e) да се обезбеди дека механизмот за поплаки основан за проектот е културно соодветен и достапен за заедниците на домородно население; и

(f) да обезбеди дека IPP и другите планови и проектни документи се достапни за засегнатото домородно население и заедниците во соодветна форма, начин и јазик.

Цел е да се добие и одржи слободна, претходна и информирана согласност за потпроектите. Ова определување е генерално базирано на колективен и документиран израз на гледишта на поддршка, во однос на намената, плановите и аранжманите за имплементација на потпроектите. Ова определување не бара едногласност, зашто поддршката може да постои дури и кога има внатрешно несогласување во рамки на заедницата, или кога има ограничено спротивставување на намените на потпроектот или предложените аранжмани. IPP на ниво на потпроект ќе ја опише основата за ваквото определување, како и преземениот процес на консултации.

Условите за слободна, претходна и информирана согласност се опишани во AFD и GCF стандардот за заштитни механизми за домородно население и усогласени со барањата на Политиката на GCF за домородното население.

3. Развојни придобивки

Преку процесот FPIC и информираното учество на засегнатите заедници на домородно население, потпроектите ќе идентификуваат можности за културно соодетни развојни придобивки. Ваквите можности треба да се пропорционални со степенот на ефектите на проектот, да се стреми кон подобрување на нивните стандарди на живеење и егзистенцијата на културно соодветен начин, и да ја негува долгорочната одржливост на природните ресурси од кои тие зависат. Придобивките и договорениот процес за споделување на придобивките ќе биде документиран преку IPP и доставен до домородно население и заедниците навремено и правично, за да им помогне во определувањето и донесувањето одлуки.

4. План за развој за домородното население

Кога преку процесот на скрининг во областа на проектот ќе се идентификуваат домородно население и заедници, ќе се изготви IPP, од страна на носителите на потпроектот. IPP во своја подолга ќе ги има информациите од социјалната и економската проценка, како дел од ESIA, и процесите на консултации. Планот ќе ги

изложи мерките преку кои примателите на подзаемите ќе обезбедат дека (а) домородното население засегнато од потпроектите ќе ги прими или ќе учествува во културно соодветните социјални и економски придобивки; и (б) доколку се идентификуваат потенцијално непожелни ефекти врз домородното население, ваквите непожелни ефекти ќе се одбегнуваат, минимизираат, ублажуваат или компензираат. IPP ќе даде важен инпут во дизајнот и структурата на потпроектите. Индикативната содржина на IPP е вклучена во Анекс 7 од ESF.

5. Социјална проценка

Социјалната проценка ќе ги вклучува следниве елементи, зависно од релевантноста:

- (а) опис на потпроектите и потенцијалните прашања или ефекти во заедниците, вклучувајќи го домородното население, посочувајќи дали има подгрупи како што е домородно население кои може да бидат поинаку засегнати;
- (б) идентификација на релевантните заедници и други клучни засегнати страни што треба да се консултираат;
- (в) првични (baseline) информации за демографските, социјалните, културните и економските карактеристики на релевантните заедници;
- (г) проценка на потенцијалните непожелни ефекти и придобивки што е веројатно дека ќе бидат поврзани со проектот, вклучувајќи ги гледиштата изведени од консултациите; и
- (д) резиме за преференците и грижите на заедниците поврзани со целите на проектот, пристапот и културната соодветност на придобивките од проектот, ублажување на евентуалните непожелни ефекти, и аранжмани за имплементација на проектот.

6. Специјални барања

Бидејќи домородното население може да биде особено ранливо на околностите на потпроектот, ќе бидат потребни соодветни барања (предуслови) како оние поврзани со одговорот на ефектите врз традиционалните и обичајните земјишта, релокацијата на домородното население, и културните ресурси. Кога се применува некој од тие специјални случаи, Програмата ќе ангажира квалификувани надворешни експерти преку својата техничка помош (ТА) за да помогне во спроведувањето на социјалната проценка и осигурувањето дека се тие соодветно вклучени во IPP или во планот за развој на заедницата.

(а) Ефекти врз традиционалното или обичајното

Домородното население има поврзаност со своите обичајни земјишта и со природните и културните ресурси на земјиштето. Користењето на земјиштето, вклучително сезонско или циклично користење, од страна на домородното население и заедници за извор на нивната егзистенција, или за културни, церемонијални или спиритуални намени што го дефинираат нивниот идентитет и заедница, може да се значителни и треба должно да се документираат. Доколку се реши локацијата на потпроектот да биде на традиционално или обичајно земјиште, а се очекуваат непожелни ефекти врз изворите на егзистенција или културните, церемонијалните или спиритуалните начини на користење што го дефинираат идентитетот и заедницата на домородно население, носителите на потпроектот ќе осигураат дека процесот на аквизиција на земјиштето се карактеризира со почитување за нивното користење на земјиштето. Тие ќе го сторат тоа со преземање на следниве мерки:

(i) носителите на проектот ќе ги документаат напорите да ги одбегнат, или во најмала рака да го минимизираат отпечатокот (последичите) од предложениот потпроект;

(ii) ќе бидат ангажирани експерти за да се документа користењето на земјиштето во соработка со заедниците на засегнатото домородно население, без предрасуди кон тоа што полагаат право на земјиштето;

(iii) заедниците на засегнатото домородно население се информираат за нивните права во однос на нивното користење на земјиштето согласно со националното законодавство, особено правото што ги признава обичајните права или користење;

(iv) потпроектите може да понудат на заедниците на засегнатото домородно население правичен надомест и соодветен процес, како што се механизми за споделување на придобивките; и/или компензација во земјиште или во натура, наместо готовински надомест, кога е тоа остварливо; и

(v) Носителите на потпроектот ќе навлезат во искрени преговори со добра волја со заедниците на засегнатото домородно население и ќе се документа нивното информирано учество и исходите од консултациите.

(b) Релокација на домородното население

Носителите на потпроектот и IE ќе разгледаат алтернативни дизајни на потпроектот за да се одбегне релокација на домородното население од земјиштето што е традиционалното или обичајно на нивната заедница. Доколку ваквата релокација не може да се одбегне, потпроектите нема да продолжат, освен доколку има преговори со добра волја со засегнатото домородно население и ќе се документаат доказите за слободна, претходна и информирана согласност (FPIC) како исход од преговорите, валидирана од IE и AFD. Секоја релокација на домородното население ќе треба да биде конзистентна со AFD и GCF стандардите за аквизиција на земјиште и недоброволното преселување. Опцијата релоцираното домородно население да се врати на нивното традиционално или обичајно земјиште, треба да постои во тек на целиот проектен циклус, доколку престанат причините за нивна релокација.

(c) Културни ресурси

Кога потпроектот предлага да се користат културни ресурси, знаење или практики на домородното население за комерцијални цели, потпроектите ќе документаат и ќе го информираат домородното население и заедниците за: (i) нивните права согласно со националното право; (ii) делокругот и природата на предложениот комерцијален развој; и (iii) потенцијалните последици на ваквиот развој. Потпроектите нема да продолжат со ваквата комерцијализација, освен доколку тие: (i) влезат во искрени преговори со добра волја со засегнатите заедници на домородно население; (ii) посведочена е слободна, претходна и информирана согласност како исход од преговорите и ваквата согласност е валидирана од IE и AFD; и (iii) предвидено е правично и фер споделување на придобивките.

Анекс 9 – Индикативни контури на планот за домородното население (IPP)

- A. Извршно резиме на планот за домородното население: Концизно ги опишува критичните факти, значајните наоди и препорачаните дејствија
- B. Опис на Проектот: Генерален опис на проектот, проектната област и компонентите/активностите што може да водат до ефекти врз домородното население
- C. Опис на домородното население: Опис на засегнатото домородно население и нивните локации, вклучително:
 - i. Опис на заедницата или заедниците сочинети од засегнатите лица (на пр., имиња, етничка припадност, дијалекти, проценети бројки, итн.);
 - ii. Опис на ресурсите, земјиштето и териториите што ќе бидат засегнати и врските/односите на засегнатите лица со тие ресурси, земјишта и територии; и
 - iii. идентификација на сите ранливи групи во рамки на засегнатите лица (на пр., неконтантирани и доброволно изолирани лица, жени и девојчиња, лица со попреченост и постари, други).
- D. Резиме на материјалните права и законската рамка: Опис на материјалните права на домородното население и соодветната правна рамка, вклучително:
 - i. Анализа на важечките домашно и меѓународно право што ги афирмира и штити правата на домородното население (вклучително генерална проценка на тоа како владата ги имплементира нив).
 - ii. Анализа дали Проектот вклучува активности што зависат од воспоставувањето на законски признаени права на земјиште, ресурси, или територии што домородното население традиционално ги поседувало, населувало или на друг начин ги користело или стекнало. Кога постои ваквата зависност (види Standard 6 Guidance Note, sections 6 & 7), се вклучува:
 - a) идентификација на чекорите и соодветната временска рамка за постигање на законското признавање на ваквата сопственост, населување или користење со поддршка на релеванните власти, вклучително начинот на кој делимитирањето, демаркацијата и титуларот ќе ги почитуваат обичаите, традициите, нормите, вредностите, системите на владение на земјиштето (land tenure) и делотворното и суштествено учество на засегнатите лица, со законско признавање дадено на титуларите со целосна, претходна и информирана согласност на засегнатите лица; и
 - b) листа на активности што се забранети се' додека не се заврши делимитацијата, демаркацијата и титуларот.
 - iii. Анализа дали Проектот вклучува активности што зависат од признавање на правниот идентитет на засегнатото домородно население. Кога постои таква зависност:
 - a) идентификација на чекорите и соодветните временски распореди за постигање на ваквото признавање, со поддршка на релевантните органи, со целосно и делотворно учество и согласност на засегнатото домородно население; и
 - b) Листа на активностите што се забранети се' додека не се постигне признавањето.

Е. Резиме на социјалните и еколошките проценки и мерки за ублажување

- i. Резиме на наодите и препораките на задолжителните претходни студии на социјалните и еколошките ефекти (на пр., ограничена проценка, ESIA, SESA, како што е соодветно) – специфично оние поврзани со домородното население, нивните права, земјишта, ресурси и територии. Ова треба да го вклучи начинот на кој засегнатото домородно население учествувало во ваквата студија и нивните гледишта за механизмите за учество, наодите и препораките.
- ii. Онаму каде се идентификувани потенцијални ризици и непожелни ефекти врз домородното население, нивните земјишта, ресурси и територии, (треба да се вклучат) подробностите и соодветните временски рокови за планираните мерки за одбегнување, минимизирање, ублажување или компензирање за ваквите непожелни ефекти. Идентификацијата на специјалните мерки за промовирање и заштита на правата и интересите на домородното население, вклучувајќи ја усогласеноста со интерните норми и обичаи на засегнатите лица.
- iii. Доколку Проектот резултира со релокација на домородно население од нивните земјишта и територии, описот на консултации и процесот FPIC што води кон резултантниот договор за релокација и правична и фер компензација, вклучително можноста за враќање.
- iv. Опис на мерките за заштита на традиционалното знаење и културното наследство во случај Проектот да резултира со документирање и/или користење и присвојување на ваквото знаење и наследство на домородното население и чекорите за да се осигура FPIC пред тоа да се стори.

Ф. Учество, консултации и процеси FPIC

- i. Резиме на резултатите од културно соодветните консултации, и, кога е потребно, преземените FPIC процеси со засегнатите лица што довеле до поддршка за Проектот од страна на домородното население.
- ii. Опис на механизмите за водење итеративни консултации и процеси за согласност долж целата имплементација на Проектот. Идентификување на конкретните проектни активности и околности што ќе бараат консултации и FPIC.

Г. Соодветни придобивки: идентификација на мерките што ќе се преземат за да се осигура дека домородното население ќе добие правични социјални и економски придобивки што се културно соодветни, вклучително опис на процесите на консултации и согласност што довеле до утврдување на аранжманите за споделување на придобивките.

Н. Поддршка за капацитетите

- i. Опис на проектните активности што се стремат да ги зголемат капацитетите на властите и/или засегнатото домородно население, и ќе потпомагаат размени, подигање на свеста и соработка меѓу двете.
- ii. Опис на мерките за поддршка на социјални, правни, технички способности на организациите на домородното население во проектната област за да им овозможи поделотворно да го претставуваат засегнатото домородно население
- iii. Кога е соодветно и се бара, опис на чекорите за поддршка на техничките и правните капацитети на релевантните владини институции за да се зајакне усогласеноста со должностите и обврските на земјата согласно со меѓународното право, со почитување на правата на домородното население.

- I. Разрешување на поплаките: Опис на процедурите достапни за да се осврне на поплаките што ги изнесува засегнатото домородно население што произлегуваат од проектната имплементација, вклучително достапните начини на разрешување (правни лекови), како механизмите за поплаки ги земаат предвид обичајните права и процесите за разрешување на споровите на домородното население, како и делотворниот капацитет на домородното население согласно со националното право да се осудат прекршувањата и да се обезбедат корективи за нив во домашните судови и управните процеси.

J. Мониторинг, известување, евалуација

- i. Механизмите и меѓниците соодветни за Проектот, за транспарентен, партиципативен заеднички мониторинг, евалуација и известување, вклучително и опис на тоа како се инволвира засегнатото домородно население.
 - ii. Дефинирање на механизмите воведени за да се овозможи периодично разгледување и ревидирање на IPP во случај нови околности на Проектот да бараат модификации разработени преку процеси на консултации и согласност со засегнатото домородно население.
- K. Институционални аранжмани: Ги опишува институционалните аранжмани, одговорности и механизми за спроведување на мерките содржани во IPP, вклучително партиципативните механизми на засегнатото домородно население. Ја опишува улогата на независните, непристрасни тела за вршење ревизија, спроведување социјални и еколошки проценки, според потребите, и/или вршење надзор на проектот.
- L. Буџет и финансирање: План со соодветно дефинирани трошоци, со буџет расчленет по ставки, доволен за задоволително да се преземат опишаните активности.

Анекс 10 – Индикативни контури на ангажирањето на засегнатите страни

Ангажирањето на засегнатите страни ќе се врши во согласност со E&S стандардите на Групацијата на Светската банка (World Bank Group E&S Standards):

<http://www.worldbank.org/en/проекти-operations/environmental-и-social-framework/brief/environmental-и-social-стандарди#ess10>

https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/938f1a0048855805beacfe6a6515bb18/IFC_StakeholderEngagement.pdf?MOD=AJPERES

1. Вовед

- 1.1. Презентација на проектот
- 1.2. Контекст на проектот
- 1.3. Принципи на ангажирање на засегнатите страни во врска со проектот

2. Важечка регулатива поврзана со ангажирањето на засегнатите страни

- 2.1. Важечка национална регулатива и услови поврзани со неа
- 2.2. Важечки меѓународните стандарди и услови поврзани со нив
- 2.3. Други важечки стандарди

3. Анализа на проект засегнатите страни

- 3.1. Пристап кон идентификација на засегнатите страни
- 3.2. Дефинирање и предложен пристап кон групите засегнати страни

4. Активности поврзани со ангажирањето на засегнатите страни

- 4.1. Комуникации и обелоденување на информации за проектот и студии поврзани со ова
- 4.2. Активности на консултации спроведени до денес
- 4.3. Активности и показатели од мониторинг за ангажирањето на засегнатите страни

5. Механизам за разрешување на поплаките

- 5.1. Принципи
- 5.2. Процедура

6. Мониторинг и известување за активности за ангажирање на засегнатите страни

- 6.1. Мониторинг
- 6.2. Известување за активностите
- 6.3. Годишни извештаи

Апендикси

- Листа на засегнатите страни
- Комуникации и шема за обелоденување информации
- Шема за разрешување на поплаките

**Анекс 11 – Образец за План за еколошки и социјални обврски
(Environmental and Social Commitment Plan, ESCP)**

Тема	Дејство	Ресурси и одговорности	Финансирање	Хронограм и рокови	Индикатор за постигања
1. Проценка и управување со E&S ризиците и ефектите					
2. Трудови и работни услови					
3. Ефикасност на ресурсите и превенција и управување со загадувањето					
4. Здравје и безбедност на заедницата					
5. Аквизиција на земјиште и недоброволно преселување					
6. Конзервација на биодиверзитетот и одржливо управување со живите природни ресурси					
7. Домородно население					
8. Културно наследство					
9. Финансиски посредници					
10. Информирање и вклучување на засегнатите страни					

Анекс 12_ Упатство за извештајот за еколошки и социјален мониторинг

Упатство за извештајот за еколошки и социјален мониторинг

Листата подолу го претставува минимумот информации што треба да се вклучи во извештајот за еколошкиот и социјален мониторинг report на проектите. Стремеж на овој извештај е да обезбеди усогласеност на проектот со важечката нормативна рамка, вклучително и националната регулатива (еколошки дозволи и одобрувања, закон за работни односи ...)

Општи информации, статус на проектот и еволуција на E&S ефектите

- Име и локација на проектот
- Извештаен период
- Автор на извештајот (сопственикот на проектот / инспекција / консултант) и природата на изворите (интерна ревизија, теренска посета, E&S документација, извештај од надзорот на градбата, и сл.)
- Технички статус на проектот и потенцијални промени на првичниот проект (нови активности, проширување на зоната на влијание, нови локации, затворање на локациите...)
- Број на вработени во тек на извештајниот период, специфицирајќи дали тие се мажи / жени, постојани / временни, сопственик на проектот / подизведувач.
- Секое ново еколошко или социјално прашање идентификувано, и начинот на кој е третирано.

Усогласеност со преземените E&S обврски

- Имплементација на претходните условености и E&S зафати
- Имплементација на Планот за еколошки и социјални преземени обврски (Environmental and Social Commitment Plan, ESCP) со користење, на пример, на табелата за последователни дејствија, дадена подолу
- Имплементација на мерките од Планот за еколошко и социјално управување (Environmental and Social Management Plan, ESMP) и/или Акцискиот план за преселување (Resettlement Action Plan, RAP), следејќи ги процедурите за мониторинг дефинирани во тие документи
- Резултати од инспекциите од страна на локалните власти, доколку се направени, или од ревизија од страна на трето лице

Извештајот ќе ги презентира идентификуваните неусогласености и соодветните мерки за ублажување или корективните мерки, тешкотиите или доцнењата во имплементацијата, доколку е соодветно, како и напредокот во однос на претходно идентификуваните мерки.

Табела за последователни дејства на Планот за еколошки и социјални преземени обврски (ESCP)

Оригинален ESCP			Период на мониторинг		
Дејство	Краен рок и одговорност	Показател за постигањето	Статус напредокот на коментари	Усогласено / неусогласено	Комплементарно дејство (вклучувајќи рок и одговорност)

Управување со еколошки и социјални перформанси

- Еволуција на буџетите потрошени на еколошки и социјални прашања и времен буџет за наредната година
- Тимови задолжени за E&S теми (EHS менаџер, Менаџер за човечки ресурси, Менаџер за односи со засегнатите страни, итн) кај сопственикот на проектот, подизведувачите и компаниите.
- Еволуција на главните еколошки и социјални показатели мерени во тек на претходните години / месеци, како што се:
 - Број на неусогласености
 - Статистички податоци за инциденти кај сопственикот на проектот и подизведувачите (за малку одбегнати настани, случаи каде е дадена прва помош / лесни повреди, инциденти што резултирале со повеќе од три дена отсуство, смртни случаи)
 - Број и вид на поплаки
 - Показатели идентификувани во ESMP/ RAP, како:
 - Мерење на бучавата, анализа на квалитетот на воздухот, испуштања на отпадни води ...
 - Археолошки откритија
 - ...
- Анализа на ефикасноста на спроведените мерки, на резидуалните социјални и еколошки ефекти и со нив поврзаните потенцијални корективни мерки.
- Секоја новововедена E&S политика или промените воведени во постојните политики и/или E&S иницијативи за подобрување (ISO сертификација, надворешни ревизии, и сл.)

E&S големи настани

Тип на настан	Да	Не
Смртни случаи	☐	☐
Штрајкови	☐	☐
Конфликт со блиските заедници	☐	☐
Загадување (истекнување, експлозии, неконтролирани испуштања ...)	☐	☐
Негативно внимание од медиумите	☐	☐

Судски спорови / процедура за управување со поплаки, од AFD	☐	☐
Друго	☐	☐

Околности / корективни дејствија

За секој од големите настани споменати погоре, предвидете детално објаснување на околностите (природа, фундаментални причини), последиците и акцискиот план имплементиран или што ќе се имплементира (корективни и превентивни дејствија со кореспондентни ресурси и одговорни лица).

Анекси

Приложете слики, комплементарни студии или други документи што ги илустрираат преземените мерки и дајте подробности за презентираните информации и еволуцијата на E&S ефектите на проектот.